#1 • FEBRUARI/MAART • PRIJS € 6,99

Jazzism

WIN
Melody Media audiosysteem
marantz

McCaslin, Lindner en Guiliana

1 jaar na Bowies Blackstar

Alicia Keys

Laat zich luid en duidelijk horen

Giovanca ontmoet Typhoon

Han Bennink 75

ICP 50 jaar

Afscheid van

Miss Sharon Jones

Greetje Kauffeld, Phil Bee's Freedom, Joseph Arthur, winterfestivals, Co de Kloet & Andrew Makkinga, Steffen Morrison, nedergospel, Rosenberg Trio, TaxiWars, Boris, jazz meets elektronica, Impulse! Records, Lester Young, Kaap en meer...

00117
AP 8 719189 232141

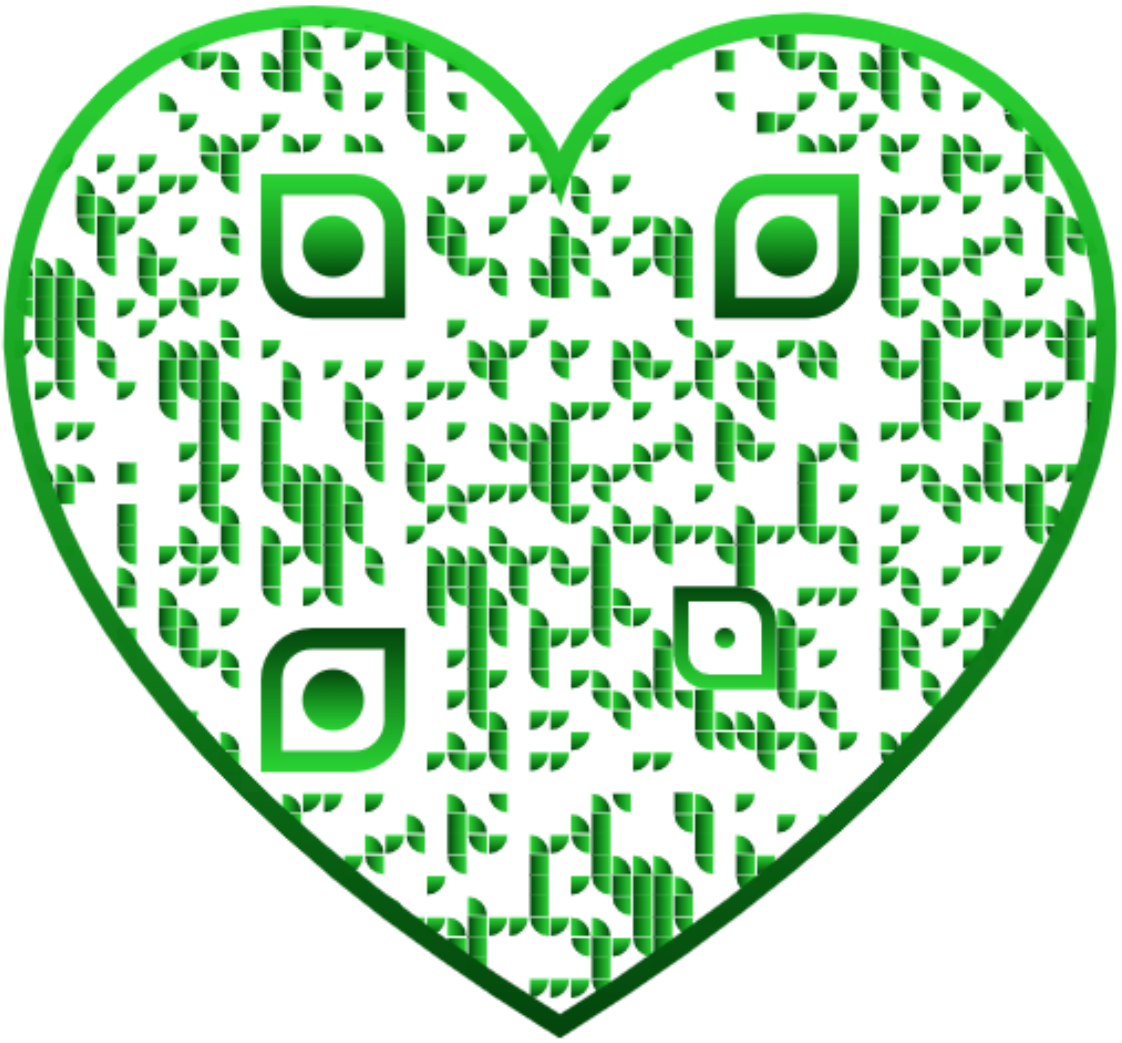

M-CR611

MELODY MEDIA
NETWERK CD RECEIVER

marantz®

www.marantz.com

because music matters

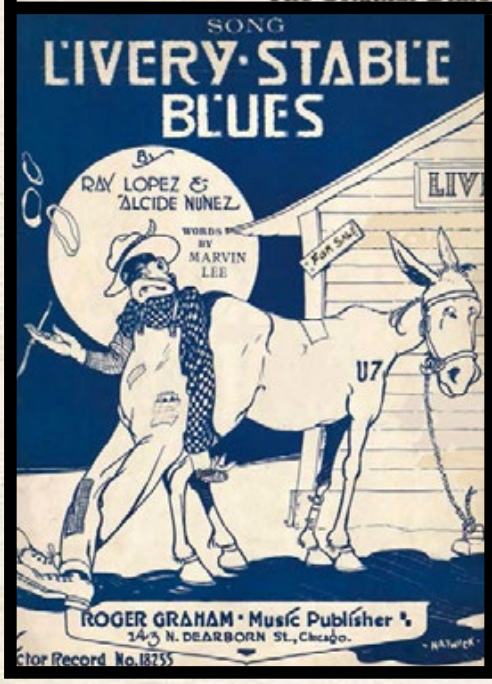

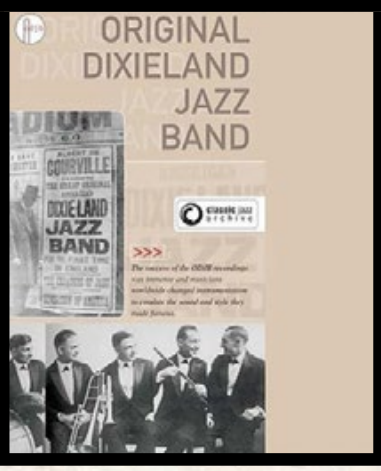

Eerste jazzplaat 100 jaar oud

Ooit woonden blues en jazz in hetzelfde huis, met naast zich de achterneefjes cajun, Afro-Cuban en zydeco. Wie het eerst geboren werd? Moeilijk te zeggen, er werden geen notulen bijgehouden. Soms deden ze dingen samen, soms gingen ze hun eigen weg. Buiten het huis waren er ook nog buurjongens die belcanto zongen, in een *marching band* meeliepen, gospel kweelden, polka's speelden of walsjes. Ze namen allemaal wat van elkaar over, daarginds in *the deep south*, in de tweede helft van de negentiende eeuw.

En toen was daar het moment voor de allereerste jazzplaat. Opmerkelijk genoeg was dat een blues, gespeeld door lieden met Italiaanse namen als LaRocca en Sbarbaro, de mannen van de Original Dixieland 'Jass' Band. Die overigens uit New Orleans kwam, net als de donkergetinte mensen die deze muziek al veel eerder speelden, maar geen connecties hadden om die goed in de markt te zetten. Het was eind januari 1917 en het nummer heette *Livery Stable Blues*. Een jubileum! Opgenomen in New York. Er werden er een miljoen van verkocht, nog nooit gebeurd, en er was meteen ruzie over de rechten, ook toen al. Ex-bandleden zeiden het stuk bedacht te hebben. Beide partijen kregen ongelijk, die liedjes bestonden volgens de rechter al veel langer...

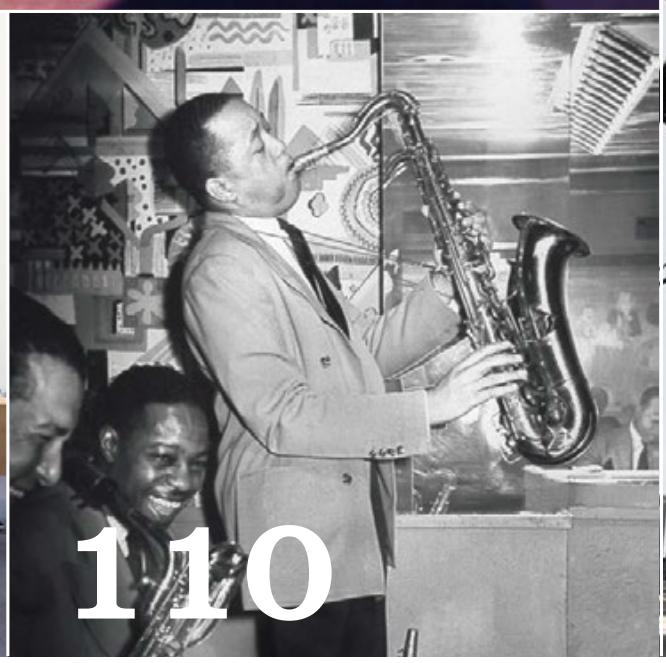

Preview	3	Sharon Jones	28	Jazz Not Jazz	70
Colofon	6	Typhoon	32	Cd-recensies	72
SoSezCo	7	Donny McCaslin, Jason Lindner en		Vinylrecensies	85
Greetje Kauffeld	8	Mark Guiliana	36	Giovanca's Vinyl Choice	87
Joseph Arthur	10	Gospel in Nederland	40	Bebop Business	89
Mike Bindraban	12	TaxiWars	46	Alicia Keys	90
Phil Bee	14	Boris	50	Jazz meets elektronica	94
Winterfestivals	18	Rosenberg Trio	54	Impulse! Records	100
Hotline: Steffen Morrison	20	Rewind: Buma Boy Edgar Prijs	62	Han Bennink	104
Co de Kloet & Andrew Makkinga	22	Outdoors	64	Lester Young	110
Big In Belgium: Kaap	24	Audio: Teufel Bamster Pro	66	Leve als Neve	114
Jonge Held: Robert Koemans	26	Mantels Musthaves	68		

Orkaan

Een nieuw jaar, een nieuw begin. In deze editie konden we niet om de omvangrijke dodenlijst van het afgelopen jaar heen. Naast alle, door de media opgepakte muzikale grootheden, waartoe Toots ongetwijfeld hoorde, werd er maar relatief weinig gewag gemaakt van het overlijden van vintage soulicoon Sharon Jones. Was zij bij het brede publiek dan minder bekend? Ons inziens niet, gezien haar fenomenale optredens tijdens bijvoorbeeld North Sea Jazz Festival, grote clubshows en status als ‘de vrouwelijke James Brown’. Daarom staat *Jazzism* vooral stil bij het heengaan van deze orkaan op de planken. Zij wist als geen ander een knetterende soulshow neer te zetten, recht vanuit het hart. Mede daarom is het ontroerend om te lezen (pag. 28) hoe ze gospels bleef zingen tot de allerlaatste snik, letterlijk, vanuit haar ziekbed. Praten kon ze niet meer, zingen wel. Temidden van al het vuurwerk in deze eerste editie van dit jaar - van de invloedrijke tenorist Lester Young, via powervrouw Alicia Keys, langs de 75-jarige Han Bennink en het vijftigjarige ICP, naar de fraaie ontmoeting die ‘onze’ Giovanca had met Typhoon - is het toch de toon van Sharon die de dodenmars van vorig jaar afsluit. Willen we, hopen we, denken we, want in weerwil van alle bejaarde musici en onverwachte bedreigingen des levens stappen we onvervaard en kwiek het nieuwe jaar in. Met digitale versterking aan boord (zie Taste of Jazzism) en een gloedvolle eerste editie, is de kop eraf. Nu de rest nog.

Paul Evers

Coverfoto: Sharon Jones door Jake Chessum

BCM
Esp 101, 5633 AA Eindhoven
Tel: 040 - 844 76 44
www.bcm.nl

UITGEVER
Eric Bruger

REDACTIEADRES
BCM / Jazzism
Postbus 1392
5602 BJ Eindhoven
Tel: 040 - 844 76 44
www.jazzism.nl
info@jazzism.nl

HOOFDREDACTEUR
Paul Evers

EINDREDACTIE
Teun van Rooij
Annie van der Velde
Dietmar Terpstra (cd-recensies)

MARKETING EN PR
Kristin Bruger
marketing@bcm.nl

ADVERTENTIES
Peter Schrijver
Postbus 1392, 5602 BJ Eindhoven
Tel: 040 - 844 76 44
Mob: 06 - 53 21 15 35
p.schrijver@bcm.nl

AANLEVEREN ADVERTENTIES
BCM, Sia Eltink
Postbus 1392, 5602 BJ Eindhoven
Tel: 040 - 844 76 44
support@bcm.nl

MEDEWERKERS
Sonja Alferink, Mischa Andriessen, Mark Bink, Tom Beetz, Ad Bijleveld, Rik van Boeckel, Henning Bolte, Fred van Doorn, Koen Graat, Marcel Haerkens, Jean-Paul Heck, Guuz Hoogaerts, Herman van der Horst, Iddo Havinga, Dick Hovenga, Coen de Jonge, Willem Jongeneelen, Kris Keijser, Lotte Krijnen, Amanda Kuyper, Hans Mantel, Marie-Claire Melzer, Ruud Meijer, Jef Neve, Angelique van Os, Giovanca Ostiana, Leo Polak, Kees Smallegange, Sjeng Stokkink, Tim Sprangers, Jan Jasper Tamboer, Dietmar Terpstra, Georges Tonla Briquet (België), Jeroen de Valk, Jasper van Vugt, Ken Vos, Bert Vuijsje, Rien Wisse

FOTOGRAFIE
Tom Beetz, Paul Bergen, Govert Driessen, Dirk W. de Jong, Joost Leijen, Joke Schot Photography, Carolien Sikkenk/ Photoline, Hans Speekenbrink, Andreas Terlaak

CONCERTAGENDA
Kris Keijser
jazzagenda@gmail.com

DTP
Marcha van den Einden, Marjanne Gielen, Patrick Hoogduin, Rik Janssen, Nicole Lennards, Eric Waterschoot, Daniëlle Bouman

DRUK
PreVision, Eindhoven

DISTRIBUTIE
Aldipress

ABONNEMENT
Een jaarabonnement voor zes nummers kost € 41,15.
Bel voor een abonnement:
Tel: 085 7600237 (8.30 - 12.30 uur)
Postbus 1392
5602 BJ Eindhoven
abonnement@bcm.nl | www.jazzismmagazine.nl
Een abonnement kan elk gewenst moment ingaan en kan twee maanden voor de vervaldatum schriftelijk worden opgezegd.

DISCLAIMER
De uitgever kan op generlei wijze aansprakelijk worden gesteld voor eventueel geleden schade door foutieve vermelding in het blad. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke andere wijze dan ook zonder vooraf schriftelijke toestemming van de uitgever.

Shabaka and the Ancestors in The Orbit in Johannesburg.

Foto: Kgomotso Neto Tleane

FestivalNieuws 2017

Het is altijd weer spannend om te zien welke van de grote festivals de eerste steen werpt. Ditmaal komt Gent Jazz Festival (6 - 15 juli) met de allereerste namen naar buiten. Op zondag 9 juli betreden de New Yorkse zangeres Norah Jones en de Israëlische contrabassist/componist Omer Avital met zijn kwintet het hoofdpodium op de Bijlokesite in Gent. De Gentse drummer Yves Peeters treedt diezelfde dag aan op de Garden Stage. Voor meer namen check gentjazz.com.
Al wel volledig in zicht is het Transition Festival in TivoliVredenburg, op 8 april aanstaande. Vorig jaar een groot succes, nu ook met een line-up om je vingers bij af te likken. Van Branford Marsalis & Kurt Elling, via Steve Coleman, José James en Christian Scott naar Phronesis, Thundercat, Shabaka and The Ancestors, om maar eens een greep te doen. GoGo Penguin speelt Koyaanisqatsi, Mulatu Astatke komt, het Metropole Orkest doet het met Reinier Baas en Ben van Gelder, Tigran Hamasyan speelt er... Mensen, wat 'n feest. Naast de eerder aangekondigde namen kunnen nu ook acts als Dans Dans, Bruut!, Miles Mosley, Big Yuki en Raad van Toezicht worden bijgeschreven, waarmee de programmering nagenoeg rond is. Blok die 8e april alvast in je agenda! Kijk voor het complete programma op tivolivredenburg.nl.
Over Shabaka gesproken, hij staat ook op het Rewire festival, een van de meest avontuurlijke hedendaagse kunst- en muziekevenementen van Nederland. Het jaarlijkse festival (31 maart - 2 april) wordt op diverse locaties in Den Haag gehouden en presenteert een breed programma met de focus op hedendaagse elektronische muziek, neo-klassieke muziek, new jazz, experimentele pop, geluidskunst en multidisciplinaire samenwerkingsverbanden op architectonisch bijzondere locaties. En Shabaka staat er samen met zijn Ancestors. Evenals bijvoorbeeld Jameszoo en John Zorn's Bagatelles, uitgevoerd door Trigger. Check de website rewire.nl voor alle informatie. Laat het voorjaar maar komen!

Vanaf 22 januari 2017 wordt VPRO Vrije Geluiden gepresenteerd door Giovanca. Elke zondagochtend ontvangt ze in TivoliVredenburg in Utrecht uiteenlopende musici uit alle delen van de wereld. Giovanca volgt presentator Melchior Huurdeman op, die als eindredacteur betrokken blijft bij het programma. Het programma verhuist van het Bimhuis in Amsterdam naar TivoliVredenburg in Utrecht en krijgt ook een nieuw decor. Giovanca is naast zangeres ook radiopresentatrice en columnist bij *Jazzism*.

Jazzism luisteren? Natuurlijk! Anno vandaag en met dank aan de digitale wereld zijn er verschillende manieren om *Jazzism*, naast het lezen van dit tijdschrift, te beleven: www.jazzism.nl. Door bijvoorbeeld via Spotify-lijstjes te luisteren naar aanbevolen en belangrijke albums in de recensierubriek. Co de Kloets So Sez Co uitverkoren track is te horen via de speciale downloadlink. De rubriek Dutch Jazzism 5, die door presentatoren Rolf Delfos en Bart Wirtz wordt gedraaid in hun onvolprezen programma Dutch Jazz op Sublime.fm, wordt volledig beluisterbaar online op de website van *Jazzism*, evenals de JazzNotJazz10, de scherpste jazzlijst van ons land. Verder biedt het de gelegenheid om ook artikelen van de juiste tonen te voorzien, bijvoorbeeld in de rubriek Uitgelicht. Iedere editie wordt een classic jazz act met tien tracks en uitleg toegelicht door *Jazzism*-redacteur Coen de Jonge. Ditmaal een tiental niet te missen tracks van tenorist Lester Young (zie pag. 110-114 van dit nummer) & *more to follow!* En tot slot: Taste of Jazzism. Waar luisteren *Jazzism*-redacteuren momenteel naar? In elke editie van *Jazzism* - en iedere maand online ververst - vijftien tracks van vijftien albums. Ga naar www.jazzism.nl voor meer tekst en uitleg bij de keuzes en beluister de tracks op de speciale Spotify-playlist Taste of Jazzism.

Deze maand in Taste of Jazzism

check en luister op jazzism.nl

Paul Evers
Stuart McCallum & Mike Walker - *As The Trees Waltz* (The Space Between)
Charlie Parker - *Just Friends* (Charlie Parker With Strings)
Raphael Gimenes - *A Serra Das Russas* (Raphael Gimenes & As Montanhas de Som)

Koen Graat
Theo Croker - *Transcend* (Escape Velocity)
Charlie Haden Music Liberation Orchestra - *Silent Spring* (Time/Life)
Le Boeuf Brothers & Jack Quartet - *Exquisite Corps I: Foreshadow* (Imaginist)

Coen de Jonge
Keith Jarrett - *Danny Boy* (A Multitude Of Angels)
Don Byas meets The Jacobs Brothers - *I Remember Clifford* (Groovin' High)
The Klezmatics - *Ver Firt Di Ale Shifn?* (album Apikorsim - Heretics)

Angelique van Os
Myles Sanko - *Land of Paradise* (Just Being Me)
SCHNTZL - *He Sees Only Bird* (SCHNTZL)
Shai Maestro - *Watercolors* (The Stone Skipper)

Sjeng Stokkink
Doug Johns - *Berlin* (Vodka In The Woodpile)
Charles Wright - *Throwing In The Towel* (Something To Make You Feel Good)
Joey Aponte and His Orchestra - *Vete De Aqui* (DJ Amir presents Buena Musica Y Cultura)

So Sez Co!

Co de Kloet presenteert elke zaterdag en zondag van 19.00 tot 21.00 uur Co Live! op NPO Soul & Jazz met liveopnamen van nieuw talent en grote namen.
Op Jazzism.nl steeds een unieke, gratis download. Enjoy!

Ligt het aan mij of zijn er in 2016 veel trio-cd's uitgekomen? Hoe dan ook, ik was gelijk bijzonder gecharmeerd toen ik de nieuwe cd van het trio C_Urb hoorde. Toen Mark, David en naamgenoot Co bij ons in de studio waren om de cd *Pretty Good* te presenteren, stelde CoLive!-producer Martine van Zelst ze voor om in onze maandelijkse uitzending vanuit Nick Vollebregt Jazz Café in Laren te komen spelen. Daar zijn we elke eerste zondag van de maand. Op 6 november jongstleden waren ze er en ze speelden geweldig! Luister maar naar deze track, fraai opgenomen door onze vaste 'Nick'-technicus Marc Broer en zijn assistent Philip ten Brink.

Titel: CO2 (Live at Nick Vollebregt)
C_urb Trio is:
Co Vergouwen (toetsen)
David de Marez Oyens (bas)
Mark Eshuis (drums)

De download vind je op www.jazzism.nl. Kom langs in Laren (en kom op tijd, we beginnen scherp om 14.00 uur)!

colive@ntr.nl

Greetje Kauffeld

Zestig jaar subliem zingen

Foto: Jurjen Donkers

Ze had het vast niet gedacht op 1 februari 1957, toen ze begon als zangeres bij de legendarische Skymasters. Toch staat Greetje Kauffeld een eeuwigheid later nog gewoon op een podium en zingt ze de sterren van de hemel. Dit jaar volgt een uitgebreide jubileumtournee met een aantal verrassingen.

In Duitsland noemden ze haar 'een schlagerzangeres met een jazzy touch'. Niemand zong namelijk op die manier toen ze begin jaren zestig in dat land aan een opmerkelijke carrière begon. Ze had er zelfs enkele echte hits, waarvan er één een duurzame status kreeg: *Wir Können Uns Nur Briefe Schreiben*. Dat zong ze toen de Berlijnse muur nog rechtop stond. Het nummer heeft voor veel Duitsers een nostalgische waarde. Het werd een paar jaar geleden als nummer één gekozen bij een hitparade voor Golden Oldies. Ook een duet met jazzpianist/zanger Paul Kuhn kwam in de hitlijsten terecht: *Jeden Tag, Da Lieb Ich Dich Ein Kleines Bisschen Mehr*. De Duitsers hadden haar ontdekt in Tunesië, waar ze naartoe mocht in het kader van een muziekfestival. Daarna werd ze uitgenodigd voor een opname in Stuttgart met het orkest van Erwin Lehn, het Südfunk Tanzorchester.

> Het zingen van schlagers was **eigenlijk niet de missie** van Greetje

Ongewoon

Het zingen van schlagers was eigenlijk niet de missie van Greetje Kauffeld. Uiteindelijk zag ze in dat jazz voor haar toch de grote liefde was. Dat had ze voor een groot deel te danken aan haar echtgenoot Joop de Roo, die als producer werkte met arrangeurs als Jerry van Rooyen en Rob Pronk. Die kenden haar van haver tot gort. Met andere arrangeurs deed ze soms de ervaring op dat ze alles maar wilden volstoppen... Zulk onbegrip ondervond ze nooit toen ze vanaf eind jaren tachtig op pad ging met een ongewoon samengesteld clubje begeleiders. Dat waren tenorsaxofonist Ruud Brink en gitarist Peter Nieuwerf, geen bas, geen drums. Ze maakten samen het album *The Song Is You* (1987). Het jaar daarop overleed Ruud Brink en hij werd opgevolgd door saxofonist Jan Menu, die naadloos in het intieme concept bleek te passen. Helaas ging Nieuwerf in 2015 ook uit de tijd, en daarmee viel weer een steunpilaar weg. Gelukkig vond ze in Maarten van der Grinten een zeer invoelende nieuwe gitarist.

Tournee en cd

Nu is het dus alweer zestig jaar geleden dat La Kauffeld haar eerste liedje bij de Skymasters zong. Tijd voor een jubileum, dat zal worden gevierd met een tournee en een nieuwe cd. De werktitel is *Let Me Sing And I'm Happy.* Ze onderneemt dit avontuur met de bezetting die haar al bijna dertig jaar lang als gegoten zit: een saxofonist en een gitarist. Plus een bassist, want daar had ze weer eens zin in. Dat werd Jan Voogd, het derde lid van de door Jan Menu in 1989 opgerichte groep DIG d'DIZ. De tournee zal ook enkele verrassingen bevatten. Wat denk je van gastoptredens door veteraan/trompettist Ack van Rooyen? Of van Margreet Dolman alias Paul Haenen, die eindelijk zijn gedroomde duet met Greetje Kauffeld mag gaan doen?

Coen de Jonge

Raquel Tavares in de club

Op 24 februari aanstaande treedt in de Amsterdamse North Sea Jazz Club de nieuwe fadista Raquel Tavares op. De in Alfama (Lissabon) opgegroeide zangeres is net 31, maar met de beroemde Amália Rodrigues-prijs op zak en haar overtuigende podiumperformance, laat ze in landen over de hele wereld van zich horen op de grotere podia. Meemaken? Dat kan, met korting op de ticketprijs, geen € 19,- maar € 16,-. Check northseajazzclub.com met actiecode *Jazzism*.

Jacky Terrasson & Stephane Belmondo

Pianist Jacky Terrasson en trompettist Stephane Belmondo brachten onder de naam TerraMondo in 2016 het prachtige album *Mother* uit op het befaamde jazzlabel Impulse! Records. Beiden hebben een stevige eigen carrière, maar hun paden kruisten elkaar in de band van Dee Dee Bridgewater. En nu dus *Mother*, een album vol ballads, rustige, reflecterende nummers, zowel originele composities, enkele Franse standards en stukken van Charlie Haden, Dave Brubeck en zelfs Stevie Wonder. Je kunt als *Jazzism*-lezer bij dit prachtige concert zijn, op 18 februari aanstaande in LantarenVenster, Rotterdam. En betaalt geen € 18,- maar € 15,- (kortingscode *JazzismLV*, via desktop op lantarenvenster.nl)

Foto: **Philippe Levy-Stab**

Brandon Lewis in Bim

James Brandon Lewis maakt al een paar jaar de tongen los. Zijn krachtige, wendbare stijl wordt vergeleken met de flow van een rapper. Naast hiphop, dub en gospel is de rauwe funkjazz van Ornette Coleman en James Blood Ulmer een belangrijke inspiratiebron. Op zijn meest recente album *No Filter* klinkt hij vuriger en gevaarlijker dan ooit. Zijn optreden op North Sea Jazz 2016 werd gezien als een van de hoogtepunten van het festival. Meemaken dus, deze *man to watch*. Dat kan, want jij, als lezer van *Jazzism*, betaalt voor het concert van James Brandon Lewis in Bimhuis op 9 maart aanstaande geen € 18,- maar € 14,- via bimhuis.nl/kortingscode *Jazzism*.

Me Dunkt

Hedendaagse jazzbespiegelingen van Tim Sprangers

Nostalgisch

Als niet-eigenaar van een smartphone kan de omgeving absurd overkomen. Mensen voelen zich op bedenkelijke manier verbonden met een apparaat, houden zich schuil achter hun computertje en, sterker nog, houden van de machine. Vaker is er totale hysterie als het ding kwijt is. De smartphone is een afhankelijk onderdeel voor het functioneren van vele personen, met de laptop als een goede tweede. En dat terwijl er vijftien jaar geleden nauwelijks laptops waren. Smartphones bestonden niet.

Regelmatig voelen openbare plekken als cafés (daar waar men converseert en samenkomt in een fijne ambiance) als autistische tehuizen waar individuen aan hun beeldscherminfuus hangen. Een scherm dient als schild tegen spontaniteit en menselijk contact. Ik ben benieuwd tot hoever de digitalisering of ontmenselijking zal reiken.

Werkwijzen vormen zich naar de communicatiemogelijkheden. Kantoren zijn compleet anders ingericht sinds de komst van de computer. Men gaat er minder op uit. Als journalist en programmeur kan ik het werk prima vanaf mijn stoel doen. Contacten lopen louter via e-mail, de muziek wordt opgestuurd en concertmateriaal is er veel op het web. Ook interviews gaan steeds vaker via de mail of Skype.

Laatst werd ik door een heer op leeftijd getrokken naar het verleden. De muzikant had geen weet van sociale media, e-mail vond hij een crime. Toch wist hij via via contact te leggen. Hij belde en wilde een concert organiseren. Met de post kreeg ik een cd, de hoes handgeschreven en een mooie brief erbij. En toen kwam hij langs, zonder aankondiging, om te praten over de mogelijkheden, de *backline* te bekijken en te testen. We hadden een meer dan vermakelijk gesprek. Het voelde nostalgisch en echt.

Joseph Arthur

Al twintig jaar knokken

Singer-songwriter en multi-instrumentalist Joseph Arthur (Ohio, 1971) debuteerde in 1996 op Peter Gabriels beroemde wereldmuzieklabel Real World met het album *Big City Secrets,* dat echter niets met wereldmuziek van doen had. Een valse start die weinig opleverde, maar Gabriel bleef in hem geloven. Arthur liet zich nooit uit het veld slaan en twintig jaar later verscheen onlangs zijn zoveelste album: *The Family*. Een meesterwerk.

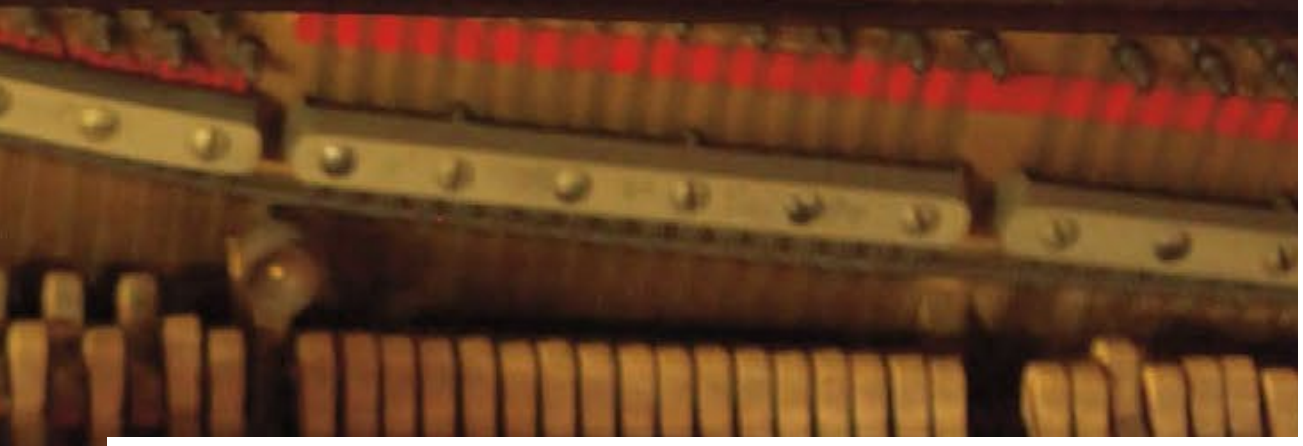

Arthur begon al op zijn dertiende met het componeren van elektronische muziek, dankzij een sequencer die hij had gekregen. Op de middelbare school speelde hij basgitaar in een bluesgroep. Hij ging pas zingen op zijn 21ste, inmiddels verhuisd naar Atlanta. Vervolgens waren het juist de melodieën en teksten die hem boeiden, beïnvloed door Dylan-albums als *Highway 61* en *Blonde On Blonde*. En door John Lennon, met zijn onthullende teksten zoals in *Mother*. Ook Kurt Cobain en Nick Drake noemt hij als inspiratiebronnen. Arthur: "Aan nietszeggende teksten heb ik echt een broertje dood. Ik ben de tel kwijt hoeveel albums, minialbums en ep's er inmiddels van mij zijn uitgebracht, maar hitsingles heb ik nooit gehad. Mijn best verkochte album? Ik denk *Redemption's Son* (uit 2002, zijn derde Real World-album, red.). En mijn bekendste album? *Come To Where I'm From* (2000), omdat T Bone Burnett dat produceerde. Het is voor mij al twintig jaar knokken. Mijn oplages waren nooit groot genoeg om een major als Virgin te plezieren, waar Peter Gabriel zijn Real World immers altijd parkeerde. Gabriel heeft mij echter altijd de hand boven het hoofd gehouden, anders had Virgin mij allang geloosd. Maar mij hoor je niet klagen, want de muziek verschafte mij steeds weer een paspoort voor allerlei interessante scenes die ik anders nooit had leren kennen!"

Vrijheid

Ook als kunstschilder maakte Arthur naam. De hoes van zijn album *Vacancy* (1999) kreeg zelfs een Grammy-nominatie. Bijna al zijn albums zijn voorzien van eigen artwork. Hij heeft al aardig wat exposities achter de rug, maar zou niet weten wat hem uiteindelijk meer opbracht: zijn kunst of zijn muziek. Niet dat hij niet in geld geïnteresseerd is, maar het moet wel genoeg zijn om zijn vrijheid te waarborgen. Dat is namelijk zijn grootste goed. Om wille van die vrijheid startte hij in 2007 zijn eigen label Lonely Astronaut, maar dat bleek uiteindelijk toch niet zaligmakend. In 2013 gooide hij het over een andere boeg door zich voor zijn album *The Ballad Of Boogie Christ* aan crowdfunding te wagen. Daarbij bleek zijn schare fans zó groot, dat hij pardoes het dubbele van het benodigde bedrag binnenhaalde. Vandaar dat het een dubbelalbum werd, dat Real World graag uitbracht. Hierop was zelfs Garth Hudson, toetsenman van The Band, van de partij. Arthur: "Hudson bleek vlakbij de studio waar ik werkte te wonen, in Catskill. Kenny Siegal, mijn co-producer voor dat album, kende hem persoonlijk. Garth kwam doorgaans midden in de nacht opdagen, want hij is een echte nachtvlinder. Een magisch personage, even ondoorgrondelijk als ontzagwekkend. Hij is te horen op slechts drie tracks, maar raakte behoorlijk betrokken, omdat de opnamesessies hem aan het vagevuur deden denken, zoals hij opmerkte. Hij had wel een heel album met mij op willen nemen vanwege die sfeer. Garth heeft zelfs nog een keer meegedaan tijdens een van mijn liveoptredens. Het is echt een schat van een man."

Mentor

"Peter Gabriel is altijd mijn mentor gebleven. Hij tekende mij, regelde allerlei tournees en festivals voor me en stond altijd toe dat ik ook op andere labels repertoire uitbracht. Bij Virgin bleef hij mij verdedigen en hij stelde mij voor aan mensen als Lou Reed, Brian Eno en vele anderen. Ook garandeerde hij altijd mijn artistieke vrijheid en ga zo maar door. Echt een zegen! Hij vertelde mij indertijd dat hij mij wilde tekenen nadat hij was gegrepen door slechts één regeltje uit een van mijn songs: "*Your history axes your gravity.*" Hij is namelijk een enorme tekstfanaat. Gabriels beste album? Voor mij is dat *Us*, dat al een paar jaar uit was toen ik bij hem tekende. Mijn debuutalbum borduurde daar zelfs een beetje op voort. Mijn nieuwe album *The Family* deed mij achteraf ook een beetje aan mijn debuut denken, qua sfeer. Met als verschil dat ik nu alles zelf speelde, zong, opnam en produceerde in mijn eigen studio in Brooklyn."

Optreden

Zijn solo-optreden in de Amstelkerk, de avond voor het interview, was een ware belevenis die het midden hield tussen een comedyshow en een popconcert. Er gingen diverse dingen mis, maar hij ving dat steeds op met een fikse dosis humor. "Voor een perfect lopende show moet je niet bij mij zijn. Ten eerste gebruik ik heel veel spullen en ten tweede ben ik daar altijd mee aan het experimenteren. Bovendien ben ik niet iemand die gebruiksaanwijzingen leest." Hij kwam het podium op met een zogeheten jamstik, een draadloze midi-controller die lijkt op de hals van een gitaar, inclusief snaren en frets. Hij gebruikte een

"De muziek verschafte mij **steeds weer een paspoort** voor allerlei interessante scenes"

vocal harmonizer waardoor zijn stem soms klonk als een unisono zingend koortje, hij goot tot twee keer toe een volle fles Spa in één keer in zijn keel leeg, maakte al zingend en spelend een schilderij en was voortdurend in gevecht met zijn *loop station*. Soms had je het gevoel dat John Lennon op het podium stond, met wie hij ook enige uiterlijke gelijkenis vertoont. Hij bracht zeer eigen hommages aan Prince (*When Doves Cry*) en Lou Reed *(Walk On The Wild Side*) en beantwoordde het enthousiasme van zijn publiek met een uitgebreide toegift: "In Nederland heb ik vanaf het prille begin altijd meer waardering geoogst dan waar ook!"

Sjeng Stokkink

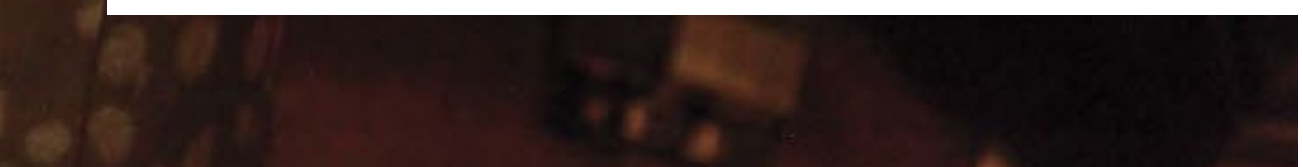

Mike Bindraban

Plek van nu en morgen

Mike Bindraban is de nieuwe jazzprogrammator van Het Koninklijk Concertgebouw in Amsterdam, een locatie die weer een onberispelijke reputatie moet krijgen binnen de Nederlandse en internationale jazzwereld. Gevestigde namen en doorgebroken talent krijgen daarbij ruim baan.

Via collega's kreeg hij de tip om te solliciteren bij het Concertgebouw. Met zijn agentschap The Good Music Company legde hij al stevige basis in de muziekwereld en structureel programmeren was altijd al een ambitie. "Ik kan daar meer mijn creatieve ei in kwijt. Je gaat bovendien gericht nadenken over een duurzaam en cultureel verantwoord plan voor een toplocatie als het Concertgebouw." Jazz in het Concertgebouw verdient dan ook een speciale plaats. "Jazz is voor mij een van de grotere muziekkunsten. Samen met klassiek vormt dat de Serie A binnen de muziek. Het verdient een serieuze plek. In Amsterdam doet bijvoorbeeld het Bimhuis dat al fantastisch, maar daar kan een stapje bij. Wat extra cachet om het culturele jazzlandschap te pushen."

Goede reputatie

Het Concertgebouw heeft al een goede reputatie volgens Bindraban. "Miles Davis en Ella Fitzgerald hebben hier gespeeld. Maar ook recenter de gebroeders Marsalis, Christian Scott en Wayne Shorter." Dat kan opgeschroefd worden. Het Concertgebouw moet volgens Bindraban weer meedoen in de hoogste regionen. "Wat ik wil proberen is om die uitstekende reputatie terug te brengen onder bestaand, maar ook nieuw publiek. Ik wil topkwaliteit, wat past. Dat zullen niet zozeer de hardere, uitversterkte concerten zijn. Wel een concert van trompettist Avishai Cohen, of zangeres Cécile McLorin Salvant. En ook in de Kleine Zaal komt de hedendaagse top aan bod, met onder meer Tigran Hamasyan, Nik Bärtsch, Shai Maestro en Phronesis. Ik wil dat publiek en pers opmerken: 'De heetste namen staan ook in het Concertgebouw. Daar moet ik heen!' Het wordt een mix van oud en nieuw, maar bovenal met de namen van nu."

Samenwerking

Bindraban gaat op zoek naar samenwerkingen met andere podia. "Ik ken ze allemaal. Ik ben niet van het concurreren, dat is achterhaald. We moeten praten over samenwerking en zaken waarin we elkaar kunnen versterken. We moeten bouwen aan een stevig cultureel milieu, een nieuw en jonger publiek aanboren. Jazz groeit, dat zie en hoor je overal. Daar wil ik met het Concertgebouw aan bijdragen. De programmering moet internationaal zijn en allure hebben. Durf en frisheid uitstralen. Wij willen het publiek dat hier komt een sublieme ervaring meegeven." Volgens Bindraban mag ook de opvatting 'jazz' ruimer genomen worden. "Het moet ook een plaats worden voor samenwerkingen met klassiek, maar ook met hiphop, elektronica en pop. Een plek van nu en morgen."

Guus Arnouts

Foto: **Emmely Siebrecht**

gare du nord

+ special guest

eric vloeimans

ZATERDAG 11 MAART 2017
MUZIEKGEBOUW EINDHOVEN

15TH ANNIVERSARY THEATER TOUR

DO 9 FEBRUARI HOUTEN - THEATER AAN DE SLINGER
VR 10 FEBRUARI BERGEIJK - THEATER DE KATTENDANS
ZA 11 FEBRUARI MAASSLUIS - THEATER KONINGSHOF
VR 17 FEBRUARI NOORDWIJK - DE MUZE
ZA 18 FEBRUARI UTRECHT - TIVOLIVREDENBURG
DO 23 FEBRUARI HAARLEM - STADSSCHOUWBURG HAARLEM
VR 3 MAART ZWOLLE - SCHOUWBURG ODEON
ZA 4 MAART WINSCHOTEN - DE KLINKER
DI 7 MAART GOUDA - DE GOUDSE SCHOUWBURG
VR 10 MAART DEN BOSCH - THEATER AAN DE PARADE
ZA 11 MAART EINDHOVEN - MUZIEKGEBOUW FRITS PHILIPS
VR 17 MAART PAPENDRECHT - THEATER DE WILLEM
ZA 18 MAART HILVERSUM - THEATER GOOILAND
VR 24 MAART ALMERE - KUNSTLINIE ALMERE FLEVOLAND
ZA 25 MAART OSS - THEATER DE LIEVEKAMP
WO 5 APRIL ENSCHEDE - WILMINKTHEATER
DO 6 APRIL DEN HAAG - DILIGENTIA
ZA 8 APRIL TILBURG - PARADOX
VR 7 APRIL ZAANDAM - ZAANTHEATER
VR 14 APRIL VENLO - THEATER DE MAASPOORT
ZA 15 APRIL RAALTE - HOFTHEATER
DO 20 APRIL NIEUWEGEIN - DE KOM, STADSTHEATER
ZA 20 MEI DOORWERTH - FLETCHER

WWW.GAREDUNORD.EU

Jazzism FRITS GARE DU NORD RECOMMENDS Bowers & Wilkins

Phil Bee's Freedom

De blues als uitgangspunt

Foto: **Carin Willemsen**

Twee jaar geleden begon voor Phil Bee's Freedom de victorie in Hoogland, even benoorden Amersfoort. In de uiterst genoeglijke club De Noot trad de band voor het eerst op, toen nog met *young gun* Leif de Leeuw op gitaar. Op dezelfde plek blikt *Jazzism* met Phil Bee terug op deze eerste, roerige periode.

Inmiddels is er het nodige gebeurd. John F. Klaver, momenteel misschien wel de beste bluesgitarist van Nederland, is de gelederen komen versterken naast vakbroeder Berland Rours. Vorig jaar won Phil Bee's Freedom een Dutch Blues Award voor de beste band van het jaar. Dat leidde naar Memphis, Tennessee, waar inspiratie werd opgedaan voor het recent verschenen debuutalbum *Memphis Moon*, dat onder meer in dit blad op lovende reacties kon rekenen. Die bandwedstrijd, waaraan onder meer ook Rusty Apollo en Big Bo meededen, leidde bij de als Philippe Bastiaanse geboren performer tot gemengde gevoelens. "Het is natuurlijk een mooi festival waar veel boekers komen en waar je je als band lekker in de kijker kunt spelen. We hebben veel waardering gekregen van de pers en veel respons van muziekliefhebbers en -kenners. Je staat op de kaart en promotechnisch is het handig. Het is een showcase met een bonus. Aan de andere kant, afgezien van het feit dat het een mooi opstapje is, en je in feite niets te verliezen hebt: muziek is geen wedstrijd. Appels en peren. Je moet hopen dat er een deskundige jury is, die weet waar ze het over heeft. Kijk, wij zijn geen hardcore bluesband. Als dat een criterium was, werd het niets."

Vrijheid nemen

Daarmee raakt Bee de kern van de zaak. De band heet niet voor niets Freedom. Eerder speelde Bastiaans in bands als Buzztones, King Mo en Dr. Rhythm, waarmee een publiek werd bediend dat wilde genieten van min of meer traditionele blues en bluesrock. Dat werd een keurslijf. Of, zoals Phil Bee het zelf omschrijft: "Als Little Walter niet over een amplifier was gaan spelen, was het met zijn muziek nooit wat geworden. Ik wilde met Freedom geen kopie van King Mo beginnen. Twee gitaristen, dat was een bewuste keuze. Niet makkelijk, het is de bedoeling dat we meer doen dan wat Stevie Ray Vaughan-achtige licks. Ook hebben sologitaristen vaak een ego, maar na één keer repeteren wist ik dat het oké was." De vrijheid die Bastiaans zocht, lijkt gevonden. Met op drums Marcus Weymaere, afgestudeerd aan het Koninklijk Conservatorium te Brussel en veelgevraagd medewerker van onder meer Admiral Freebee en Gorki, en als bassist de op velerlei wijze inzetbare Carlo van Belleghem. Voor de toetsen wist Bee beslag te leggen op de capaciteiten van Pascal Lanslots, die niet alleen thuis is op de Hammond, maar ook de Wurlitzer en de Fender Rhodes tot zijn domein rekent. "Ik wilde per se een toetsenman", benadrukt Bastiaans. "Ik wilde blues, maar ik wilde ook gospel. Ray Charles, Joe Cocker! Kijk naar Robben Ford, kijk naar Matt Schofield. Zij nemen toch ook die vrijheid?"

Afwijken

Die avond bewijst Phil Bee's Freedom inderdaad een allroundband te zijn, ondanks het gemis van de twee achtergrondzangeressen Esther van Cleef en Marlou Wijnen, die de show tijdens de Blues Challenge extra cachet gaven. De band switcht moeiteloos van slowblues naar jazz, soul en rock, waarbij een hoofdrol is weggelegd voor de gitaristen Klaver en Rours, die elkaar geen strobreed in de weg leggen. Niet minder imposant is het toetsenspel van Lanslots, die het zichzelf niet eenvoudig maakt en zich hier en daar hevig lijkt te verslikken in zijn solo's, maar aan het eind van zijn kronkelige zijpaden de band toch altijd weer moeiteloos terugvindt. Uitgangspunt is blues, maar de uitwerking mag alle kanten op. "Dit geeft precies aan wat wij willen met deze band", zegt Bastiaans. "Weg met het keurslijf, de maatstaf is wat wij leuk vinden. Slowblues, maar ook gospel en jazz. We weten waar we naartoe willen, spelen op mooie festivals en in fijne clubs als deze. En als dat van de gebaande paden afwijkt, dan moet dat maar."

"Als Little Walter niet **over een amplifier was gaan spelen**, was het met zijn muziek nooit wat geworden"

Dietmar Terpstra

LUISTER VIA
FM, DAB+,
EN ONLINE

www.sublimefm.nl

SUBLIME FM

fresh jazzy sounds

90.7 fm

DAB+ radio

ONLINE player

MOBILE app

Winterjazzfestivals TIP 10

Van verstild ijsconcert tot swingen in de skihut

Het festivalseizoen barst jaarlijks uit haar voegen tussen mei en november, maar in de wintermaanden gebeurt er ook genoeg. Met wintersport en glühwein in het achterhoofd, ging *Jazzism* op zoek naar tien eigenzinnige Europese festivals tussen februari en maart.

Foto: **Emile Holba**

Sancy Snow Jazz

4 - 11 februari 2017, Sancy (Frankrijk)
De New Orleans-spirit herleeft met 37 concerten van Jazz Hot- en swingorkesten in bars, restaurants en concertzalen in bergdorpjes rond skiresort Sancy. Optredende artiesten zijn Harry Allen, The Krupa Project, Enrico Tomasso, Duke Heighter, Samson Schmitt en anderen.
sancy-snowjazz.com

Ice Music Festival

9 - 12 februari 2017, Geilo (Noorwegen)
Een uniek festival, met speciaal gemaakte ijsinstrumenten omringd door een fabelachtig wit landschap. Percussionist Terje Insunsget brengt al zestien jaar de bijzondere outdoorconcerten met natuurlijke ijssculpturen. Deze editie hoopt Grzech Piotrowski op een ijssaxofoon te spelen, evenals de Noren Steinar Raknes op ijsbas en Snorre Bjerck ijsdrums. Verder is er een igloconcert, speelt Minna Raskinen op haar ijskantele (Finse harp), is er een middernacht/volle maanshow met het Laplandse duo Arvvas (v&b) en zijn er diverse zangconcerten. Leef je overdag uit met uiteenlopende outdooractiviteiten in de Nationale Parken van Geilo.
icemusicfestival.no

JAWWZ, Jazz, Art, Wine & Wodkas

maart - november 2017, Kurhaus (Den Haag)
De eerste échte editie van JAWWZ vindt eigenlijk plaats in februari 2018, maar initiatiefneemster Suzanne Kooijman en haar team programmeren drie zondagmatinees en twee concerten op zaterdag met (inter)nationale artiesten in aanloop naar het evenement. Hiermee willen ze Den Haag weer op de kaart zetten als internationale jazzstad, met extra aandacht voor beeldende kunst, speciale wijn en lekker eten.
jawwz.nl

Vinterjazz

3 - 26 februari 2017, op diverse locaties in Denemarken
In drie weken tijd zijn er ruim vijfhonderd acts te zien op honderd podia van Kopenhagen, Jutland tot Zuid-Denemarken. Vinterjazz, de winterse equivalent van Kopenhagen Jazz Festival, geeft het startsein voor het nieuwe clubseizoen. Het festival brengt een doorsnede van internationale sterren tot gerenommeerde nationale acts en concertthema's zoals jazz voor kids, de sound van de toekomst en jazzpoëzie. Line-up: Kiss Kiss Bang Bang, Richard Bona & DR Big Band, Dennis Mackrel, Sidsel Storm Quartet, Artur Tuznik Trio en meer.
jazz.dk/en/vinterjazz-2017

Liverpool International Jazz Festival

23 - 26 februari 2017, Liverpool (Verenigd Koninkrijk)
Sinds 2013 organiseert de Liverpoolse Hope Universiteit dit festival op eigen terrein in het Capstone Theater. Hoewel de naam anders doet vermoeden, ligt de nadruk op Britse headliners en nieuwe gezichten als Sons of Kemet, Mammal Hands en het Johnny Hunter Quartet.
thecapstonetheatre.com

A Vaulx Jazz

Eind februari tot half maart 2017, Lyon (Frankrijk)
Een kleinschalig indoorfestival dat een mix brengt van avontuurlijke en mainstream jazz. Op voorgaande edities waren op twee locaties artiesten te zien als Tony Allen, Colin Stetson, Aka Moon, Saul Williams en Joe Lovano. Tevens randprogramma met lezingen, conferenties en films.
avaulxjazz2018.com

Lotos Jazz Festival (Bielska Zadymka Jazzowa)

Begin maart 2017, Bielsko-Biala (Polen)
Dit vijfdaagse festival, omringd door het winterse decor van de Beskidy-regio, is een initiatief van prominente jazzjournalisten, musici en lokale organisaties. Er zijn zo'n twintig concerten, met nadruk op Amerikaanse headliners, alsook Poolse artiesten en Europese nieuwkomers. Locaties variëren van het sfeervolle Polski Theater, de moderne Klimat Club, tot de mountain lodge op de Szyndzielnia.
zadymka.pl

Snow Jazz Gastein Festival

10 - 9 maart 2017, Bad Hofgastein/Gastein (Oostenrijk)
Bezoek Gastein voor een combinatie van wintersportvakantie met (gratis) swing-, tango- en brassconcertjes. Internationale trio's spelen in het skigebied, bij restaurants, hotels, pistes tot de skihut. Ook is er een samenwerking met Jazz im Sagewerk, een belangrijk Oostenrijks podium. Zij brengen betaalde concerten onder het thema *My Favorite Things*, variërend van opera tot funk. Enkele namen: Danilo Rea & Flavio Boltro, Shalosh, Kosmotron, Myra Melford & Ben Goldberg en Steven Santoro.
jazz-im-saegewerk.org
gasteinertal.com/snowjazz

Leuven Jazz

18 - 26 maart 2017, Leuven (België)
Studentenstad Leuven vormt in maart een waar jazzplatform. In de traditionele 30CC Schouwburg en het alternatieve Het Depot zijn gevestigde namen te zien, zoals dit jaar Avishai Cohen, Shai Maestro Trio & Jasper Høiby, Sun Ra Arkestra en Chassol. Verder is er sinds 2015 een samenwerking met de B-Jazz International Contest (voorheen Jazz Hoeilaart). Dit jaar strijden zes groepen (tot 30 jaar) van de totaal 106 aanmeldingen op 24 en 25 maart om de titel en voor optredens bij vier internationale festivals, waaronder Amersfoort Jazz.
leuvenjazz.be
b-jazz.be

Gooi Jazz Festival

25 maart, Spant! (Bussum)
Dit eendaagse festival programmeert grote nationale namen, gecombineerd met up-coming talent in een mix van diverse stijlen. Theater Spant! vormt daarbij met een tweetal zalen en open foyerruimtes een losse setting. Enkele namen: Gare du Nord, Kika Sprangers, Peter Beets & Fay Claassen, Sannavan, Stephanie Francke, Tineke Postma en The Preacher Men.
gooisjazzfestival.nl

Angelique van Os

Hotline met… Steffen Morrison

In ‘I’m A Soulman’ beklimt zanger Steffen Morrison samen met een kleurrijke cast de bühne. Een muzikale hommage aan het befaamde muzieklabel Stax Records en pure soul uit de ‘gouden’ jaren vijftig en zestig.

Met ‘I’m A Soulman’ bewandel je een nieuwe weg. Hoe ervaar je het theater? Smaakt het naar meer?
“De première was magisch, daar kijken we tevreden op terug. Momenteel lopen de uitvoeringen nog volop. Het theater biedt voor mij een nieuwe weg en mogelijkheden in de toekomst, maar het is persoonlijk een onbekend gebied. Het is een andere wereld, waarin je constant dingen leert. Theater past bij me als muzikant. Ik wil mijn publiek namelijk op alle mogelijke manieren de soulervaring meegeven en tot nu toe bevalt me dat prima.”

Aan iets goeds wordt meestal niet gesleuteld. Hoe weet je de bekende klassiekers van ruim een halve eeuw geleden tóch in een eigentijds, verfrissend jasje te steken?
“Het is een grote uitdaging om liedjes die zo veel impact hebben op zo veel mensen en die zo bekend zijn, een eigen elan te geven. Maar ik denk dat het allemaal bij jezelf begint. Ik benader de nummers met hart en ziel, mijn persoonlijke herinneringen en ervaringen. Dat leg ik allemaal in die songs. Het publiek moet de gigantische energie en passie die de zangers destijds uitstraalden ook zelf ervaren. Artiesten als Otis Redding of Sam & Dave zijn zulke unieke iconen, die wil je niet kopiëren. Dan ga je op je bek.”

Soul en toneel is een opmerkelijke combinatie. Hoe vertolk je die rauwe, eerlijke sound van soul in de licht plechtige akoestiek van een theater?
“Soulmuziek leent zich eigenlijk voor alles, voor alle momenten en omgevingen. Theater maakt dat nog wat spannender, intenser. Omdat het publiek vrij dichtbij en ontspannen zit tijdens een voorstelling, geeft dat een unieke ervaring. Als toeschouwer ben je volledig overgeleverd aan het emotionele, positieve geweld dat voor je neus gebeurt. Na afloop van de voorstelling moet het zweet op je rug staan door alle passie en energie die in de lucht hangt.”

Guus Arnouts

Dutch Jazzism 5

Dutch Jazz is een programma op Sublime FM waarin de Nederlandse jazz centraal staat. Elke dinsdag van 22.00 tot 23.00 uur kun je luisteren naar de nieuwste releases, maar ook naar vergeten opnamen uit het verleden. Het programma is een samenwerking tussen Sena en Sublime FM. Deze Dutch Jazzism 5 is speciaal voor Jazzism samengesteld door presentatoren Rolf Delfos en Bart Wirtz en te beluisteren op Sublime FM en jazzism.nl.

1. Gerardo Rosales - *Vintage Salsa*
Gerardo kwam in 1992 naar Nederland vanuit Venezuela om vervolgens een behoorlijke stempel te drukken op de latin jazzscene hier. Recentelijk bracht hij zijn zeventiende album uit, een reflectie van een heel leven gewijd aan Salsa Dura. Logisch dat dit album gepassioneerd klinkt en ook vertrouwelijk vanwege de lange traditie van goede musici met een latin jazzachtergrond.

2. Harry Verbeke - *Goin’ Upstream*
Wat een gave plaat is dit! Nadat Verbeke in 1968 de Wessel Ilcken-prijs had gewonnen, nam hij het jaar daarna dit album op met onder anderen Peter Ypma (drums), Joop Scholten (gitaar) en Tony Nolte op het hammondorgel. Klinkt fris en hip, alsof een aantal jonge gasten in de categorie Bruut! anno 2016 besloten hadden een plaat op te nemen.

3. Don Byas meets the Jacobs Brothers - *Groovin’ High*
De Amerikaanse saxfonist Don Byas woonde lange tijd in Nederland. Het is daarom extra leuk om zijn Nederlandse aankondigingen te horen op deze liveregistratie van een concert uit 1964, samen met Pim en Ruud Jacobs en John Engels op drums. Naast dat hij prachtig speelt, was hij tevens een voorbeeld voor vele grote saxofonisten als John Coltrane en Sonny Rollins. Een waardevolle uitgave.

4. Fay Claassen - *Luck Child*
Een verrassend persoonlijk album van deze zangeres die al geruime tijd in Duitsland woont. We kennen haar voornamelijk als jazzvocalist, en hier zingt ze stukken van Paul Simon, Leni Stern en haar echtgenoot Paul Heller. Met een intieme bezetting en waarschijnlijk door liefde voor haar dochter, aan wie het album is opgedragen, brengt ze warmte, kwaliteit en eigenheid.

5. Pink Oculus - *Delicious* (ep)
Het duurde even, maar rapster Pink Oculus heeft een ep uit. Haar ingetogen manier van rappen wordt ongelooflijk goed, strak en origineel begeleid door het duo Badjekkah. Het zijn toetsenist Mano Yeah en drummer Gino Cochise die naast meerdere instrumenten ook een groot deel van de productie voor hun rekening namen. Een grote belofte voor de komende zomerfestivals.

Winactie!

Speciaal voor Jazzism-abonnees

Maak kans op de Marantz M-CR611 Melody Media

In samenwerking met Marantz Nederland mag *Jazzism* een M-CR611 Melody Media verloten onder haar abonnees. Je kunt hiervoor in aanmerking komen door antwoord te geven op de volgende vraag:

Welke artiest kreeg van Billie Holiday de bijnaam 'The President'?

In een van de artikelen in deze *Jazzism* kun je het antwoord vinden. Ga vervolgens naar bcm.nl/jazzism-winactie en vul alle velden in.
Vergeet ook de unieke code *JA117MA17* niet! Deze actie loopt tot 16 maart. De winnaar krijgt na deze datum bericht.

DE MARANTZ M-CR611 MELODY MEDIA

De M-CR611 is het toppunt van verfijning op gebied van afwerking. Hij levert onovertroffen prestaties en geeft cd-audio, FM, DAB/DAB+ en netwerkbestanden uitstekend weer. De Melody Media heeft wifi-verbinding en de nieuwe bluetooth met NFC breidt de connectiviteitsopties verder uit. Via de USB-poort aan de voorzijde kunnen iDevices worden aangesloten, ook is er een handige extra aansluiting aan de achterzijde.
Het apparaat heeft twee digitale ingangen voor het aansluiten van een tv. Het ondersteunt Spotify Connect en een groot aantal andere digitale media- en streamingfuncties. Met de Melody Media kun je niet alleen naar miljoenen nummers luisteren via de online muziekdienst, je kunt ook muziekbibliotheken afspelen die zijn opgeslagen op een NAS (Network Attached Storage) of computer. Daarnaast heb je toegang tot internetradiostations en hij ondersteunt Apple AirPlay.
Luisteraars kunnen het apparaat ook bedienen door middel van een Marantz HiFi Remote App voor Android en iOS. Een extra nieuwe functie is de speaker A/B-configuratie voor het apart regelen van het volume van A en B of voor mastervolumeregeling voor A en B. Met de Melody Media vul je niet slechts één ruimte met muziek, maar twee. Een veelzijdig apparaat in een elegant jasje. De M-CR611 ondersteunt ook ALAC en 192 kHz/24-bits hoge resolutie WAV-, FLAC-, AIFF-bestanden, 2,8 MHz DSD-bestanden en Gapless voor afspelen zonder pauzes.

Co de Kloet en Andrew Makkinga

De ambassadeurs van de soul en jazz

Een dik jaar geleden nam radioland in tranen afscheid van NPO Radio 6. De zender maakte een doorstart onder de naam NPO Soul & Jazz. Presentatoren Co de Kloet en Andrew Makkinga laten zich niet ontmoedigen. "De muziek vindt zijn weg toch wel."

NPO Soul & Jazz is niet op de FM te ontvangen, maar wel online en via DAB+ en draait overdag non-stop zonder presentatoren. Het aantal luisteraars is nog steeds hetzelfde en het verdriet om Radio 6 is voorbij, maar de ondergrens van de bezuinigingen is bereikt. "Dit genre heeft veel aandacht, liefde en zorg nodig. Ik zie veel kansen, maar ik ben wel bang voor wat er gaat gebeuren tijdens de verkiezingen in maart. Het zou zomaar kunnen dat we een regering krijgen die vindt dat kunst en cultuur fout is. Dan kan de zender in de problemen komen", zegt presentator De Kloet. "Het medium radio moet steeds gekkere dingen doen om publiciteit te krijgen. Wij doen daar niet aan mee. De jazzmuziek zal zijn weg altijd vinden." Makkinga beaamt dat. Hij vergelijkt jazz en soul met een boek op de salontafel. "Soms blader je er even in, soms raak je het een tijdlang niet aan, maar het zal er altijd zijn." Het verbaast Makkinga wel dat het genre nooit echt verankerd is in de Nederlandse cultuur. "Dat ligt aan de beleidsmakers. Je zou denken dat die inmiddels inzien hoe belangrijk de stroming is en hoeveel invloed die heeft op de maatschappij. Jazz en soul zijn de vader en moeder van de hiphop en reggae. Vaders en moeders wonen in een huis. Een huis heeft stenen, dat breek je niet zomaar af. Dat is wel gebeurd."

Geen poppenkast

Samen met De Kloet probeert Makkinga het huis langzaam weer op te bouwen. Iedere avond houden ze de luisteraar op de hoogte van de nieuwe ontwikkelingen op soul- en jazzgebied, dagelijks muzieknieuws, het album van de week en nieuwe liveoptredens. "We zetten niemand voor gek aan de telefoon en we verhongeren geen week in een glazen huis. We draaien culturele muziek in zijn puurste vorm - zonder poppenkast - en leveren hierdoor ook een bijdrage aan maatschappelijke discussies als diversiteitsproblemen."
Via NPO Radio 2 hopen de dj's een brug te maken tussen de grote massa en de kleinere groep luisteraars van NPO Soul & Jazz. One'sy Muller neemt sinds januari plaats achter de knoppen met het nieuwe programma *Soul Night*. Hoewel de presentatoren hopen dat de muziek ooit weer een plekje krijgt op de FM, zijn ze het erover eens dat het klassieke radiostation verleden tijd is. "We moeten niet in de val trappen en roepen dat vroeger alles beter was", vindt De Kloet. Andrew: "Ik zit al in het vak sinds de tijd dat dj's elkaar zagen als rivalen. Ze streepten de albumtitels op het vinyl door met een dikke stift, zodat collega's die niet zouden zien. Dat is niet meer zo. Ik help Co en hij helpt mij. Wij hebben elkaar nodig. Net zoals de artiest ons nodig heeft en wij de artiest. Het een kan niet bestaan zonder het ander."

Vrije muziekstijl

De presentatoren hebben beiden al een lange radiocarrière achter zich liggen. Makkinga heeft een voorkeur voor 'zwarte muziek', terwijl De Kloet geen onderscheid maakt in stijlen. "Voor mij is ieder genre hetzelfde, hoewel je jazz eigenlijk allang geen afgesloten genre meer mag noemen. Het is meer een filosofie, een levenshouding. Blues is blues, heavy metal - waar ik zelf heel erg van hou - is heavy metal, maar jazz kan zoveel zijn. Het kan Han Bennink zijn, maar ook Diana Krall of Duke Ellington."
De vrije muziekstijl blijft in beweging en klinkt tegenwoordig heel anders dan pakweg vijftig jaar geleden. Toch merken de twee dj's dat de jongere garde zich steeds meer interesseert voor de traditionele soul en jazz. "Ik kom jongens van een jaar of veertien tegen die me alles kunnen vertellen over Frank Zappa en Louis Armstrong", zegt Makkinga. "Er zijn gelukkig nog genoeg ouders die hun kinderen iets bijbrengen over de hoekstenen van de hedendaagse muziek. Jazz redt het ook zonder massale steun van de overheid, dat is altijd zo geweest."

Karlijn Linssen

DE ROMA

17 FEB

BRAD MEHLDAU TRIO

22 FEB

LIZZ WRIGHT

En verder:

29 JAN	**FLORIN NICULESCU** TRIO
20 FEB	**TAXIWARS**
4 MRT	**OUM**
8 MRT	**ABDULLAH IBRAHIM & EKAYA**
31 MRT	**JEF NEVE**
5 APR	**DAYMÉ AROCENA**
20 APR	**COLIN STETSON** SOLO

DE ROMA: TURNHOUTSEBAAN 329, B-2140 ANTWERPEN, BELGIË • **INFO & TICKETS:** WWW.DEROMA.BE • +32(0)3 600 16 60

In deze serie tast onze Jazzism België-correspondent de grenzen af en belicht de Belgische jazz.

Kaap

Nieuwe jazzkoepel in Vlaanderen

Op 16 december werd een nieuw gemengd jazzhuwelijk ingehuldigd in Vlaanderen. Kunstencentra De Werf (Brugge) en Vrijstaat O promoten voortaan jazz en cultuur onder de naam Kaap.

Overal zwichten de politieke bewindvoerders voor de harde taal van cijfers en wordt er gesnoeid in de subsidies. In Vlaanderen maken twee gekende en baanbrekende kunstencentra van de nood een deugd en zeilen voortaan samen eenzelfde koers. De Werf voerde al jaren een beleid getekend door een vooruitstrevende visie met een zeer sterke focus op jazz. Sinds de opening van de zaal in 1986 passeerde, naast heel wat internationale namen uit het niet-commerciële circuit, zowat de gehele Belgische scene. Gekoppeld aan De Werf is er het gelijknamige W.E.R.F.-label waarvan de catalogus momenteel 144 releases telt. Vrijstaat O is het jonge broertje van de twee, maar legde sinds 2006 een al even avontuurlijk en baanbrekend parcours af. In het verleden hielden deze twee podia nauw contact om elkaar niet nodeloos te beconcurreren. Een noodzaak, gezien de korte afstand tussen beide (dertig kilometer) en ze op eenzelfde doelpubliek aasden. Vanaf 1 januari 2017 gaan ze gezamenlijk verder onder de naam Kaap. Het wordt meteen het eerste regionaal kunstencentrum van Vlaanderen met maar liefst vier toon- en werkplekken voor diverse kunstdisciplines, en natuurlijk jazz.

Afspiegeling

Originele ideeën genoeg van bij de start. Zo was er een heuse 'huwelijksverbinding' op het stadhuis van Oostende, gevolgd door een spetterend trouwfeest 's anderdaags in Brugge, met STUFF. als gedroomde groep om deze unie te bezegelen. Gedurfd, avontuurlijk en energiek: de richting waar Kaap volop voor gaat in de toekomst. De jazzprogrammators zijn Benny Claeysier en Pieter Koten. "Kaap gelooft in het potentieel van de jazzscene, in België en daarbuiten", steekt Claeysier van wal. "Het affiche moet een afspiegeling zijn van de hedendaagse scene met vernieuwing en cross-over, maar ook met plaats voor traditie." Koten: "Belangrijk is ook dat muzikanten mogelijkheden krijgen om projecten te creëren. We gaan breed en zoeken naar interdisciplinaire mengvormen, zoals met literatuur en beeldende kunst. Kenmerk daarbij is de nomadische werking: de juiste omgeving voor elk concert, gaande van zaal of openbare ruimte tot huiskamer."

Leidinggevend

Kaap plant dit voorjaar alvast maandelijks een vijftal concerten van zowel gevestigde waarden als trendbepalende artiesten. Onder hen Craig Taborn, Theo Bleckmann en Jasper Hoiby. Reeds bestaande initiatieven zoals het huiskamerfestival Chambres d'O blijven behouden, aangevuld met nieuwe projecten, zoals het Brugs stadsfestival B Major. In november komt er een eigen jaarlijks festival, afwisselend in beide steden. Jong Belgisch talent krijgt dan weer kansen en ruimte in de tweejaarlijkse STORM-contest. Uiterst belangrijk in deze context is dat de cruciale rol van het W.E.R.F.-label verzekerd is en dat het de kronieken van de Belgische jazz zal blijven illustreren, zij het met een licht aangepaste invalshoek (meer projectmatig, nieuw artwork, verankering door partnerships…). Kortom, Kaap wordt zeker en vast een leidinggevende monitor in het jazzcircuit van Vlaanderen.

Georges Tonla Briquet

Foto: **Tom Leentjes**

BESTEL NU KAARTEN

BINNENKORT
in Het Concertgebouw

© Shiraz Fradi

di 7 feb

Ballaké Sissoko & Vincent Segal
'Musique de nuit'

© Sophie Le Roux

za 25 mrt

Shai Maestro Trio

vr 5 mei

Cory Henry
'The Revival'

© Aaron Meekcoms

wo 10 mei

Chick Corea Trio

ALLES KLINKT MOOIER IN HET CONCERT GEBOUW

JONGE HELDEN
Fotograaf & schrijver Govert Driessen portretteert aanstormend talent.

"Het rauwe in bijvoorbeeld **de kwartetten van Coltrane of Cedar Walton** vind ik echt te gek! Dat swingt zó hard!"

Robert Koemans

piano
Den Haag, 7 september 1993

OPLEIDING

2011 - 2012: Vooropleiding Conservatorium van Amsterdam (CvA)
2012 - 2016: Codarts, Rotterdam
2014 - 2015: Jazz Institut Berlin (JIB)

BANDS

Robert Koemans Trio
Matheus Nicolaiewsky - bas
Willem Romers - drums

Coal Harbour
Tom Ridderbeekx - trompet
Yoran Aarssen - altsax
Sam Thomas - trombone
Tomek van Leeuwen - bas
Willem Romers - drums

Coal Harbour: Crossing the Canal
Bovengenoemden uitgebreid met:
Ephraim Feves - viool
Esther Wüstenhoff - viool
Yanna Pelser - altviool
Thomas van Geelen - cello

Damen/Van Leeuwen Quintet

WEB

www.robertkoemans.com

"Ik had klassiek pianoles vanaf mijn zesde jaar en al vond ik het erg leuk, eigenlijk liep ik maar een beetje aan te klooien. Op een gegeven moment kocht ik een gitaar en ging ik op les bij Vincent Koning. Gitaar bleek het uiteindelijk niet helemaal voor mij te zijn. Vincent stuurde me door naar Udo van Boven, en daarmee terug naar de piano. Udo trok me de Haagse jazzscene in. Hij nam me mee naar concerten, naar sessies, leerde me muziektheorie, de geschiedenis van de jazz, noem maar op. Eigenlijk heeft hij me binnen één jaar volledig klaargestoomd voor de vooropleiding van het CvA. Ik werd daarna meteen toegelaten. Na de vooropleiding in Amsterdam ben ik aangenomen op Codarts. Dat was heel fijn, want daar gaf Rob van Bavel ook les. Rob is niet alleen een waanzinnige pianist, maar ook een ongelofelijk enthousiaste docent, van wie je ontzettend veel kan leren. Ik luister veel naar pianisten als Bud Powell, Wynton Kelly en Ahmad Jamal, en de laatste tijd ook veel naar Fred Hersch. Maar het rauwe in bijvoorbeeld de kwartetten van Coltrane of Cedar Walton vind ik echt te gek! Dat swingt zó hard! Coal Harbour is ontstaan op Codarts, als een vriendengroep die een band wilde beginnen. Het werd een sextet en we kwamen vanzelf uit bij muziek van Art Blakey, de Adderley-brothers en Horace Silver. We begonnen met het spelen van bestaande arrangementen, maar al snel arrangeerden we de stukken zelf. Nu spelen we vooral eigen werk gebaseerd op de traditie, maar qua groove, harmonie en melodie maken we wel uitstapjes naar moderne jazz. Energie is een heel belangrijk element in de eigen stukken, net als de focus op sprekende melodieën. In mijn derde jaar studeerde ik in Berlijn, het was een heel belangrijk jaar voor mij. Voor het eerst in mijn leven heb ik me volledig op de muziek gestort, weg van mijn vertrouwde wereldje thuis. Je kon 24/7 op school terecht - iedereen had een sleutel van het gebouw - en dat hielp erg. Tijdens dat jaar kregen we via Codarts de mogelijkheid om een programma te pitchen voor het Grachtenfestival. Toen is het idee ontstaan voor Coal Harbour: Crossing the Canal, de uitbreiding van het sextet met vier strijkers waarmee we een mix van jazz en klassiek spelen en op zoek gaan naar een eigen geluid. Met succes, want we mochten uiteindelijk een heel programma maken. Ondertussen hebben we een ep uitgebracht en ook in 2016 hebben we op het festival gespeeld."

YAMAHA

De motor. Muziek.
De soundtrack van mijn leven.

ROBERT DOORNBOS
Voormalig F1-coureur

Copyright © 2016 Yamaha Corporation. All rights reserved.

MusicCast

Wireless Music System

MORE THAN MUSIC, PASSION.

Test je passie voor muziek.
Speel en win op
www.proveyourpassion.nl

Sharon Jones and The Dap-Kings tijdens een optreden in Amerika in 2014.

Sharon Jones

For the love of music

Het verhaal van Sharon Jones was misschien wel het meest trieste van het afgelopen jaar. Sharon `*the force of nature*' Jones leek kanker overwonnen te hebben. Haar glorieuze terugkeer werd groots gevierd met het verschijnen van de indrukwekkende documentaire *Miss Sharon Jones!*. Toen kwam de ziekte terug. Eerst met speldenprikken en daarna in volle hevigheid, waarop de dood volgde.

Tekst: **Dick Hovenga** | Foto's: **Wenn**

Sharon stond dicht bij ons. Wij togen in de vroege Daptone-jaren al naar Brooklyn om daar, in het ondertussen legendarische huis op Troutman Street, met oprichters Gabe Roth en Neal Sugarman te spreken en wij bleven ze volgen. Door de jaren heen bleef het zwarte huis op Troutman er aan de buitenkant uitzien als het enige verpauperde pand in de straat. De buitenkant was echter een afleiding voor de magie van binnen. Op de begane grond was de eigenlijk veel te kleine, maar tegelijk legendarische studio te vinden. Daar werden vrijwel alle Daptone-albums opgenomen. Daptone Records werd binnen tien jaar wereldwijd een *household name* met een prachtige catalogus. We zagen Sharon en haar Dap-Kings de zalen in Nederland veroveren en Paradiso direct uitverkopen. Die concerten behoren tot het allerbeste wat er de laatste jaren te zien was. Onze vriendschap betekende de afgelopen weken ook dat we naast het uitspreken van de emoties die Sharons dood meebrachten, we tevens mooie herinneringen konden ophalen. Want de immense liefde voor muziek die Sharon uitstraalde, houdt haar voor de rest van ons leven springlevend.

Debuutalbum

"Brothers and Sisters, it's time to put aside that record you've been trying to get down and get down with this", aldus de uitdagende tekst die op de achterkant van de hoes van het debuut van Sharon Jones and The Dap-Kings te vinden was. En de afsluitende aankondigingstekst *"Sharon Jones, Sharon Jones. This sister is B-A-D!"* prikkelde nog meer. Gelijk hadden ze bij Daptone, want met de openingstrack *Got A Thing On My Mind* stuwde de moddervette funk van deze band de energieke zielvolle vocalen van Jones op.

Sharon had jaren **gesappeld in het covercircuit** en wilde het liefst met eigen muziek aan de slag

Daptone ontsproot uit de geesten van Roth en Sugarman, in navolging van het Desco-label van Roth. "Met Daptone besloten we onze grote liefde voor soul echt te huisvesten", vertelt Sugarman. "Er lagen twee albums klaar om uit te brengen, mijn eigen *Sugarman 3* en die van Sharon Jones and The Dap-Kings, waar zowel Gabe (bas) als ik (tenorsax) deel van uitmaakten. Gabe schreef vanaf het begin ook de meeste muziek, onder de naam Bosco Mann, en produceerde de albums. Met de energie van Sharon, die al bijna veertig was en vastbesloten om succes te hebben, en het fantastische gevoel dat het spelen met een grote band ons gaf, brachten we eerst het debuut van Sharon Jones and The Dap-Kings uit."

Daptone-familieband

"Het bleek de juiste keuze om het label te lanceren en meteen veel te kunnen spelen. Sharon had jaren gesappeld in het covercircuit en wilde het liefst met eigen muziek aan de slag. Gabe en ik voelden meteen aan dat zij de juiste persoon was om onze muziekdroom waar te kunnen maken. Zij had de geweldige stem en de naturel podiumpresentatie om het publiek in beweging te krijgen. Met haar onuitputtelijke energie, vooral op het podium, bracht ze ons tot het muzikale uiterste. Gabe en ik zijn gevoed door de soulrevues van weleer en we wilden exact hetzelfde teweeg gaan brengen. Daarnaast moest Daptone het huis worden waarin alles zou gebeuren. Ook daar werkten we allemaal aan mee toen Daptone goed van de grond kwam en we na een aantal jaren op Troutman Street terechtkwamen. We speelden die jaren niet alleen samen, maar knapten tegelijkertijd ook ons 'clubhuis' op. Iedereen, ook Sharon, hielp om Troutman en dus Daptone Records voor elkaar te krijgen. Onze bijzondere band, de Daptone-familieband, is daar en toen ontstaan."

Doorbraak

"Als je nu terugkijkt, hoe raar dat op dit moment ook is", vertelt Roth verder, "blijft het verrassend hoe snel alles is gegaan. Het tweede album *Naturally* verscheen drie jaar later en werd ook weer prima ontvangen. Met *100 Days, 100 Nights,* het vervolgalbum, merkten we dat we echt veel publiek begonnen te veroveren. Ineens werden we ook op de Amerikaanse radio gedraaid. We konden ook langer naar Europa om series concerten te doen en daar het publiek te veroveren. Elke avond was het weer overweldigend om de energieke Sharon voor ons op het podium te hebben. Met het succes van de band werd ook Daptone een gevestigde naam. De pure Daptone-sound werd de coole sound. Mark Ronson haalde Amy Winehouse naar onze studio en wij als Dap-Kings-blazers speelden mee op haar succesalbum *Back To Black*. De studio was nu ook een succes. Hoe klein ook, als wij op elkaar gepropt in de studio met zijn allen tegelijk de songs speelden en opnamen, was er altijd die ongrijpbare magie. Het waren geweldige tijden en we werden als muzikanten steeds beter. Dat was te horen op *I Learned It The Hard Way* (met die prachtfoto geschoten op het kleine binnenpleintje achter de studio, red.). Dat album betekende onze grote doorbraak."

Daptone-sound

"Sharon groeide heel natuurlijk in haar rol van frontvrouw", zegt Sugarman. "We wisten dat ze met gemak het publiek naar haar hand kon zetten, maar we waren allemaal best verbaasd hoe gemakkelijk ze dat met elk podium, zelfs als het heel groot werd, voor elkaar kreeg. Haar onstuitbare energie en overtuigingskracht om het publiek optimaal bij het concert te betrekken, bleef ook voor ons een enorme ervaring. Niet voor niets werd ze al snel de vrouwelijke James Brown genoemd. Natuurlijk was ze niet altijd even gemakkelijk. Ze had echt wel haar buien, maar dat kwam vooral omdat ze veel van zichzelf verwachtte en dus ook van ons." *I Learned*

The Hard Way werd opgevolgd door *Soul Time!*, een verzameling van songs die de vorige albums niet had gehaald. Intussen bleef de band gestaag toeren. Tijdens de voorbereidingen voor het volgende studioalbum wisten ze dat ze de beste songs uit hun carrière hadden geschreven. "*Give The People What They Want* was onze definitie van de grootse Daptone-sound. Met Saunn en Star in de backing als Dapettes hadden we de ultieme extra troef. Maar tijdens de opnamen werd ook duidelijk dat het met Sharon niet goed ging. Eerst dachten we nog dat het oververmoeidheid was, maar toen haar oogwit geel werd en ze daarvoor naar de dokter ging, werd snel duidelijk dat het om iets veel ernstigers ging."

DISCOGRAFIE

Dap Dippin' With Sharon Jones and the Dap-Kings (2002)
Het eerste album van Sharon Jones and The Dap-Kings en tevens de allereerste release op Daptone Records. Album met een heldere stijl: soul gemixt met dikke funk in en pure sound.

Naturally (2005)
De band klinkt nog hechter dankzij de vele optredens. Voor het eerst opgenomen in de eigen Daptone-studio's, vindt de band nu echt zijn tijdloze sound.

100 Days, 100 Nights (2007)
Met het titelnummer als kleine Amerikaanse radiohit groeit de band in het thuisland snel door naar de grotere zalen.

I Learned The Hard Way (2010)
Alle songs zijn pakkend en groeien live al snel uit tot krakers, met de titeltrack voorop.

Soul Time! (2011)
Een verzameling songs die overgebleven was van de vorige albums, maar te goed werd bevonden om niet uit te brengen.

Give The People What They Want (2014)
De wereldwijde doorbraakplaat. Met het geweldige *Retreat!* als eerste single en met de liveoptredens in het teken van de grote terugkeer van Sharon.

It's A Holiday Soul Party (2015)
Het kerstalbum wat volgde op de geweldige single *Ain't No Chimneys In The Projects*.

Miss Sharon Jones! (2016)
IJzersterke verzameling van de beste tracks als onderdeel van de indrukwekkende documentaire. Met natuurlijk die verpletterende afscheidstrack *I'm Still Here*.

Documentaire

Barbara Kopple, regisseur van de indrukwekkende documentaire *Miss Sharon Jones!*, weet dat nog als de dag van gisteren. "We waren al lang met Neal en Gabe aan het overleggen over een documentaire over Sharon Jones and The Dap-Kings. Het zou het verhaal worden van twee muzikanten die een label oude soulstijl begonnen en een band oprichtten met een zangeres die pas op latere leeftijd wordt ontdekt. En over het ongelooflijke succes wat hen ten deel valt. Maar toen we met opnemen zouden beginnen, werd bij Sharon kanker geconstateerd. Het veranderde alles. Na overleg, vooral met Sharon, besloten we het eerste idee los te laten en Sharon te volgen op haar weg naar genezing en haar comeback op het podium met The Dap-Kings. Zij had er geen problemen mee als we haar hele ziekte volgden, wat meer dan eens erg heftig was. Het plan was behoorlijk wankel, omdat we echt geen flauw idee hadden hoe alles zou gaan lopen. We hebben in drie jaar veel film geschoten, zodat we - wat de uitkomst van Sharons genezingsproces ook zou zijn - de juiste keuzes konden maken om de documentaire vorm te geven."
"Ze was zo'n energiebom", vervolgt Kopple. "In die onwerkelijke periode van de chemo en herstel bleef ze zo ongelooflijk sterk. Het meest heftige vond ik wel dat de vrouw, die zo lang op succes had gehoopt en dat ook daadwerkelijk kreeg, de muziek

"Sharon groeide **heel natuurlijk** in haar rol van frontvrouw"

even helemaal losliet en met alles in haar lichaam bezig was om terug te komen. Alsof de kanker volledig los van de muziek en haar familie-achtige relatie met de band stond. Pas toen de chemosessies bijna klaar waren en ze weer wat was aangesterkt, kon ze weer aan de muziek denken. Ze ging al snel weer op volle vaart. Rustig aan was er bij Sharon niet meer bij. Daardoor was die terugkeer ook zo glorieus, zo intens en overweldigend. Ze had er zo hard voor gewerkt om terug te komen en daar stond ze dan in volle glorie. Wát een prachtige trotse vrouw was het en wát genoot ze er ongelooflijk van. Ik ben blij dat ik drie jaar met haar heb mogen doorbrengen. Het was een van de meest bijzondere periodes uit mijn leven."

Gospels

Vlak voor de Amerikaanse première van *Miss Sharon Jones!* werd geconstateerd dat de kanker was teruggekeerd. "We dachten allemaal, de dokters inclusief, dat het weer te genezen was. Maar we schrokken ons natuurlijk rot. We dachten dat we alles achter de rug hadden", vertelt Neal. "We waren genoodzaakt om concerten buiten Amerika af te zeggen. Het was voor Sharon steeds één week spelen, één week chemo, één week bijkomen – en weer hetzelfde rondje. Maar we merkten dat ze steeds sneller uitgeput raakte. Na al die chemo was het op een gegeven moment niet meer te doen. Verschrikkelijk. Sharon wilde niets liever dan op het podium staan, haar longen eruit zingen en het

publiek overrompelen, maar het lukte op het eind gewoonweg niet meer. Toen ze ook nog een beroerte kreeg, wisten we dat het echt foute boel was." Roth: "Die eerste beroerte kreeg ze op de avond van de presidentsverkiezing. Ze gaf Trump zowaar de schuld van die beroerte! Zelfs nadat duidelijk was dat ze één been niet meer kon bewegen, had ze nog volop praatjes. Ze leek heel sterk en zong zelfs gospels als er iemand de kamer binnenkwam. Wij hadden haar al die jaren zien strijden tegen kanker en ze bleef steeds die levenslust houden. Klaar om weer op te krabbelen. Dat gevoel verdween nadat ze een dag later weer een beroerte kreeg en niet meer kon praten, zelfs bijna nergens meer op reageerde. We waren al snel met alle Dap-Kings bij haar in het ziekenhuis. Ik weet nog dat Binky (gitarist van The Dap-Kings) *His Eye On The Sparrow* inzette en dat we ineens Sharon de melodie hoorden mompelen. Wij speelden en zongen mee. De dagen erna leek alles zelfs wat beter te gaan. Ze deed haar mond weer open en zong de teksten van de gospels die wij inzetten. We bleven als band bij haar, samen met haar echte familie. Wanneer wij stopten met zingen, ging zij gewoon door met gospels als *Amazing Grace, Go Tell It On The Mountain* of *This Little Light Of Mine*. Het was een heel bijzondere en tegelijk rare tijd. Zingen is wat Sharon wilde. Praten kon ze niet meer, maar zingen bleef ze. Het was echt ongelooflijk hoe ze zelfs tot op het laatst de harmonieën met Saunn en Star opzocht en hoe sterk ze bleef. Ze was zonder twijfel de sterkste persoon die we ooit gekend hebben." J

NASCHRIFT:

Wat de dood van Sharon Jones voor het Daptone-label inhoudt, is vooralsnog onduidelijk. Er is maar weinig overgebleven materiaal. De laatst opgenomen track, het glorieuze *I'm Still Here*, werd op de soundtrack van de documentaire *Miss Sharon Jones!* bijgesloten. Natuurlijk zijn er nog vele concertopnamen waar een explosief livealbum uit geselecteerd kan worden. Iets waar de fans al jaren naar uitzien. Afgelopen oktober kwam daarnaast het vreselijke nieuws dat ook bij de andere grote Daptone-ster, Charles Bradley, kanker werd geconstateerd. Zijn najaarstour, eerst Noord-Amerika en daarna Europa, werd daardoor uitgesteld. Er is goede hoop op volledig herstel, maar ook dat zal flink wat tijd vergen.

Sharon Jones and The Dap-Kings in december 2015 bij de presentatie van het kerstalbum.

Typhoon

"Ik wil zoveel doen en delen"

Typhoon trad en treedt overal op. Van de donkerste kelders en ruige hiphopzaaltjes, tot kerkjes en poëzienachten, grote festivals en poptempels. Alleen het theater miste nog. In februari start zijn nieuwe theatershow Moro Lobi (meer liefde). Daarmee gaat een langgekoesterde droom in vervulling en lijkt de rapper in alle mogelijke zalen te hebben gespeeld. Of... is er meer?

Tekst: **Giovanca** | Foto's: **Ferdy Damman en privécollectie Glenn de Randamie**

Tijdens het maken van zowel zijn als mijn eerste plaat waren we verliefd en op ons tweede album hoorde je de worsteling en het verwerken van wat er allemaal was misgegaan. Letterlijk. Maar tegelijkertijd wel op een manier dat het over 'iedereen' had kunnen gaan. Elkaar enigszins beschermend. Elf jaar na onze eerste ontmoeting, best ironisch, interview ik Typhoon over liefde en de rol die liefde in zijn muziek en optredens is gaan spelen.

"Mijn hele leven was ik minder,
laat me niet verdrinken in het meer" (uit: Zo niet mij, 2007)

Het is natuurlijk geen geheim meer dat we elkaar goed kennen. Ik heb je zien groeien van een rapper die toch maar besloot om te stoppen met religiestudies en water kookte in een steelpan op zijn studentenkamer in Zwolle, tot de stadionvullende artiest die je nu bent. Had je ooit verwacht dat je carrière dit verloop zou hebben?
"Weet je dat ik nooit gedacht had dat ik professioneel rapper kon zijn? Dat was mijn ambitie ook niet. Ik stotterde, ik was vaak verlegen, was altijd de jongste. Je zou bijna kunnen zeggen, het type jongen dat ik was, in het dorp waar ik woonde, zou er niet mee in aanraking gekomen zijn. Maar mijn broer Blaxtar rapte en de jongens van Opgezwolle waren zijn vrienden. Dat waren mijn voorbeelden. Vanaf mijn vijftiende mocht ik met ze mee en begon zo onder hun vleugels met optreden. Ik wilde niet per se iets bereiken, ik wilde me gewoon uiten. En daar dan wel supergoed in zijn, de beste. Muziek was daar het middel voor. Dat was er altijd en dat voelde vertrouwd."

Neem ons eens mee naar de dag of de plek waar je voor het eerst muziek luisterde. Was dat thuis in 't Harde? Of op school? Wat maakte het zo vertrouwd?
"Mijn eerste bewuste herinnering aan muziek is dat ik mijn pa 's avonds laat vanuit mijn slaapkamer saxofoon hoorde spelen. Hij heeft in Suriname, tijdens zijn militaire dienst, sax leren spelen en is dat sinds hij in 1975 naar Nederland kwam blijven doen in muziekkorpsen op de Veluwe. Waarschijnlijk is dit niet mijn eerste herinnering, maar wel mijn meest romantische eerste ontmoeting met muziek. De geborgenheid van de klanken en de trots omdat ze gemaakt werden door mijn papa."

Is zo je liefde voor onder andere the great Sonny Rollins ontstaan en misschien ook wel een basis voor je vriendschap met Benjamin Herman?
"Haha, ja de liefde voor Sonny Rollins zeker. Die hebben we nog samen gezien, *remember*? Op North Sea. Mijn eerste keer North Sea Jazz was met jou. Ik heb toen met tranen in mijn ogen naar hem gekeken en geluisterd. Het is inderdaad geborgenheid die de

muziek brengt. Een van mijn fijnste *childhood memories* is trouwens dat we met ons gezin op een zaterdagavond na een voetbaltoernooi naar een uitvoering van het korps van mijn pa gingen kijken. 'De Eendracht', in Wezep. Ik was zo moe gevoetbald dat ik met mijn hoofd en oor op mijn moeders schoot lag en met het andere oor hoorde ik die prachtige muziek. Koperblazers die erbovenuit leken te komen. Dat gevoel en die herinnering hebben ervoor gezorgd dat ik zo'n verwantschap voel met New Cool Collective en dat ik de blazerssectie in mijn band zo belangrijk vind. De blazers brengen het altijd 'thuis' voor mij."

"Het doel is **uitstralen dat we als mens oké zijn**, dat we genoeg zijn"

"Ik zie muziek in mijn familie, een soort familieband band, is die band lek, tape 't en druk er lucht in. 't Is een mislukking, maar 'shhh' niet zeggen. Ben niet naïef, maar soms is onwetendheid het beste" (uit: Familiair, 2004)

Het is inmiddels 2017. Als je kijkt naar je teksten en optredens van toen, maar ook naar hoe je muziek maakt, wat is er dan veranderd?

"Oef, moeilijk vraag. Bijvoorbeeld *Familiair* uit 2004, dat was de eerste track waarin ik de noodzaak voelde om persoonlijke problemen te uiten en waarmee ik ook naar buiten kwam. Dat vond ik toen eng, omdat het not done was in onze familiecultuur. Inmiddels is het kenmerkend voor mij geworden om me kwetsbaar op te stellen in mijn muziek. Qua optredens kan ik echt zeggen dat elk podium, elk project, elk festival eraan heeft bijgedragen dat ik beter werd en ook steeds beter wist wat ik wilde. Ik wilde vroeger bijvoorbeeld dichter worden. Rappen (spitten) en dichten lagen toen voor mijn gevoel nog ver uit elkaar. Maar op een gegeven moment lukte het om die twee te combineren. Het is hoe Dexter Gordon het zei in de film *Round Midnight*: 'Jij vindt jouw stijl niet, de stijl vindt jou. Die groeit in je.' De manier waarop ik me uitte in *Familiair* of *Zo niet mij* - al is het lang geleden - is de manier waarop ik het nu nog steeds zou doen. De stijl was er dus ergens al. Ik heb nu wel meer mijn eigen stem gevonden. Er zijn misschien honderden rappers technisch beter dan ik ben, maar niemand doet wat ik doe en dat maakt mij koning op mijn eigen vlak. Met dat ik ouder ben geworden (nu 32, red.) en meer succes heb, is het vertrouwen in wat ik kan en doe gegroeid."

Je komt uit de traditionele hiphop: rappers met een mic, een dj achter de draaitafel en hun entourage in coulissen. Dat is bijna het tegenovergestelde van een theatersetting.

"Klopt. Mijn shows van vroeger waren rauw. In kleine *venues* en soms echt raggen! Het publiek tot het uiterste brengen, kijken hoe ver ik kon gaan. Soms was dat net over het randje. Mensen met gebroken neuzen en armen doordat de moshpit te heftig was. Stagediven en zo in het moment opgaan dat je soms op iemands hoofd terechtkwam. Haha! Gelukkig is dat goed afgelopen. Een bepaalde jeugdige onbezonnenheid die bij een tiener of begintwintiger hoort. Daar kan ik wel om lachen, hoor. Gaandeweg begon ik echter te voelen dat optreden met band, dus livemuziek, beter resoneerde met wat ik wilde overbrengen dan optreden met een dj en een beat. Ik wilde niet meer beperkt zijn door een voorgeprogrammeerd aantal bars. Geen pogo of pit als ik iets gevoeligs rapte. Door het spelen met New Cool Collective, Het Metropole Orkest, Muppetstuff - een akoestische folkband uit Zwolle - en ook met jouw bandje, kon ik proeven hoe het was om muzikale vrijheid te hebben. Voorbeelden voor mij daarin waren bijvoorbeeld Postmen, Pete Philly, Brainpower. Maar ik kon me ook identificeren met Ramses Shaffy, Maarten van Roozendaal of Benjamin Herman. Ik ging steeds meer durven en merkte dat ik eigenlijk altijd al als muzikant dacht en schreef. Wat nu ook anders voor mij is, is inderdaad het hele *bring your whole crew*-principe uit onze hiphopcultuur. Dat mis ik weleens. Vroeger, toen niemand van de vriendengroep nog een echte baan had, of een gezinsleven, een hypotheek enzovoorts, gingen we met z'n allen naar optredens toe. Ook als ik zelf niet hoefde op te treden ging ik mee, al was het maar om één minuut zestien bars te kunnen rappen en mijn energie eruit te gooien. Hiphop was van ons allemaal. Als Raymzter op tv was, dan waren we allemaal op tv. Elke nieuwe stap voelde als een stap voor de cultuur, voor ons, de buurt. We waren trots en dat moest

Glenn als peuter met zijn vader.

In zijn tienerjaren.

Op z'n twintigste.

In Suriname.

Tijdens het optreden in Ziggo Dome, 2016.

met elkaar gevierd worden. Dat het vorig jaar in de Ziggo Dome plaatsvond, was natuurlijk de ultieme bekroning. Nu de hiphopcultuur de heersende popcultuur geworden is, spelen we bijna allemaal in grotere zalen. Soms heb ik wel twintig, dertig mensen om me heen, maar niemand met wie ik ben opgegroeid. Dat voelt weleens gek. Op dat soort momenten mis ik eenvoud. Dat is ook de voornaamste reden waarom ik het theater inga met mijn Moro Lobi-tour. Een vleugel, gitaar en sax. *That's it.* Persoonlijke verhalen vertellen, mijn eigen liedjes in transparantere arrangementen spelen, nieuwe nummers uitproberen, maar ook songs zingen die me geïnspireerd hebben en nog steeds inspireren. Eventjes uit die machine, met zittend publiek en niet per se 'al die handjes in de lucht'. Teruggaan naar het moment van creëren. Ik ben eraan toe."

Je bent met Wende Snijders naar Suriname geweest om te werken aan je theatershow. Hoe is die samenwerking tot stand gekomen en kun je de uitwerking ervan ook duidelijk in je voorstelling terugzien?

"Ik werkte voor het eerst met Wende samen in 2014 toen zij me vroeg voor Theater Na De Dam in Carré. Haar drang naar perfectie en doortastende werkwijze hebben mij tot grotere hoogten gepusht. Zoals het zingen van het nummer *Laat me niet alleen* van Jaques Brel. Zij zag wel een zanger in mij, maar ik was daar nog onzeker over. Uiteindelijk viel het nummer op zijn plaats en heb ik het met heel mijn hart kunnen zingen. Het was echt bevrijdend. Ik heb haar als dramaturg voor mijn tour gevraagd. Ko van den Bosch regisseert het. En ja, Suriname was mooi. Ik wilde terug naar de kern, zonder afleiding. De kern is waar ik voor het eerst met *Lobi* in aanraking kwam en me ging afvragen hoe ik dat kon integreren in mijn muziek. Ik nam Wende mee naar plekken die belangrijk voor me waren, het was een soort pelgrimstocht. Ze stelde dan vragen en zo ontstonden er gesprekken. Ik las boeken en keek films ter inspiratie, zij hield een logboek bij. Het was intensief. In Suriname ben ik 'het pad der liefde' begonnen, dus om die te vervolgen, wist ik dat ik haar daar mee naartoe moest nemen."

En waarom dit vervolg? Waarom Moro Lobi / Meer liefde? Ik denk meteen aan de aanslagen in 2016 en aan Stevie Wonders 'Love's In Need Of Love Today'.

"Zo, dat is ook een mooie! Deze tijd, deze wereld, heeft liefde nodig. Soms voelt het alsof we met elkaar aan het afglijden zijn, terwijl we gemeenschapszin en menselijkheid nodig hebben. Als liefde niet genoeg blijkt om onszelf te accepteren en de wereld een beetje mooier te maken, dan is het antwoord meer liefde. Het is ook een reminder voor mezelf, want ik worstel met diezelfde liefde. Geven gaat, ontvangen vind ik lastiger. Met mijn show wil ik mezelf herinneren aan het feit dat ik liefde ben. Ongelimiteerd. Met het woord meer wil ik zeggen: het moet allemaal wat effectiever. En ik geef me over."

Als het doel 'meer' is, wat komt er dan na deze grote theatertour? Welke podia wil je nog aan doen en bestaan er ook plekken waar zelfs jij, met je universele boodschap, niet echt thuishoort?

"Ik heb op bijzondere plekken mogen optreden, een uitverkochte Paradiso, Lowlands, Heineken Music Hall en in het kerkje op Into The Great Wide Open. Daar zouden we maar één optreden doen, onaangekondigd. Toen stond er ineens zo'n grote rij voor de deur, dat we daarna een tweede show hebben gedaan, waar er tranen vloeiden door de verhalen over en weer. Mensen raakten elkaar. Interactie is alles. Maar er zijn ook optredens geweest waar ik me niet op mijn plek voelde. Ergens accepteer ik het, maar vanuit mijn gretigheid en passie vind ik dat ik overal zou moeten kunnen spelen. Je wilt dat je muziek voor iedereen is. Er is nog zoveel wat ik wil doen en delen. Hier, maar ook over de grenzen. Het doel is uitstralen dat we als mens oké zijn, dat we genoeg zijn. Staan voor 'jezelf zijn' en de acceptatie dat alles in ons verenigd is en dat we keuzes hebben. Dat we liefde zijn. Dat is mijn drijfveer om muziek te blijven maken. In eerste instantie voor mezelf. Om het leven te eren en mijn talent, dat stukje waardoor ik dicht bij God of het universum sta. Als mij dat blij maakt, dan geloof ik ook dat het andere mensen blij kan maken, of in ieder geval doet bewegen, in de breedste zin van het woord." J

Donny McCaslin

Foto: **Jimmy King**

McCaslin, Guiliana en Lindner

Een jaar na Blackstar

Het album *Blackstar* van David Bowie veroorzaakte vorig jaar een enorme euforie. Wát een geweldig Bowie-album en wát een geweldige band. Met hun nieuwe *jazz-meets-electronic-sound* leken ze precies de juiste muzikanten voor Bowies nieuw ingeslagen weg, de meester had het weer goed gezien. De opwinding bleek helaas van korte duur, koud twee dagen na verschijning bleek *Blackstar* Bowies zwanenzang.

Tekst: **Dick Hovenga**

David Bowie bewonderde saxofonist Donny McCaslin en maakte van hem de spil in de band die *Blackstar* vorm zou geven. We spraken McCaslin recentelijk in Los Angeles. "De afgelopen periode was zo onwerkelijk. Eerst moesten we wachten of Bowie de opnamen die we gemaakt hadden, zou gaan uitbrengen. Toen we wisten dat hij dat zou gaan doen, was nog niet duidelijk welke songs hij had gekozen. In november kreeg ik pas de eerste selectie te horen en ik was er dolgelukkig mee. De opnamen waren heel goed geworden en er zou een album komen. Ik zag toen natuurlijk ook hoe ziek Bowie was. Daar was ik me tijdens de opnamen bijna niet van bewust, er was toen nog zo veel energie en spanning. Zijn dood kwam als een enorme klap. Ik was me er meer dan bewust van hoeveel invloed Bowie op mijn muzikale leven heeft gehad, hoe kort onze samenwerking ook was. Onderling besloten we dat de ervaringen die wij met Bowie hebben gehad, persoonlijk zijn. We wilden de verhalen over de opnamen en over zijn ziekte daarom niet met de pers bespreken."

Kennismaken

De New Yorkse componiste en bandleider Maria Schneider tipte Bowie over McCaslin en zijn band. Na een optreden in de 55 Bar in West Village, Manhattan werd de saxofonist door

David Bowie

Foto: **Jimmy King**

Bowie benaderd. Voor de eerste kennismaking in de studio nam McCaslin slagwerker Mark Guiliana mee. Samen met het Maria Schneider-ensemble werden direct twee tracks opgenomen, waarvan *Sue (Or In A Season Of Crime)* op *Nothing Has Changed* in 2014 verscheen. Het was een compilatiealbum dat het werk van Bowie opnieuw onder de aandacht bracht na *The Next Day* in 2013, de eerste plaat na een radiostilte van tien jaar. De samenwerking beviel goed en Bowie belde McCaslin om voor opnamen terug te komen met de hele band. "Die opnamen werden in twee fasen gedaan, waarvan de laatste in april 2015", vertelt McCaslin verder. "We begonnen met de eerder opgenomen songs *Sue* en *'Tis A Pity She Was A Whore*, maar nu met gitarist Ben Monder als extra kracht. Bowie was erg geïnspireerd, schreef nog veel bij in de studio en kwam soms zelfs op het laatste moment nog aan met nieuwe ideeën. Er was tussen ons, inclusief producer Tony Visconti, een ongelooflijke energie en we waren heel positief. De opnamen gingen geweldig. Bowie gaf aan dat we in alles de muzikale vrijheid moesten zoeken en dat lieten we ons geen twee keer zeggen."

Nieuwe plaat

Het wachten op het wel of niet uitbrengen van de opnamen met Bowie werd 'ontlast' doordat McCaslin nieuwe composities schreef, volop geïnspireerd door de recente samenwerking. De nieuwe plaat van McCaslin werd pas in april opgenomen, dus nadat *Blackstar* was verschenen en Bowie was overleden. "Ik had meer dan genoeg composities klaarliggen en na Bowies dood had ik extra daadkracht om ze ook op te nemen. Vóór onze samenwerking kende ik zijn werk helemaal niet zo goed, maar tijdens het beluisteren besloot ik voor mijn nieuwe album twee van mijn favoriete Bowie-songs op te nemen. Het werden *A Small Plot Of Land,* een track van het zeer onderschatte album *1. Outside* en het van *Low* bekende *Warszawa*. Voor de eerste song

> "Bowie was **erg geïnspireerd**, hij schreef nog veel bij in de studio"

vroegen we onze vriend Jeff Taylor om de vocalen op te pakken, voor *Warszawa* nam ik de zangpartij van op de sax over. *Warszawa* speelden we als eerbetoon aan Bowie toen wij vlak na zijn dood een week lang in de Village Vanguard, New York stonden. David had ooit gezegd dat hij graag naar een van die concerten van ons in de Vanguard zou komen. Het was toen wel een heel raar moment, heel emotioneel. Maar het spelen van *Warszawa* gaf ook troost. Het was daarna logisch dat we dat nummer zouden opnemen voor de nieuwe plaat. We hebben ook het titelnummer nog met Bowie gedaan. Die track haalde de uiteindelijke versie van *Blackstar* niet, dus hebben we een nieuwe versie van de compositie opgenomen en die op het album gezet. Het werd tevens de albumnaam *Beyond Now*."

Sound

Inmiddels heeft toetsenist Jason Lindner zich bij ons gevoegd en we vertrekken naar The Blue Whale, een jazzclub in Little

Jason Lindner

Tokyo. Lindners gevoel over 2016 is niet anders. "De dood van Bowie heeft er ontzettend ingehakt. Wij zijn allemaal nog aan het bijkomen van de gebeurtenissen van de afgelopen periode, zowel de kennismaking met hem als de opnamen en natuurlijk wat er daarna gebeurd is", vertelt hij. "Maar wat een hoop mensen vergeten, is dat we allemaal al een druk muzikantenbestaan hadden voordat we met Bowie gingen werken. Misschien wat raar om te zeggen, maar Bowie was er zelf heel duidelijk over dat wij de sound maken waarmee hij graag zijn nieuwe songs wilde uitproberen. Of zoals Visconti het zo mooi zei tegen Bowie: 'Als je dan songs wilt gaan maken met rockmuzikanten die jazz gaan spelen, waarom maak je dan geen album met jazzmuzikanten die kunnen rocken?' De sound die Bowie zo aantrok, ontwikkelde ik al met anderen in 2004. Toen nog met trompettist Avishai Cohen, en vanaf 2006 onder de naam Now vs Now, met Mark (Guiliana) en Panagiotis (Andreou, bas) en pas later nog met Donny erbij. We hadden dus al flink wat meters gemaakt voordat we met Bowie gingen spelen. We wisten dat Bowie, als er een album met de opnamen zou uitkomen, niet op tour zou gaan, dus we pakten na de studiosessies allemaal weer onze andere projecten op. Dat voelde eigenlijk ook wel weer goed. Natuurlijk speel ik in de band van Donny en daarmee spelen we het komend jaar, op basis van *Beyond Now,* over de hele wereld. Daarnaast word ik meer dan ooit gevraagd voor speciale projecten. Zo deed ik een bijzonder Charlie Parker-project met Breeding Ground, mijn elfkoppige band met onder anderen Mark en Panagiotis, maar ook een strijkers- en blazerssectie en Jeff Taylor op zang. Daarin interpreteer ik met elektronica het werk van Parker op een eigentijdse manier. Natuurlijk krijgt straks Now vs Now weer voorrang. Het schrijven en opnemen van de laatste tracks van het derde album zullen voor het einde van het jaar klaar zijn. Wel met een andere Now vs Now, omdat Mark (Guiliana) het te druk heeft met andere grote projecten. We hebben in Justin Tyson een fantastische vervanger gevonden."

Eigen projecten

In The Blue Whale ontmoeten we even later ook Mark Guiliana, die daar druk bezig is zijn drumset op te bouwen. "Ik heb altijd het meeste werk", lacht hij. "Nou ja, Jason met al die zelfgeknutselde apparatuur natuurlijk ook. Donny kan gewoon binnenlopen en gaan spelen." Ook op Guiliana heeft het Bowie-verhaal veel impact gehad. "Ik merk dat we nog steeds wat van slag zijn, maar ondertussen ook allemaal alweer druk met eigen projecten. Zoals je weet, heb ik mijn eigen label Beat Music, waarop ik vrije, noem het freaky, *electronic* albums uitbreng. Maar evengoed ook het jazzgeoriënteerde Mark Guiliana Quartet (met onder meer Shai Maestro op piano, red.). Dat heeft het live ontzettend goed gedaan toen ons eerste album uitkwam. Daarmee blijven we dus ook doorgaan. Met Brad Mehldau blijf ik, na Mehliana (het opvallende duoproject waarbij Mehldau vrijwel alleen elektronische keyboards speelde, red.) ook spelen. Nu eerst in een trio-opstelling met Brad op piano en John Scofield op gitaar. Ik ben drukker dan ooit, net als de anderen."
McCaslin, Lindner, Guiliana en bassist Nate Wood (die op *Beyond Now* meespeelt) doen later vier concerten in The Blue Whale. Met een explosieve versie van *Look Back In Anger* van Bowie zetten ze de toon voor een verpletterende serie. De muzikanten hebben elk afzonderlijk zo veel drive en overtuigingskracht, en snappen tegelijkertijd heel goed waar ze elkaar de ruimte moeten geven, om het een overdonderend optreden te laten worden. Als dan de sterke composities van Donny's nieuwe album *Beyond Now* voorbijkomen, wordt het publiek volledig van zijn sokken geblazen. Het is overduidelijk: het werken met Bowie heeft hen vleugels gegeven. JT

> "We hadden dus al **flink wat meters gemaakt** voordat we met Bowie gingen spelen"

Mark Guiliana

Foto: **Deneka Peniston**

Gospel in Nederland

“De gospel is er om je dank te betuigen”

Catharinakerk Doetinchem, zondagochtend. De mannen en vrouwen van het ZO! Gospel Choir houden elkaars hand vast. Ze staan in een kring en hebben hun ogen dicht, de hoofden eerbiedig gebogen. “Wij danken U voor ons talent”, bidt een van hen de groep voor.

Tekst en foto’s: **Sonja Alferink**

ZO! Gospel Choir met Shirma Rouse in de Catharinakerk te Doetinchem

Naast de geïmproviseerde make-uptafel stift Shirma Rouse haar lippen. Het was vroeg vanmorgen, en de meeste spotlights staan straks op háár gezicht. Een paar seconden later staat ook zij in de kring. Nog even een moment in stilte met Hem en dan de schijnwerpers in.
Het koor met Shirma Rouse als solist zingt spirituals en gospelklassiekers als *Amazing Grace* en *Wanna Be Happy*, met uitstapjes naar hits van Michael Jackson en Luther Vandross. Aan het einde van de dienst staat het overwegend witte en grijze publiek nog net niet op de banken. Maar wie goed kijkt, ziet ogen die sprankelen en handen die driftig meetikken met het ritme van de zang. Niet gek voor een nuchtere protestantse gemeente in het hart van de Achterhoek. Wat moet je ook, als veertien in chic zwart gehulde zangers en zangeressen je zo gepassioneerd meenemen in hun liefde voor God. Maar wat, vraag ik Shirma een paar dagen later in een Amsterdams café, als je nou níet in God gelooft? Moet je per se religieus zijn om iets van gospelmuziek te begrijpen? "Heel veel mensen ervaren gospel als iets hoopvols. Ze zeggen tegen mij: 'Shirma, ik vóel iets, maar ik kan er de vinger niet op leggen. Wat ís dat nou toch?' Nou, voor mij is dat de spirit die je raakt. Of nog simpeler gezegd: het is liefde." De Rotterdamse gaat verder: "Gospel gaat over hoop, optimisme en dankbaarheid. Over de positieve dingen van het leven zien. Over stoppen met klagen." En is het dan anders om gospel te zingen dan soul of jazz? Shirma: "Ik kan nooit 'zomaar' zingen. Het gevoel dat ik erin leg is altijd hetzelfde, of het nou in een kerk is of daarbuiten. Maar gospel zingen is voor mij wel een egoïstische en egocentrische ervaring. Als ik gospel zing, doe ik dat puur voor mezelf en voor Hem (ze wijst naar boven, red.). Dan is het leuk hoor, dat je mee kan genieten, maar voor mij is het echt een lofzang op God." Gospel is dus liefde, maar toch vooral de liefde voor God. Is dat altijd zo geweest? Wie gospel wil begrijpen, wage een sprong in het verleden.

Overtocht

Het is 1600 en de Nieuwe Wereld verkeert in crisis. Een jaar na de ontdekking van Amerika bezitten Europese kolonialen een eindeloze hoeveelheid land, maar te weinig mankracht om al die kostbare tabak en katoen te kunnen verbouwen. De Engelsen bedenken een oplossing: er worden contractarbeiders ingescheept. Europese mannen en vrouwen die soms als straf - maar vaker vrijwillig - de oversteek willen maken. Ze betalen hun overtocht af door een aantal jaren te werken voor de koloniale landeigenaren. Dat leven blijkt niet al te best. Al gauw verspreiden verhalen over beroerde werkomstandigheden zich overzee en interesseren steeds minder Europeanen zich voor het onzekere en verre Amerikaanse avontuur. De koloniale plantagehouders worden afhankelijk van een andere instroom: die van West-Afrikanen. Maar het karakter van de arbeidsrelatie tussen landeigenaar en landarbeider verandert. Eigenaren vinden contractarbeiders eigenlijk maar lastig: ze hebben te veel rechten en kunnen nog in opstand komen ook. Is het niet slimmer en winstgevender om die rechten wat meer in te perken? Veel haken en ogen zijn er niet: Afrikanen vallen niet onder het Engelse recht en zijn bovendien lang niet allemaal christelijk. Recht en reden genoeg om van contractarbeid over te gaan op een systeem van eigendom en gedwongen arbeid. Slavernij. Morele haken en ogen? Die ziet de blanke elite even niet. De trieste oversteek die tienduizenden West-Afrikanen gedwongen moesten maken, was de eerste belangrijke factor voor het ontstaan van de muziek die gospel zou gaan heten. De tweede factor was het christelijke geloof. Door het werk van Portugese missionarissen was het christendom niet onbekend langs de westkust van Afrika. Maar het merendeel van de mensen dat de overtocht maakte, was aanhanger van verschillende kleinere volksreligies. Christelijk werden Afro-Amerikanen pas in de Nieuwe Wereld, onder invloed van evangelische protestantse predikers.

Verhalen uit de bijbel werden **van generatie op generatie** zingend doorgegeven

De spiritual

Het christelijke geloof bood slaafgemaakte mannen en vrouwen hoop en houvast. Verhalen uit de bijbel werden van generatie op generatie zingend doorgegeven, want lezen hadden de meesten
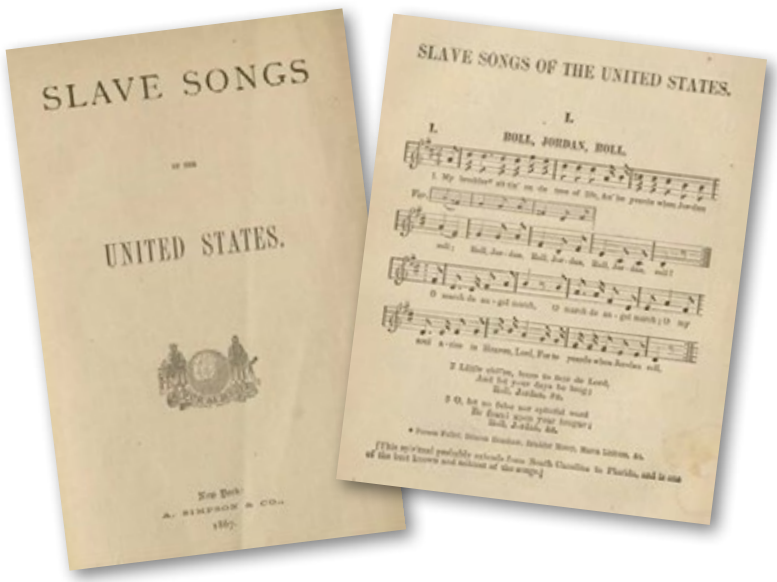
nooit geleerd. Zingen tijdens het werk of bij religieuze samenkomsten was een manier om elkaar te bemoedigen en de moraal hoog te houden. De teksten vertelden over bijbelse gebeurtenissen waarmee de slaven zich konden identificeren:

When Israel was in Egypt's land, Let my people go,
Oppress'd so hard they could not stand, Let my people go
(Uit: *Go Down Moses*)

En het zingen had een tweede functie. Slaafgemaakte Afrikanen gebruikten de samenzang om met elkaar te communiceren. Zonder dat de plantagehouder er weet van had. Met gecodeerde boodschappen vertelden ze elkaar over de Underground Railroad, een netwerk van geheime vluchtroutes naar het vrije noorden. De *River Jordan*, die in talloze spirituals wordt genoemd, staat voor de rivier de Mississippi of de Ohio, de gemarkeerde grens tussen het 'beloofde vrije land' en de zuidelijke (slaven)staten.

Deep River,
My home is over Jordan
Deep River, Lord
I want to cross over into campground

Oh, don't you want to go,
To the Gospel feast;
That Promised Land,
Where all is peace?
(Uit: *Deep River*)

Call and response

Zo onstond uit een mix van sociale omstandigheden, religieuze toewijding én overgebleven Afrikaanse invloeden een muzikaal genre dat de ontwikkeling van de muziek tot in onze eeuw mede zou bepalen. Gospel, blues en jazz, maar ook soul en funk, de rock-'n-roll, hiphop en rap – allemaal zijn ze schatplichtig aan die vroege spiritual zoals die door Amerikaanse West-Afrikanen op de plantages werd gezongen. De *call and response* is het spel tussen zanger en achtergrondkoor, of tussen instrumentalisten in de jazz. De achtergrondkoortjes in de soul. Het gebruik van syncopen. De pentatonische toonladder in de blues. Allemaal elementen uit de spiritual, die in later ontwikkelde stijlen terug te horen zijn. In de ritmes vind je de Afrikaanse invloeden terug, stelt Shirma Rouse. "De gospel maar ook de blues vind je terug in de West-Afrikaanse muziek uit Senegal, Congo en Ghana. Ook in de traditionele muziek van Curaçao, waar je geen gospel hebt, zie je dezelfde ritmes, de 12/8ste patroontjes in de salsa, de clave. Het gaat om de opvulling van de kwart of achtse noten: dat maakt het ritme anders. Je herkent de spiritual verder aan aan de herhaling in de tekst." Zingend: "*That little light of mine, I'm gonna let it shine, that little light of mine, I'm gonna let it shine.*" De opbouw is vaak eenvoudig: a, a, a, a, of a, b. Ook de handclap en de *footstamp*, overblijfselen uit de Afrikaanse *ring shout* (de totale overgave in religieuze aanbidding), komen in sommige spirituals terug.

Fisk Jubilee

Hoe ontwikkelde dit nieuwe muziekgenre zich van de plantages in het zuiden van Amerika naar de grote concertpodia over de hele wereld? Toen in Amerika de slavernij in 1865 eindelijk werd afgeschaft, had niet iedere Afro-Amerikaan zin om de spiritual met trots de wereld in te brengen. Het zijn in 1867 drie blanke Amerikanen uit het noorden die voor het eerst een grote verzameling *slave songs* op papier zetten en die bundelen in *Slave Songs Of The United States*. In het voorwoord schrijven de samenstellers hoe lastig zij dat vonden, omdat 'de stemmen van gekleurde mensen een specifiek soort kwaliteit hebben waarbij niets anders in de buurt komt. Nauwelijks te vertalen naar het papier', volgens de onzekere auteurs. "Het beste wat we kunnen, is nog altijd een *faint shadow of the original.*"
Maar een slim groepje studenten van Fisk University in Nashville keert in 1871 het tij. Hun universiteit krijgt de financiën niet rond, waarop de Fisk Jubilee Singers besluiten te gaan optreden voor geld. Dat gaat zo goed, dat zelfs Europa wordt veroverd en andere zwarte Amerikaanse studenten zich aangemoedigd voelen hetzelfde te gaan doen. Zo krijgen de liedjes een publiek dat aanzienlijk breder is dan het publiek uit de Afro-Amerikaanse gemeenschap. Ook binnenslands verspreidt de muziek zich verder vanwege de migratie van grote groepen Afro-Amerikanen richting het noorden rond de eeuwwisseling. In Chicago ontdekt niet veel later de jonge

domineeszoon Thomas Andrew Dorsey zijn talent als bluespianist. Hij speelt veel en met succes in deze seculiere muziekstijl, maar komt mede onder invloed van zijn moeder in conflict met zijn religieuze loyaliteit. Zijn 'oplossing' is een creatieve: hij begint de spirituals uit de kerk te combineren met elementen uit de blues. De *blue note* bijvoorbeeld. Shirma Rouse legt uit wat dat is: "In de *blue note* zit de pijn die zo typisch is voor de blues. Het gaat om de benadering van de noot, de emotie. Hij kan alleen worden gezongen of gespeeld met instrumenten die kunnen 'buigen'." De *blue note* zit als het ware net tegen de gewone noot aan. Een gecontroleerd en ingehouden maar tergend stemgeluid. De naam die dit nieuwe genre krijgt is *gospel music.*

Goo spell

Gospel is de Engelse vertaling van het woord 'Evangelie' en betekent letterlijk 'goed nieuws' (*goo spell*). Hoop, optimisme en dankbaarheid, Shirma Rouse sprak er eerder al over. Dankbaarheid voor het einde van de verschrikkelijke periode van slavernij. Voor het nieuwe vrije leven. "Het zijn *testimonies*, blijken van waardering", zegt Shirma. "Zo van: Heer, je hebt me er doorheen gebracht, *I will praise your Holiness my God*. Maar óók van dat je nu sterk moet zijn." Zingend: "*I just can't give up now, I've come too far from where I started from.* De spirituals waren er om het vol te houden", zegt Shirma. "De gospel is er om je dank te betuigen." Een belangrijk verschil met de spiritual is dat Dorsey in zijn muziek meer ruimte geeft aan een actieve

"In de blue note zit **de pijn die zo typisch is** voor de blues"

solo voice. De nadrukt ligt op een solist die voorzingt en een achtergrondkoor dat woorden of zinnen herhaalt. Daardoor is ook de voor gospel kenmerkende ruimte voor improvisatie ontstaan. De stuctuur krijgt een populaire vorm, die van couplet en refrein. "Vergeet niet", waarschuwt Shirma, "dat je in de gospel óók walsjes en blanke hymnes terughoort. Gewone vierkwartsmaten." De gospel is door meer beïnvloed dan blues en spirituals alleen, wil ze maar zeggen. "In de kerk gebruiken wij zelfs dingen van Händel." Die kerk is begin twintigste eeuw overigens niet zo blij met de vernieuwers Dorsey en co. Schoorvoetend accepteren ze de eerste instrumenten (piano, tamboerijn) bij de zondagse dienst, maar het binnenhalen van de seculiere en 'duivelse' (blues)muziek gaat veel congegraties een stap te ver. Laat staan het spelen én verkopen van de heilige muziek buiten de hoge muren van de kerk. Ondanks die felle weerstand durft Thomas Dorsey het aan om zijn eigen gospellabel op te richten: Dorsey House of Music.

Let me tell you 'bout this girl

De gospelmuziek wordt in een mum van tijd immens populair. Rosetta Tharpe treedt op in nachtclubs en de grote theaters: Carnegie Hall, Apollo. Een steeds breder en multiraciaal publiek begint zich voor de gospel te interesseren. Mahalia Jackson, *queen of gospel*, zingt alles van Dorsey en zou een paar decennia later diens grootste hit *Precious Lord, Take My Hand* zelfs zingen op de begrafenis van Martin Luther King. En de gospel ontwikkelt zich verder. Gospelartiesten als Sam Cooke en Ray Charles worden zo populair onder een steeds breder wordend publiek, dat het religieuze karakter van de muziek niet meer voldoet aan de wensen van de tijd. Gospelgroepen veranderen hun naam. De Gospel Starlighters worden James Brown and the Famous Flames. Gospelnummers worden omgetoverd tot liefdesliedjes: *Let Me Tell You 'bout This Man I Know* wordt *Let Me Tell You 'bout This Girl I Know.* Atlantic Records is begin jaren vijftig een van de

GOSPEL IN NEDERLAND

"Gospel wordt in Nederland niet serieus genomen als aparte muziekstroming. Er zijn genoeg goede artiesten, maar ze worden niet gedraaid op de mainstream radiostations." Dat zegt Donna Lewis, spil in de Nederlandse gospel- en soulscene, manager van Rouse en oprichter van het Amsterdamse ZO! Gospel Choir. "Voor Nederlanders is gospel *Oh Happy Day* uit *Sister Act*, altijd verbonden met religie", vertelt Lewis verder. "Dat klopt natuurlijk wel, maar gospel is méér dan religie. Het is een muziekgenre dat in Nederland meer aandacht en waardering verdient." De eerste gospelgroep in Nederland die, inmiddels vijftien jaar geleden, op grote festivals en poppodia als Paradiso stond, was die van Donna Lewis' zus: de Berget Lewis Gospel Train. Inmiddels is er natuurlijk het succes van The Gospel Sessions, met gitaristen Onno Smit en Paul Willemsen en de Amerikaanse zangeres Michelle David. Zij hebben met hun zeer goed ontvangen Volume 1 en 2 de gospel in Nederland beter op de kaart gezet. En ook het ZO! Gospel Choir is succesvol met optredens op grote festivals en televisie-uitzendingen. Afgelopen North Sea Jazz verzorgde het koor nog een optreden samen met Kamasi Washington en het Metropole Orkest.

Verder luisteren naar Nederlandse gospelartiesten? Luister eens naar Sharon Tera, Dwight Dissels, Abigail Martina of Shelton Telesford.

Sam Cooke

LUISTERTIPS VAN SHIRMA

"Behalve - uiteraard - Mahalia Jackson en Rosette Tharpe, moet je de Aretha's eerste plaat uit 1954 luisteren: *Precious Lord.* En haar album *Amazing Grace* uit 1972. Verder: The Clark Sisters en Shirley Caesar. Meer van nu: Kirk Franklin, Tamela Mann (*Take Me To The King*) en Le'Andria Johnson. Extra tip van uw redacteur: de cd-box *From Sacred To Secular - A Soul Awakening (History Of Sul Records,* 2015). Acht cd's + boekje met achtergrondinformatie en geschiedenis. Van de allereerste platen uit de jaren twintig tot klassiekers van Sam Cooke, Bettye Lavette, Wilson Pickett, Bobby Womack en vele vele anderen."

Ray Charles

eerste labels die de nieuwe trend oppakt, met groepen als The Clovers en The Drifters. In 1954 heeft Ray Charles een grote hit met *I Got A Woman*, ook van oorsprong een gospelsong (*My Jesus Is All The World To Me)*, met een nieuwe, niet-religieuze tekst. Niet lang daarna gaat ook Sam Cooke, inmiddels populair tieneridool in Afro-Amerikaanse én Europees-Amerikaanse kringen, over van gospel op seculiere muziek. Onder luid protest van de Afro-Amerikaanse kerkgemeentes, die moeten accepteren dat hun heilige muziek nu niet alleen buiten de kerken wordt gespeeld, maar ook haar devotionele, religieuze karakter verliest. Atlantic-topman Jerry Wexler doopt het nieuwe genre om tot rhythm-and-blues (r&b), om het denigrerende *race music* niet meer te hoeven gebruiken. De term 'soul' wordt pas later populair.

Black struggle

Vóór de veranderende jaren vijftig was muziek in Amerika, net als praktisch ieder onderdeel van het politieke, maatschappelijke en culturele leven, onderverdeeld in twee werelden: zwart en wit.

Het binnenhalen van de **seculiere en 'duivelse' (blues)muziek** gaat veel congegraties een stap te ver

Nu is het alsof de muziek, met het loslaten van het religieuze karakter, voorzichtig de grenzen van de segregatie doobreekt. In de coulissen staat Aretha klaar, en Otis, James, Etta, Nina, Elvis. Allemaal artiesten met roots in de gospel, die met hun nieuwe muziek de wereld zullen veroveren, maar ook een belangrijke rol zullen gaan spelen in de Civil Rights Movement van de jaren zestig. Zo zijn r&b, soul en andere neo-gospelstijlen altijd sterk verbonden gebleven met de Afro-Amerikaanse gemeenschap en de *black struggle*. In de roerige jaren zestig, maar ook nog vandaag. Niet voor niets uitten meerdere soulartiesten op North Sea Jazz hun zorg over de recente schietpartijen in Amerika. Zoals een geëmotioneerde Pharell tijdens zijn optreden: *"They are killing us back home."* Zwarte muziek gaat niet meer (alleen) over religie, hoop en dankbaarheid. Misschien wel veel meer over frustratie. In elk geval liggen de roots nog steeds onmiskenbaar verankerd in de slaventijd en de moeilijke sociaal-maatschappelijke context waarin veel Afro-Amerikanen (hebben) moeten leven. J

TaxiWars

“Nog veel zendingswerk te doen”

TaxiWars is een Vlaams kwartet dat staat voor energie, gevoeligheid, pit, groove, melodie en vrijheid. In het begin fronsten een aantal puristen de wenkbrauwen. Waar komt een kwartet met de in jazzkringen gelouterde saxofonist/componist Robin Verheyen en de in heel andere segmenten van de muziek niet minder gelouterde zanger Tom Barman uit als het door één deur naar binnen gaat?

Tekst: **Willem Jongeneelen** | Foto: **Rob Walbers**

Inmiddels is er een tweede album *Fever*. De liedjes zijn beter, de band met ook Nicolas Thys (bas) en Antoine Pierre (drums) klinkt nog hechter en de optredens zijn nog intenser. “Wij zijn muzikanten, niet louter jazz- of rockartiesten”, aldus de heren. Robin Verheyen en Tom Barman deelden al een liefde voor Charles Mingus, Art Blakey en Max Roach, maar ze willen elkaar graag blijven triggeren en de ander wellicht minder gekende muziek toespelen. “Laatst in Wenen kwam ik erachter dat een aantal bandleden The Stooges niet kenden”, aldus Tom. “Ik ontdekte dan weer dat hij niet alle essentiële platen van Miles Davis goed beluisterd had”, zegt Robin. Aan muzikale discussies derhalve geen gebrek in de tourbus. Er blijkt onderweg nog veel ‘zendingswerk’ te doen. Hieronder vijf favoriete albums die Tom toespeelt aan Robin en vijf niet te missen platen van Robin voor Tom.

Taxiwars v.l.n.r.: Nicolas Thys, Robin Verheyen, Antoine Pierre, Tom Barman.

Luistersessies

5 albums van Tom voor Robin “Jazzhybride met een rockfeel”

Captain Beefheart - *Shiny Beast* (1978)
“Het verbaasde me dat die jazzers de experimentele blues en rock niet kennen. Nicolas heb ik onlangs een box met vier platen van Beefheart cadeau gedaan, ter introductie. Dit moeten ze toch ooit gehoord hebben? De mannen van TaxiWars zijn zelf regelmatig met complexe muziek bezig. Voor een geoefend oor moet dit toch te doen zijn? Beefheart is niet alleen complex, hij swingt ook. Zijn muziek is meezingbaar, soms, en hij bezit een kinderlijke *weirdness*. Hij stopt het er allemaal in en ik viel ervoor. *Shiny Beast* is favoriet, omdat alles goed is aan die plaat. Hij was toen op het toppunt van *madness*. Het gaat van deltablues naar freejazz en noise. Ook de commerciële dingen van hem pik ik. Zijn stem is chemie.”

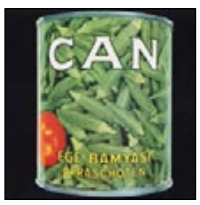

Can - *Ege Bamyasi* (1972)
“Onlangs in Wenen kwam deze Duitse krautrockband ter sprake. Antoine drumde iets dat me aan die groep herinnerde. Hij en de rest van de band kenden het niet. Laatst zag ik een documentaire over Can. Ze wilden alles zijn behalve The Beatles, daar kwam het op neer. Anti-melodie, anti-refreinen, maar wel met een zotte Japanse zanger in de aanbieding. *Ege Bamyasi* is heel divers. Jazzhybride met een rockfeel. Lange tracks die alle kanten op gaan en teksten zonder refreinen. Europese funk, met een blanke drummer, net als Antoine. Wat ik aan hen zo goed vind, is dat ze niet proberen zwart te zijn. Bleekscheten uit een miezerig havengebied, dat hoor je terug en dat mag ook. Niets verloochenen, dat deed Can ook niet. Wel gingen ze vol voor het experiment en hoorde je ook de nervositeit van de eerste elektronische muziek erin terug, want ook op het gebied van electro waren Duitsers pioniers.”

Pixies - *Bossanova* (1990)
“Nog meer bagage die ze missen in TaxiWars. De muziek van Pixies kwam voort uit onder meer die van Hüsker Dü en Violent Femmes, maar had ook vooral heel veel van zichzelf. Pixies heeft alles wat rock cool kan maken. Ze houden die vlam nog steeds brandend, ook al krijgen steeds meer gitaarbands het moeilijk bij de jeugd. Pixies waren compleet origineel met niet-originele instrumenten en niet-originele muzikale elementen. De klank was uniek, de korte popliedjes fantastisch. Het was daarnaast een sexy band, met humor, gevaar en onvoorspelbaarheid. Ik koos *Bossanova*, omdat die plaat destijds het meest onderschat is. Black Francis heeft bovendien een geweldige stem in zowel het laag als het midden. De beste 'krijser' sinds Prince. Qua geweld en compactheid vind ik Pixies van grotere invloed op TaxiWars dan op dEUS.”

MC 900 ft. Jesus - *Welcome To My Dream* (1991)
“Prachtig album met hiphop, spoken word, jazz en pop van een zwaar onderschatte Amerikaan: Mark Griffin. We hebben elkaar in de jaren negentig eens ontmoet, we waren fan van elkaar. We deelden een liefde voor *crime writer* Jim Thompson. Hij heeft de track *Killer Inside Me* op een boek van hem gebaseerd. Goede melodieën en goede teksten, hij had het allebei. Het was atypische muziek voor die tijd. Hij had geweldige muzikanten en een dj, er zat live veel jazz in en het geheel had een coole uitstraling. Het had een hoog ‘met je auto door de grote stad rijden-vibe’. Dat sprak me aan. Ik probeerde hem op te vissen, want had een rol voor hem in gedachten op de laatste plaat van Magnus. Hij reageerde niet. Hij leeft als een kluizenaar, zwaar ontgoocheld waarschijnlijk.”

Don Cherry - *Actions* (1971, heruitgave 2001)
“Mijn eerste confrontatie met jazz. Geleend in de mediatheek in Antwerpen, na erover gelezen te hebben dat hij de stiefvader van Neneh Cherry was. Ik wist voordien niet dat jazz ook zo wild en opwindend kon zijn. Ik was meteen geraakt door de openingstrack van bijna negentien minuten. Ik heb de muziek nog gebruikt voor mijn eerste filmpje tijdens mijn opleiding aan St. Lucas.” Het zijn liveopnamen van het Donaueschingen Music Festival in 1971 en er werd in het door Krzysztof Penderecki gedirigeerde orkest meegespeeld door onder meer gitarist Terje Rypdal, drummer Han Bennink, de saxofonisten Peter Brötzmann en Willem Breuker. Don Cherry componeerde, speelde trompet en zong. “Via de *liner notes* kwam ik uit bij muziek van John Coltrane, Charles Mingus en Charlie Haden. Dat ik 25 jaar later een jazzbandje begon, komt door dit album.”

5 albums van Robin voor Tom “Alle opties zijn open”

John Coltrane - *Sun Ship* (1971)
“Opnamen uit 1965 van zijn klassieke kwartet in hun topperiode. Ook *A Love Supreme* - iets eerder opgenomen in dezelfde bezetting - had ik kunnen kiezen. Er is veel interactie binnen de ritmesectie (bassist Jimmy Garrison en drummer Elvin Jones), er staan mooie ballads op en de intensiteit in de hevige stukken is gigantisch. Dat laatste kent raakvlakken met TaxiWars. Wij bezitten rockenergie, maar Coltrane bezat dat op een bepaalde manier ook. Het is allemaal bijzonder direct, het gaat recht naar het hart en het grijpt je meteen. Pianist McCoy Tyner is harmonisch gezien groots, maar Coltrane stuurt de band regelmatig een andere kant op. De band heeft daarvoor vijf jaar intensief gespeeld en dat hoor je terug. Iedere avond opnieuw magie. Een kwartet dat 100% op dezelfde golflengte zit. Ook in TaxiWars gaat het die kant op. We hebben net 26 shows in korte tijd gedaan en je voelt dan dat het alle richtingen op kan gaan. Alle opties zijn open. Heerlijk is dat.”

Miles Davis - *E.S.P.* (1965)
“Mijn persoonlijke favoriet uit 1965, een zeer creatieve periode in de jazzgeschiedenis. Een album opgenomen door Miles Davis met het summum van een bezetting: Wayne Shorter

V.l.n.r.: Tom Barman, Robin Verheyen, Nicolas Thys, Antoine Pierre.

(tenor saxofoon), Herbie Hancock (piano), Ron Carter (contrabas) en Tony Williams (drums). Miles nam tijdens de opnamen de leiding, maar Wayne Shorter fungeerde in die periode voor mij als de sterkste componist. De vrijheid in die band was zo groot. Iedereen kon uitblinken op zijn eigen manier en drummer Tony Williams, tijdens de opnamen negentien jaar jong, kon het alle kanten opsturen. Dat soort talenten kom je zelden tegen. Miles voelde perfect aan wat ieders sterke kanten waren. Ook de connectie tussen Shorter en Hancock had hij geweldig ingeschat. *E.S.P.* was een abstracte eyeopener, omdat het harmonieën in andere richtingen duwde. Wayne Shorter had ook veel kennis van klassieke muziek. Dat viel op binnen de jazz, want hij speelde dat ook uit."

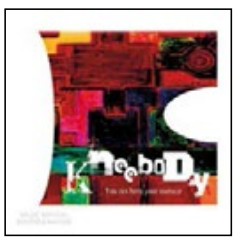

Kneebody - *You Can Have Your Moment* (2010)
"Band met superhippe grooves, ontstaan in L.A., maar met bandleden die soms ook in New York wonen en werken. Ze fungeren echt als band, componeren samen, schrijven samen, werken samen en hebben ondanks hun veelzijdigheid en grote diversiteit aan invalshoeken samen een groepsgeluid gecreëerd. Ik denk dat Tom dit zeker gaat liken. Je voelt meteen dat het staat als een huis. Toen ik in 2006 in New York ging wonen, werd me dit meteen al getipt. Ze hadden gelijk. Ik zag de band live en was meteen onder de indruk. En om eerlijk te zijn: dat ben ik niet zo snel. Op het album dat ik uitkies, staat een stuk waar de groove door drie partijen gedragen wordt: door de blazers, door de keys, maar ook door bas en drums. Het is stuwend op een abstracte manier, zonder standaard bas- en drumlijnen. De band vindt zich steeds opnieuw uit. Ze blijven zoeken, groeien, evolueren. Ze deden onlangs een project met producer Daedelus. Heel modern."

Jan Garbarek - *Triptykon* (1973)
"Inside joke eigenlijk, binnen de band. Ik herinner me een gesprek met Tom waarin hij vertelde dat de Noorse saxofonist met een klassiek vocaal ensemble optrad en hij er al improviserend erover en doorheen speelde. Hij vond het verschrikkelijk. Niet te doen. Dit album stamt uit zijn begintijd. Hij komt uit de freejazz en Coltrane heeft hem beïnvloed. Daarna speelde hij lang bij Keith Jarrett. *Triptykon* kende ik als tiener en had op mij dan weer een grote impact. Er zitten twee kanten aan: mooie melodieën, afkomstig uit Scandinavische folksongs, en een heel vrije kant. In de periode rond 1973 kwam er veel goede jazz op gang in Noorwegen, Zweden en Finland. Dankzij ECM kregen die ook plots een mooi platform."

Duke Ellington - *Far East Suite* (1967)
"Opgenomen in slechts drie dagen in december 1966 in New York. Ultieme samenwerking van componist/pianist/bandleider Ellington met componist/arrangeur Billy Strayhorn. Een team, ze voelden elkaar geweldig aan. Het was hun laatste samenwerking, want dat jaar daarna stierf Strayhorn. De bigband klinkt als geheel geweldig en ook alle solisten zijn in topvorm. Ellington schreef specifiek passages gelet op de kwaliteiten van de individuele muzikanten in zijn orkest. Dit album kent zoveel mooie stukken en aparte sferen. De reizen die eraan voorafgingen, naar landen als Iran, Sri Lanka, Egypte, Libanon en Pakistan, hebben duidelijk impact gehad en de muziek beïnvloed. Qua sfeer, maar hij gebruikte soms ook toonladders van daar. Je hoort veel zaken die je niet standaard bij een bigband terugvindt. *Far East Suite* bevat kleuren die alleen bij Ellington horen. Hij staat voor mij als componist op het niveau van klassieke meesters als Stravinsky en Beethoven." J

Boris

"Ik deed het creatieve gedeelte"

In een hoek van café Brinkman op de Grote Markt in Haarlem zit Boris Titulaer tegenover me. Niet de jongen die op 23-jarige leeftijd *Idols* won, ook niet de zanger Bo Saris – de naam die hij van de curator niet meer mag gebruiken. Boris is weer Boris, noodgedwongen terug naar hoe het ooit begon. Een talentvolle jongen uit de provincie met niets anders aan middelen dan een gouden strot en een diepgekoesterde ambitie om iets van zijn carrière te maken.

Tekst: **Sonja Alferink** | Beeld: **Lost Visuals**

Boris nipt van een glas hete verse muntthee en spreekt rustig terwijl hij zijn woorden zoekt. Hij is zich bewust van zijn lichaam en hoe hij zich beweegt. Een tikkeltje kwetsbaar misschien, bang om zich over te geven aan de zoveelste journalist die iets van hem wil. "Het gaat nu met de dag beter met me. Ik heb echt nog wel m'n momenten, maar zowel fysiek, mentaal als qua stem voel ik me elke dag beter."

Je was je stem kwijt.
"Ja. Dat gebeurde op het podium, bijna twee jaar geleden, in het Patronaat in Haarlem. Bij het tweede liedje vloog mijn stem alle kanten op. De hoge regionen deden het nog wel, maar mijn 'zielenstem', zoals mijn coach dat later noemde, zat helemaal vast. Ik ademde niet meer vanuit mijn buik, het stroomde niet meer. Op het moment dat het gebeurde, dacht ik: als dit het moet zijn, dan hoeft het voor mij niet. Ik had helemaal geen zin meer in het leven. Mijn partner zei dat ik met glazige ogen door het huis liep. De logopediste begon ook gewoon te janken, die zei: 'Het lijkt wel alsof je bielzen in je keel hebt.' Het zat hélemaal dicht, zo hard als staal. Na een paar keer zei ze: 'Ga jij alsjeblieft met iemand praten.'"

Er was dus geen fysieke oorzaak?
"Nee, zo werkt dat dus. Na zo veel stress, als je zo vastgelopen bent, pakt je lichaam een moment dat het zegt: nu is het genoeg. Een soort bescherming, misschien wel. De stem is toch de spiegel van de ziel."

Failliet

Bo Rush, de bv van Boris Titulaer en de Venlose zakenman Wim Noorman, werd op 29 maart 2016 door de rechtbank in Den Haag failliet verklaard. In *RTL Boulevard* beschuldigde oud-bandlid Leon Taihuttu de zanger van het wegsluizen van geld. In datzelfde programma zei Noorman: "Ze zijn allemaal besodemieterd door hem. Of hij dat bewust of onbewust doet, weet ik niet. Er zit iets in zijn karakter, helaas wel." Maadblad *Quote* zette in juli 2016 een ander beeld neer. Noorman zou in 2012 zijn geschorst door de Raad van Commissarissen van zijn eigen bedrijf Eurotech, wegens een 'ernstige en langdurige' cokeverslaving. Opmerkelijk: in datzelfde stuk in *Quote* stellen bronnen dat Noorman zelf goochelde met de balans en via rekening-couranten grote bedragen uit het bedrijf haalde.

Interview

Noorman investeerde via zijn bedrijf acht ton in jouw carrière. Waarom moet je hem een deel van dat geld terugbetalen?
"Omdat hij steeds meer in de problemen kwam. Privé en met z'n eigen bedrijven." Op zachte toon: "Door zijn verslaving, ja. Ik schreef *The Addic*t al in 2012. Dat liedje gaat over hem. Ik heb nu echt ervaring met iemand die daar zwaar onder lijdt en heel lang heb ik daar medelijden mee gehad en deed ik wat ik kon om mijn vriend, want dat was hij toen, te helpen. Maar op een gegeven moment was de maat vol. Ik trok het emotioneel niet meer."

Maar waarom heb jij nu een schuld bij hem?
"Kijk, ik deed alleen de muziek. Alle boekhouding en administratie werd gedaan door Noormans vrouw en door vrienden van hem die in de accountancy werkten. Ze hebben zakelijke uitgaven bij mijn privé rekening-courant ingeboekt, terwijl veel van die dingen helemaal geen privé-uitgaven waren. Dingen waarvan zij niet wisten wat het waren, hebben ze maar als 'privé' ingeboekt. Natuurlijk is er een deel dat wel op mij verhaald kan worden, alleen komt dat nog niet in de buurt van het uiteindelijke bedrag (€ 288.000, red.)."

Dus het gaat om die rekening-courant die als 'privé' is aangemerkt, maar waar ook bedijfskosten en (muzikale) investeringen van zijn betaald?
"Ja, en ik heb alles, zoals jaarrekeningen, gewoon getekend. Dat is mijn fout geweest. Ik heb er nooit verder over nagedacht."

Zijn er van tevoren geen goede afspraken gemaakt over waar het geld van Noorman voor gebruikt kon worden?
"Ik heb in goed vertrouwen altijd meegewerkt aan wat er van me gevraagd werd, dat is mijn grootste fout. Ik deed het creatieve gedeelte, hij het zakelijke. Het was ronduit naïef om te denken 'dat komt allemaal wel goed', maar er werd mij altijd gezegd: 'Je zult nooit in de problemen komen.' Op dat soort uitspraken vertrouwde ik echt blind."

Dus het verhaal is dat je te goed van vertrouwen en te naïef bent geweest?
Stellig: "Ja, dat is wat het is."

Juridische strijd

Belangrijk twistpunt in het conflict is de rekening-courant, oftewel: de lopende betaalrekening van het bedrijf. Volgens de zanger hebben medewerkers van Noorman bedrijfskosten privé ingeboekt en is er daarom een 'schuld' ontstaan van Boris op Bo Rush BV van € 288.076. Wim Noorman reageerde niet op de verschillende verzoeken tot beantwoording van onze vragen. Als we Boris via zijn management later nog een mail sturen met de vraag om meer voorbeelden van wat er privé en wat er zakelijk van die rekening is afgeboekt, belt manager Gainer Stalder met het bericht dat ze dat niet kunnen vertellen. Vanuit juridisch oogpunt mag Boris inhoudelijk geen antwoord geven op die vraag. "Dat is de afspraak die de advocaten onderling gemaakt hebben. Het proces bij de curator is nog niet helemaal afgerond, en we willen Boris beschermen." Noorman wilde per april 2014 niet meer investeren in Bo Rush. Boris op zijn beurt zegt rond die periode klaar te zijn geweest met de onzekerheid die Noorman veroorzaakte door zijn verslaving. Gesprekken tussen beide partijen om de zakelijke belangen van elkaar te scheiden, liepen eind 2014 op niets uit. Een jaar later, in oktober 2015, nam Boris officieel ontslag en was Noorman de enige bestuurder van Bo Rush. Als op 29 maart 2016 het faillissement wordt uitgesproken, oordeelt curator R.J.C. Geelen dat Titulaer, ook al was die het niet eens met de claim van Noorman, geen valide juridische argumenten heeft aan kunnen dragen om aan te tonen dat de vordering van € 288.076 wettelijk onjuist is. Hij schrijft ook dat met het uitbrengen van albums en voorbereiden van optredens 'forse korsten gepaard gingen, zonder dat daar (direct) voldoende opbrengsten tegenover stonden'. Als de zanger niet akkoord gaat, legt de curator beslag op Titulaers huis en wordt de inboedel met apparatuur van Bo Rush geveild. Een mengpaneel brengt € 8.111 op. Het voorlopig laatste hoofdstuk in deze strijd: de partijen schikken op een bedrag van € 165.000, door Titualer af te betalen in zes jaartermijnen.

Wat zijn de gevolgen van het hele verhaal voor jou geweest?
"Dat ik heb moeten schikken. De waarheid was te duur voor mij. Echt, er is privé geen geld. Ik kon niet procederen. Ik mag van geluk spreken dat ik geholpen ben door advocaten die dat pro Deo deden. Ik kon geen kant op."

"Ik weet zelf ook wel dat er **een bepaald beeld** van mij bestaat"

En nu moet je van een krap budget rondkomen?
"Ja. Mijn vriendin is weer fulltime gaan werken. Ik heb altijd de kar getrokken, mijn vriendin nam de taken thuis op zich omdat ik natuurlijk veel weg was. Het zijn niet de beste baantjes, maar ja.. Het is niet anders. Daar moeten we het nu mee doen. Omdat ik zelf ontslag heb genomen, krijg ik ook geen uitkering. Dat wist ik van tevoren eigenlijk niet."

"Het lijkt wel alsof je **bielzen in je keel** hebt"

Wat vond je destijds van de uitzending van RTL Boulevard?
"Een compleet eenzijdig verhaal. Het menselijke aspect heeft me vooral geraakt. Ik wist natuurlijk altijd al wat voor soort medium dat is, dat accepteer je en daar ga je mee om. Maar om een volledig eenzijdig verhaal zo'n groot podium te geven, dat begreep ik niet. Ik heb gewoon een gezin. Ik heb twee kinderen en die ondervinden daar echt direct last van, snap je? Mijn oudste zoon was aan het zappen en zei: 'Hee pap, je bent op tv.' En toen: boem." Fel, met grote ogen: "Hij is dertien, dus hij krijgt echt wel mee wat daar gebeurd is. Dan breekt zo'n jongetje gewoon, dat snap je. Als ik aan dat moment terugdenk, denk ik echt: waar *the fuck* zijn jullie mee bezig?" Hij richt zijn bovenlichaam op. "Kijk, ik ben 1.93 meter en ik kan echt wel wat hebben. Ik blijf evengoed wel met opgeheven hoofd over straat lopen. Maar het gaat me om mijn gezin."

In de uitzending van Boulevard kwam ook je voormalige bassist Leon Taihuttu aan het woord. Was hij boos omdat niet meer betaald kreeg?
Geagiteerd: "Nee, dat had er niks mee te maken, hij heeft juist wel alles gekregen."

Wat was volgens jou dan zijn motivatie om dergelijke uistpraken te doen?
"Gewoon het feit dat de reis die we samen maakten, afgelopen was. We deden heel veel leuke dingen samen, kwamen op bijzondere plekken. Dat was voor hem ook speciaal, dat heeft hij wel vaker benoemd. Ik heb dat natuurlijk toen stopgezet."

En hij was een goede vriend.
"Ja, dat dacht ik, ja." Stilte. "Maar een echt vriend zal nooit zulke dingen doen – los van hoeveel pijn iemand ook zelf kan hebben van een situatie. Dit was gewoon puur rancune."

Heeft dat ook nog te maken met de tijd van Sofuja, het gezelschap waarin je voor Idols samen met Leons broer Gino speelde en met wie je eveneens gebrouilleerd bent geraakt?
Het blijft even stil. "Gino stuurde me nota bene de dag dat het allemaal naar buiten kwam een bericht van: 'Hee Sofuja, *be the star that you are and fuck the money cause it ain't shit*.' Ik had hem jaren niet gesproken." Taihuttu ging niet in op ons verzoek tot een reactie.

Toekomst

We zijn een dik uur verder en Boris praat steeds sneller en makkelijker. Hij lijkt losser en meer ontspannen dan hij aan het begin van het gesprek was. "Kijk, ik weet zelf ook wel dat er een bepaald beeld van mij bestaat", zegt hij zonder dat ik ernaar vraag. "Dat begon al in de tijd van *Idols*. Ik leef soms in mijn eigen wereldje en als je niet open bent zoals veel andere mensen dat zijn, dan word je al snel gezien als ontoegankelijk, stil, arrogant. Dat stigma blijft lang bij je." Ik vraag hem of hij bijzonder hecht aan zijn autonomie, of hij iemand is die uiteindelijk altijd zijn eigen keuzes wil kunnen maken en daarin ook resoluut kan zijn. Hij knikt. "Zeker, ja."

Zit dat de intense vormen van samenwerking die je juist opzoekt, maar die uiteindelijk ook vaak kapotvallen, in de weg?
"Ja. Ik geef te veel, te snel. Dat heb ik altijd gedaan, maar dat is wie ik ben."

Nog even over de toekomst. Waar verheug je je het meest op als je straks weer op dat podium staat?
"Dat ik er weer kan staan. Ik zal alles geven. En ik hoop dat mensen dat willen omarmen, ook al is mijn stem af en toe nog niet perfect."

Komt er ook nog een nieuw album uit dit jaar?
"Dat ligt wel in de planning. Maar de focus ligt nu op mijn nieuwe ep, *Best Of Me,* en op de komende tour. Ik wil in ieder geval veel van me laten horen dit jaar, en ik hoop dat mensen me ook weer weten te vinden als Boris."

Wanneer is voor jou 2017 geslaagd?
"Goeie vraag, ik denk als ik gewoon weer lekker bezig ben. Als ik op 27 januari op het podium van Paradiso sta voor de aftrap van mijn tour, zal ik hoogstwaarschijnlijk bloednerveus zijn. Maar ga ik er staan om te genieten." J

Rosenberg familie

“Kinderen van Django”

V.l.n.r.: Johnny, Nous'che, Stochelo en Mozes Rosenberg op het Festival Django Reinhardt in Fontainebleau.

De familie Rosenberg behoort tot de absolute wereldtop van de jazz manouche. Het succesverhaal van vijf Nederlandse zigeunermannen, vanuit een woonwagenkamp in het Noord-Brabantse Nuenen via Samois-sur-Seine, gaat de hele wereld over. Overal uitverkochte zalen; 25 jaar The Rosenberg Trio. Het nieuwe album *La Familia*, met bijbehorende theatertour, brengt het ontwapenende verhaal van de familie Rosenberg. Over warme familiebanden en inspirerende levenswijsheden.

Tekst en foto's: **Dirk W. de Jong**

Latches! Geweldig! Het is geweldig om weer in Samois-sur-Seine te zijn. Django Reinhardt was jazzmuzikant en een Sinti (Manoesj in de Franse taal, red.), geboren in een woonwagen in Liberchies, België. Hij luisterde naar flamenco en creëerde de zigeunerjazz. De ziel van zijn volk uitte hij in de muziek, iets wat tot aan de dag van vandaag iedere Manoesj met trots vervult. Bij leven was Django al een superster, een artiest die torenhoge gages ontving. Hij bleef echter een Manoesj, die tijdens een verblijf in het zoveelste hotel steevast en continu de waterkraan liet stromen, omdat dat geluid zijn verlangen naar een woonwagen stilde. Aan het eind van zijn leven streek hij neer in Samois-sur-Seine. Gepensioneerd, om vrijblijvend muziek te kunnen maken met zijn familie, zigeuners die hier een staplek vonden in de bossen rondom Samois-sur-Seine in het Forêt Domaniale de Fontainebleau. In café Chez Fernand of in een café aan de Place de la République dronk Django Reinhardt zijn borreltje en speelde hij biljart en muziek. Hij woonde er om de hoek. Het is niet ver van Parijs, waar hij soms nog optrad. In deze periode van zijn leven nam hij veel muziek op. Na een avondwandeling in de hete zon, mei 1953, ging Django op een bankje zitten met uitzicht over de Seine. Daar, op die plek, stierf hij aan de gevolgen van een hersenbloeding.

Jaarlijks eerbetoon

Ieder jaar, zo rond zijn sterfdag op 16 mei, verzamelen Roma en Sinti zich rond de begraafplaats van Samois-sur-Seine. Op de begraafplaats spelen zigeuners Django's muziek als eerbetoon. De weerzin van de lokale bevolking is echter groot; hier liggen tenslotte ook hun doden begraven. Om de groeiende toestroom van zigeuners - maar ook van Django-adepten vanuit de hele wereld - in goede banen te leiden, wordt er sinds 1968 een groots Django-eerbetoon op het eilandje in de Seine georganiseerd. Vanaf 1978 wordt dit het jaarlijkse Django Reinhardt-festival. Tot vier jaar geleden was er aan de rand van Samois, vlak bij het festivalterrein, een camping voor zigeuners: Le Petit Barbeau. Die is nu verdwenen en de Manoesj staan weer verspreid in de bossen, tussen de huizen en langs de wegen rondom Samois. Het zijn verschillende kleine kampjes, met mensen waar de politie op jaagt en ze wegstuurt. Het festival programmeert tegenwoordig minder jazz manouche en lijkt definitief voor de commercie te hebben gekozen. Het is een veelgehoorde klacht dat ze Django's naam misbruiken en de zigeuners hun festival ontnemen. Naast de begraafplaats is een klein zigeunerkamp. "We zijn allemaal kinderen van Django", roept iemand van de Reinhardt-familie. Het zijn achterneven, misschien achterkleinkinderen van Django. Ze worden hier gedoogd en spelen tot diep in de nacht in de cafés aan de Place de la République. De ziel van Django leeft voort in Samois.
Aan de andere kant, aan de oever van de Seine, ligt camping Samoreau. Liefhebbers uit alle windstreken komen hier samen gedurende het festival. Django-volgers zijn er in de hele wereld: Argentinië, Japan, Australië, Amerika en Europa spelen hier gebroederlijk samen tot de ochtend gloort. Hoewel de muziek de zigeunerswing enigszins ontbeert, is zij wel oprechter en méér

Backstage in Fontainebleau.
V.l.n.r.: Mozes, Nonnie,
Stochelo, Nous'che en Johnny.

Django Reinhardt dan wat het festival programmeert. Om de paar tenten, campers en op het terras aan de Seine klinkt jazz manouche. Klarinetten, gitaren, violen en staande bassen. Er gloeien kampvuren en er wordt gedronken, overal klinkt muziek. Camping Samoreau biedt een unieke pre- en afterparty bij het festival. Sfeervol en vriendelijk, met Django als religie. In Samois-sur-Seine is het bruggetje naar de rivierbank afgesloten met een groot hek. Door overvloedige regenval is het eilandje langs de oever van de rivier een paar weken geleden ondergelopen. Het Django Reinhardt-festival is daarom verplaatst naar het nabijgelegen stadje Fontainebleau, naar de bossen op het landgoed van voormalige koningen: Château Fontainebleau.

Stochelo

Backstage tussen de kunststof tenten is het warm op deze lange junidag. Om er te kunnen lopen is de zompige grond bedekt met rubberen tegels, oude tapijten en kunstgras. Het is elf uur 's ochtends en nu al 29 graden in de schaduw. Het is drukkend, benauwd en alles plakt. Ook stinkt het naar een zuur en vochtig bos. "Mag ik een sigaretje", vraagt Stochelo Rosenberg (48). Hij is als eerste aanwezig op het festival. "Ik ben al in mei met de caravan vertrokken uit Nederland. Dat doen we ieder jaar zodra het kan. We spreken hier altijd af met mijn schoonfamilie, dat is traditie en het is ons leven." Zijn zigeunerhart gaat er sneller van kloppen. Vanaf mei verblijft hij met zijn schoonouders, de muzikantenfamilie Winterstein, in de omgeving van Melun in de buurt van Samois-sur-Seine. In de zomermaanden vliegt Stochelo met regelmaat vanuit Parijs de wereld over. Hij is net terug uit San Francisco en de eerstvolgende stop is het Franse Vienne, waar hij samen met James

"Op **de begraafplaats spelen zigeuners** Django's muziek als eerbetoon"

Carter en Marian Bodoï een van de hoofdacts is op het jazzfestival. Daarnaast werkt hij in Parijs aan de soundtrack van de Franse biopic *Django Mélodies,* een film gebaseerd op de roman *Folles De Django* van Alexis Salatko, met daarin eigen composities, improvisaties en nummers van Django Reinhardt. Stochelo's voorliefde voor Samois-sur-Seine stamt uit zijn vroege jeugd. Hij had er verhalen over gehoord, over Django's graf en huis. Pas nadat hij zijn vrouw ontmoette, in de omgeving van Bergerac, Bordeaux, tijdens een evangelisatiecampagne van de pinkstergemeente, reist hij hier met zijn familie rond. Fontainebleau, Mulen, Samois – daar stonden ze vaak met de caravan. Zo is de carrière van The Rosenberg Trio begonnen in 1988 begonnen: spontaan, op het podium van het Festival Django Reinhardt. "Wij mochten tussen de grote acts door drie nummers spelen. Niemand kende ons. We kregen een staande ovatie. Dat sloeg in als een bom. Het jaar erop werden we gewoon geboekt voor Samois. Ik sta hier bijna ieder jaar. Al is het niet altijd met The Rosenberg Trio."

Het vroegere woonhuis van Django Reinhardt.

Standbeeld van Django bij het bankje waarop hij stierf.

De begraafplaats van Samois-sur-Seine.

Place de la République.

La Familia

Na een lange rit zijn Nonnie (60), Nous'che (51), Johnny (38) en Mozes (32) inmiddels gearriveerd op het festivalterrein. Ze zijn die ochtend om zes uur vertrokken uit Nuenen. Nous'che vertelt: "We waren nog jong en wisten nog niks. Met z'n drieën hadden we een heel goed orkest. De eerste keer in Samois was gewoon een optreden. Niet voor geld, gewoon even uitproberen. We wilden zó graag op dat podium spelen. Tijdens ons optreden trok iemand de stroom eruit. Ik dacht: wat krijgen we nou? Is het omdat Stochelo zo goed kan spelen in de Django-stijl? Misschien trekken zij de stroom er wel uit omdat wij beter kunnen spelen? Je wilt het toch altijd beter doen, ik wil óók de beste zijn. Niet zomaar ritme, het moet écht goed zijn." Voor het album *La Familia* wordt het Rosenberg Trio aangevuld met Mozes en Johnny Rosenberg. De hele familie zit inmiddels op Franse klapstoeltjes aan tafel. Zoals dat gaat in de beste families… "Zigeunerstreken heeft hij altijd al gehad, hij maakt altijd grapjes." Nous'che wijst naar Nonnie. "Hij is een broer van mij, maar eigenlijk niet (lacht). Ik heb zeven broers en twee zusjes. Mijn vader is de broer van Stochelo's vader. Mozes is Stochelo's jongere broer. Johnny's opa is ook een broer van mijn vader."
De overgrootvader van Nonnie en Nous'che kwam uit Beieren, Duitsland. Hun overgrootmoeder uit Piëmont, Italië. Nonnie werd nog geboren in een woonwagen en groeide op bij zijn grootvader. Het leven was primitief, met olielampen en wat ze verder echt nodig hadden. Koken deden ze op een kampvuur. Drinkwater vroegen ze bij boeren in de buurt van waar ze die dag hun kampement hadden opgeslagen. Dat was dagelijkse routine, weer of geen weer. Ze waren altijd onderweg. Elke dag om een uur of zes werden de paarden ingespannen en voor het zeven uur werd, gingen ze op pad. Op hun gemak rijden tot ze weer een nieuwe staplek vonden. Het liefst in het bos, waar ze niet gestoord werden. Paard-en-wagen is nog altijd het symbool van de zigeuners. Achter de deur van die wagen zijn ze geboren en grootgebracht, daar is het begonnen. "Gewoon vrijheid, geen rekeningen, lekker aan de zee of ergens waar het mooi is, waar je kan genieten. Dat was je leven, dat gevoel", mijmert Nonnie. Voor de oorlog reisde de familie Rosenberg al door Frankrijk, Nederland en België. Zigeuners werden toen vaak verjaagd. Er werd vroeger zelfs beweerd dat ze hun eigen kinderen opaten. Manoesjen waren in feite vogelvrij, zijn dat ooit echt geweest. Om de kost te verdienen gingen ze met elastiek of knopen ventend langs de deuren. Daarnaast was er de muziek. De vader van Nonnie en Nous'che had een orkest van zeven man. Hij ging in cafés vragen of ze mochten spelen om wat geld te verdienen. Zijn voorouders speelden ook al. Viool, bas, cimbalen, gitaren – het traditionele. Balkanachtig, dat wat we nu wereldmuziek noemen. Naderhand heeft neef Hänsche Rosenberg het orkest overgenomen, Hänsche Rosenberg en Orquestra Romanesh. "Geef ze een paar stuivers, die speelden overal en van alles", aldus Nonnie.

"Louis Armstrong, Duke Ellington en Benny Goodman **kwamen speciaal naar Parijs** om Django te horen spelen"

Moderne muziek

"Django is de grondlegger van de muziek die wij nu spelen. Ik vroeg dat een keer aan mijn opa: 'Opa, hoe komt het dat jullie vroeger de Django-muziek niet hebben gespeeld?' Hij zei: 'Mijn zoon, wij dánsten erop.' Ze gingen uit en er werd op gedanst. Dat was moderne muziek." Nous'che en Stochelo woonden bij elkaar op een kamp in Nuenen. Stochelo was tien jaar oud toen hij een elektrische gitaar kreeg, een blauwe Epiphone. Grootvader en vader hadden geld bij elkaar gelegd. In de jaren voor hem speelden zijn ooms ook. Platenspeler aan, Django-platen erop, en maar spelen. Van 's ochtends tot 's avonds laat, noot voor noot, alles op gehoor. "Ik ging ook naar school om te leren lezen en schrijven natuurlijk, maar het was vervelend om uren in die schoolbank zitten. Ik zat liever thuis, lekker muziek opzetten en oefenen. De gitaar was ons speelgoed", zegt Nous'che. Ze mochten toen nog niet optreden, dat was kinderarbeid. In België waren ze daar wat losser in, daar konden ze een paar keer per jaar spelen. Zodra de zomer aanbrak, waren ze weg. "De muziek blijft. Daar heb je geen school voor nodig", zegt Stochelo. "Ik heb tot mijn achttiende niets anders gedaan dan Django-solo's imiteren. *Minor Swing*, daar kende ik vijf solo's van. Ik heb echt gezocht naar hoe de toon klinkt, naar het vibrato en hoe je aanslaat. Daarna heb ik een eigen stijl ontwikkeld. Dat is het belangrijkste voor mij. Mijn stijl komt uit de jazzhoek. Django noemde zichzelf geen gipsyjazzmuzikant, hij voelde zich echt een jazzmuzikant. Louis Armstrong, Duke Ellington en Benny Goodman kwamen speciaal naar Parijs om Django te horen spelen. Hij heeft een eigen manier van spelen gevonden en de jazz veranderd. Er was niemand die zo kon spelen. Hij had iets eigens gecreëerd en daar hadden ze veel respect voor."

Dromen

Mozes Rosenberg was zes toen hij op televisie meespeelde met The Rosenberg Trio. Een wonderkind, zei men. Hij speelde met Joe Zawinul en George Benson. Zijn vader en Stochelo leerden hem spelen, zoals hij nu zijn zesjarige zoon Mencho leert spelen. Mozes heeft veel gerepeteerd met de platen van Django, maar hij is ook opgegroeid met de muziek van Stochelo. "Toen hij beroemd werd, was ik nog klein. Ik repeteerde elke dag met zijn cd's. Hij was echt een voorbeeld en is dat nog steeds. Hij is mijn oudste broer." Johnny is vrij laat met de muziek begonnen, hij had vroeger andere dromen. Hij was twaalf jaar toen Jimmy Rosenberg hem vroeg om in zijn band The Gipsy Boys te spelen. Dat was het moment om in de muziek te gaan. Toen hij vijftien jaar was, stonden ze in het voorprogramma van James Brown. "Die band was alles voor me. We zijn uit elkaar gegaan, want Jimmy wilde zijn eigen weg volgen." Johnny had daarna nog wat bandjes, maar dat werkte niet. "Je bent de top gewend en met Jimmy was het de absolute top. Je hebt onder ons nog zat muzikanten die de sterren van de hemel spelen, maar die niet het podium opklimmen. Zo is het vroeger ook altijd geweest." Mozes had in die tijd jarenlang een orkest met broer Samuel Rosenberg en neefje Daniël, weer een zoon van de broer van Nonnie en Nous'che. Johnny en Mozes spelen nu ook als The Rosenbergs, met neef Sani van Mullem.

Backstage repetitie van Moondance.

Voor nieuwe abonnees:

John Legend
Darkness And Light

+ 6x Jazzism

Neem nu een jaarabonnement voor € 41,15 + gratis cd Darkness And Light van John Legend* of € 5,- korting!

Onder trouwe abonnees verloten we drie exemplaren van dit John Legend-album. Hiervoor hoef je niets te doen, de winnaars krijgen hun geschenk per post toegestuurd.

Abonneren?

Telefoon: 085 7600237

(ma-vrij van 8.30 tot 12.30 uur, lokaal tarief)

E-mail: abonnement@bcm.nl

www.jazzism.nl

Jazzism is een uitgave van Uitgeverij BCM, Postbus 1392, 5602 BJ Eindhoven

*** Zolang de voorraad strekt.**

Stochelo Rosenberg backstage, Fontainebleau.

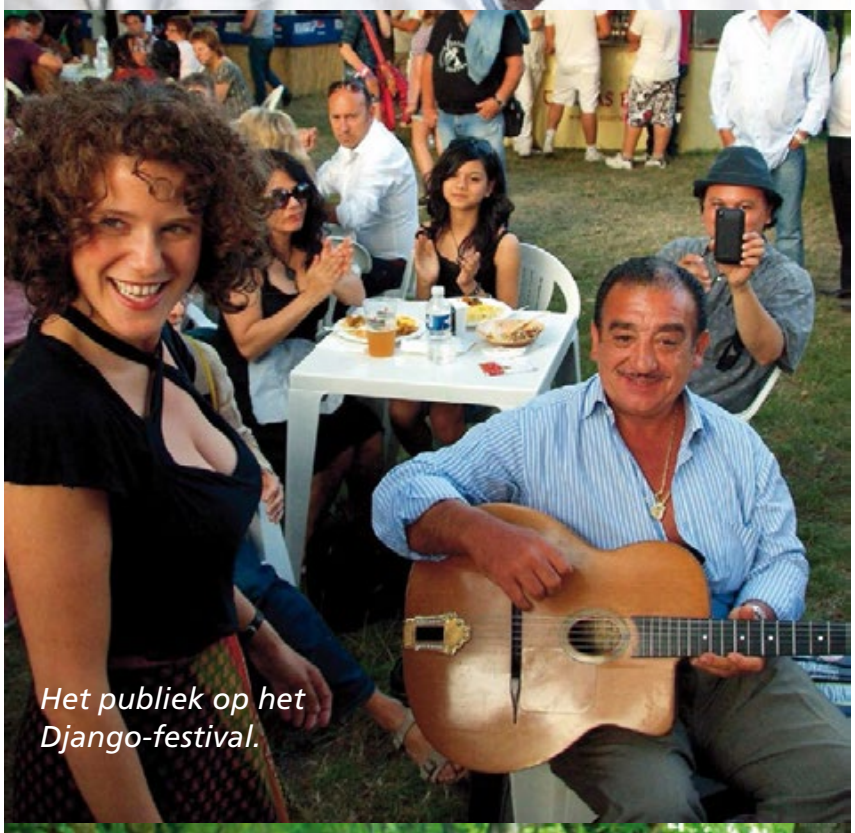

Het publiek op het Django-festival.

La familia in het Forêt Domaniale de Fontainebleau.

Natuurlijk Django-muziek, maar ook dingen van Bach. Ander jasje, moderner. Johnny zingt ook. "Ik hoorde Sinatra en andere crooners, zong met Michael Bublé en ik wilde de combinatie maken met onze muziek. Ik denk dat er geen andere Sinti-band is die dat gedaan heeft. Dat heeft *La Familia* anders gemaakt. Uiteindelijk is dit mijn droom."

Showtime

La Pompe, zo noemen ze de ritmegitaar in de jazz manouche. De hartslag van de muziek. Nous'che en Johnny spelen het synchroon, aangevuld door Mozes of Stochelo. Het kookt, stoomt en dampt als nooit tevoren. Zinderende zigeunerjazz. Een hartslag met een intensiteit die overweldigend is. Ik denk aan wat Nous'che mij eerder vertelde: "Franse zigeuners drinken veel rode wijn bij de barbecue. Eén fles, soms twee. Daar krijg je een hoge bloeddruk van. Om die tegen te gaan, maken ze een sneetje achter het oor. Het bloed spuit eruit. De druk wordt verlaagd." *So What* van Miles Davis, *Speak Softly Love,* het thema van de film *The Godfather*. Ze stuwen elkaar op. Mozes en Stochelo soleren bij toerbeurt. Ik doe mijn ogen dicht en waan mij in het Parijs van vóór de oorlog. *Moondance* van Van Morrison. De stem van Johnny excelleert, het gevoel dat hij overbrengt is *spot on*. Manoesj-stijl. 'Djangology' pur sang in de achtertuin van de voormalige koningen. Ik zie een glimp van de maan. Het lijkt alsof er iemand danst. Het is de geest van Django. Hij ziet dat het goed is.

"Ik heb echt **gezocht naar hoe de toon klinkt**, naar het vibrato en hoe je aanslaat"

Het is vroeg, ik slaap nog half. Ik hoor een sms'je binnenkomen en pak mijn telefoon. Het is Stochelo. "De politie is langs geweest. We moeten hier nu weg. Ik ben druk, heb haast, moet alles inpakken. Een nieuwe plek vinden. Een andere keer. *À bientôt!* Stochelo." Zo gaat dat dus: 's avonds als hoofdact op een groot festival staan, 's ochtends van je bed gelicht en verjaagd worden door de plaatselijke politie. *Maro djipen*, zo klinkt dat in Sinti-taal. Ons leven, het is ons leven. J

CHECKEN!

www.rosenbergacademy.com: een website voor gevorderden over hoe gitaar te spelen als Stochelo Rosenberg
www.therosenbergtrio.info: onder andere tourinfo
www.festivaldjangoreinhardt.com: Festival Django Reinhardt te Samois-sur-Seine
www.samoreau.fr/camping: daar moet je zijn tijdens het festival

Rewind:

Buma Boy Edgar Prijs

Tom Beetz bezoekt de beste Jazzfestivals in Nederland en zet zijn impressies voor ons op de gevoelige plaat.

Wilbert met v.l.n.r. Ada Rave, Frank Gratkowski, Peter van Bergen, Ab Baars en Tobias Delius.

Waisvisz reikt de Wolkers' plastiek uit. Wilbert wordt overmand door emoties.

Wilbert de Joode is de winnaar van de meest prestigieuze Nederlandse jazzprijs. De Buma Boy Edgar Prijs werd uitgereikt in het Bimhuis tijdens een opvallende ceremonie. De 61-jarige De Joode is al tientallen jaren een vaste waarde in de jazz- en improvisatiescène. Er zijn echter maar weinigen die zich zo onzichtbaar hebben weten te maken als hij. Hij speelt mee in ontelbare groepen, maar in de 35 jaar actieve muziekbeoefening heeft hij geen eigen groep geleid en maakte hij slechts één album. Het is de verdienste van de jury hem te kiezen en daarmee het onzichtbare zichtbaar te maken. Wilbert de Joode is de perfecte sideman, maar hij liet in het Bimhuis ook zien waarom zijn uitverkiezing zo bijzonder was. Achter de hoogst bescheiden bassist gaat een aimabel mens met een subtiel gevoel voor humor schuil. In zijn muziek is hij zo onopvallend mogelijk en laat hij liever anderen schitteren, maar achter dat wegduiken voor aandacht zit een ongelooflijk sterk gevoel voor geluid en structuur. De Joode is daarbij de lijm die de groep zijn sterkte geeft. De Joode is ook een representant van *instant composing*, en hij liet daarvan verbluffende staaltjes horen. Niets is zo makkelijk als vrije improvisatie in het honderd te laten lopen, niets zo moeilijk om het voor de luisteraar boeiend te houden. In het Bimhuis hoorden we hoe het moet: de stukjes kort houden, goed naar elkaar luisteren en elkaar ruimte geven. Dat betekende qua sfeer en intensiteit wisselende miniatuurtjes, alsof ze noot voor noot waren uitgeschreven.

De uitreiking van de plastiek van Jan Wolkers was een belevenis op zich en een voorbeeld van de manier waarop De Joode zich het liefst wegcijfert. Hij had gevraagd of de 98-jarige Jacques Waisvisz de prijs wilde uitreiken, maar diens hoge leeftijd en doofheid belemmerde hem om De Joode toe te spreken. De Joode deed dat zelf. Niet over zichzelf, maar over de verdiensten van Waisvisz, die vanaf het begin jazzconcerten in het Bimhuis opnam. De tranen stonden De Joode in zijn ogen, ontroerd dat die breekbare man erbij kon zijn. Het was ook een emotionele omkering van de prijsuitreiking. In zijn dankwoord zei De Joode dat hij bloednerveus was, maar dat het een stuk makkelijker zou worden als hij die prijs volgend jaar opnieuw zou krijgen. Dat gaat niet gebeuren, maar het is hem wel gegund.

Wilbert met Ab Baars.

De Joode tijdens zijn dankwoord.

Wibert de Joode werd door Vera Vingerhoeds geïnterviewd.

Concert & Festival Tips

Elk nummer tipt Kris Keijser bijzondere concerten en festivals.

Mulligan-Baker Project

Ode aan Gerry Mulligan & Chet Baker

Begin jaren vijftig vierde Gerry Mulligan succes met zijn kwartet, met daarin Chet Baker. JanWillem van der Ham pakt de baritonsax op voor zijn Mulligan-Baker Project. Origineel materiaal uit 1952-'53 wordt op verschillende manieren benaderd, van authentieke remakes tot hedendaagse versies en passende nieuwe composities. Tevens albumpresentatie van *Mixing Memory And Desire: The Mulligan-Baker Project*.

7 januari - Bimhuis, Amsterdam

Daan Herweg

Foto: **J.W. Kaldenbach**

NeL-sessie

Voor de echte muziekliefhebber is er elke maandag in café NeL in Amsterdam een NeL-sessie. En niet zomaar een sessie met muzikanten, maar met grote namen. Althans, voor de muziekkenners: Philip Harper, Daan Herweg, Boris Oostendorp, Bart Lust, Anton Goudsmit, Laurens Priem, Floris van der Vlugt en nog veel meer.

Elke maandag - Café NeL, Amsterdam

JazzFest Gronau

Net over de grens bij Enschede ligt het Duitse stadje Gronau. Zo ver is het dus niet voor de jazzliefhebbers onder u om van 29 april tot en met 7 mei te genieten van Gregory Porter, Till Brönner, Klaus Doldinger's Passport und den Gästen Kollegah und Max Mutzke, Yaron Herman, Electro Deluxe, Matt Bianco, New Cool Collective, Myles Sanko, Tape Five, Aron Koos-Hutas, Johannes Oerding, Max Giesinger en nog veel meer.

Meer informatie: jazzfest.de

Klaus Doldinger's Jazz Gronau Passport

Foto: **Coco Koeln**

Darlyn

De single *Stepping Stone* van Darlyn heeft in 2016 grote indruk gemaakt op muziekliefhebbers. De ruwe bluessoul-single was een verademing op de radio. Het mag dan klinken alsof het uit het zuiden van de VS komt, de makers komen gewoon uit Nederland. Het moet wel raar lopen als ze in 2017 niet doorbreken, want wát een talent en wat is het genieten van hun muziek.

6 januari - TOP theater, Bemmel
13 januari - Het Burgerweeshuis Cafe, Deventer
14 januari - Noorderslag, Groningen
21 januari - Carré, Amsterdam
22 januari - The Fool Bar, Amsterdam

Foto: **Yunus Öztürk**

Karsu:
Play My Strings Tour 2017

Met de nieuwe theatertour *Play My Strings* gaat Karsu naar haar begintijd. De liedjes van de albums *Live Aan 't IJ, Confession* en *Colors* heeft Karsu speciaal voor deze theatertour voorzien van een licht klassiek jasje, met nieuwe arrangementen voor strijkers. Ook brengt ze nieuw werk ten gehore.

29 januari 2017 - Podium Mozaïek, Amsterdam
9 februari 2017 - C.C. Griffioen, Amstelveen
11 februari 2017 - Muziekgebouw Frits Philips, Eindhoven
13 februari 2017 - Theater Concordia, Enschede
18 februari 2017 - Theater aan de Slinger, Houten
3 maart 2017 - Hotel Theater Figi, Zeist
4 maart 2017 - Theater De Luifel, Heemstede
10 maart 2017 - BREStheater Brielle, Brielle
17 maart 2017 - Beauforthuis, Austerlitz

Kijk voor meer speeldata op karsu.nl

Craig Taborn

Het toonaangevende jazzmagazine *DownBeat* noemde hem 'een visionair van de huidige jazzgeneratie'. De Amerikaanse pianist/componist Craig Taborn deelde al het podium met jazzhelden als James Carter en Roscoe Mitchell, maar heeft zich met zijn vindingrijke en creatieve composities ook als solopianist meer dan bewezen. Taborn is door zijn liefde voor improvisatie en experiment vertrouwd met vele muziekgenres.

29 januari - Paradox, Tilburg

Foto: **Rue Sakayama**

My Baby

Dit Nederlands trio is vaker in het buitenland te vinden dan in Nederland. Al optredend winnen ze elk land voor zich. Engeland is al voor ze gevallen, de alpenlanden en het voormalig Joegoslavië volgden. Niet zo verwonderlijk, want de eigenwijze mix van blues, folk en soul spreekt zeer tot de verbeelding. Het nieuwe album komt binnenkort, ter ondersteuning treed My Baby overal in Nederland op.

17 maart - Melkweg, Amsterdam
23 maart - TivoliVredenburg, Utrecht
29 maart - De Oosterpoort, Groningen
30 maart - Doornroosje, Nijmegen

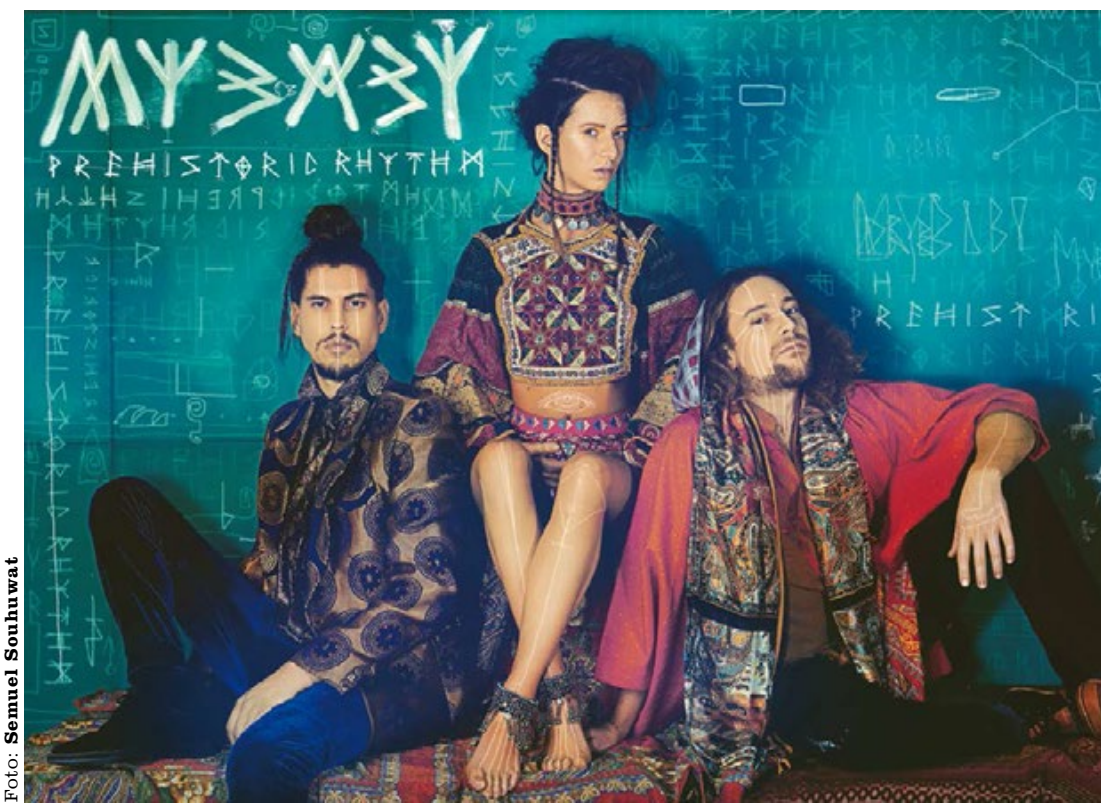

Foto: **Semuel Souhuwat**

Dankzij de ingebouwde accu speelt de Teufel Bamster Pro altijd en overal. Op een volgeladen batterij houdt hij het zo'n zes tot tien uur vol.

Teufel Bamster Pro

Out of the box

Leuk zo'n bluetoothspeakertje, maar een beetje stereo komt er niet uit. Nou, deze Bamster Pro van Teufel klinkt toch overtuigend out of the box.

Het is in meer opzichten een duivelskunstenaar. Zo komt er een aantrekkelijk laag uit het kleine kastje. En dat terwijl in feite maar twee breedbandspeakerunits met een diameter van slechts vijf centimeter verantwoordelijk zijn voor de weergave.

Stevige ondergrond

Volgens de fabrikant worden ze van signaal voorzien door digitale versterkers met een maximaal uitgangsvermogen van 10 W per stuk. Echter, de volstrekt gesloten behuizing is aan de onderzijde voorzien van twee extra, ovale membranen. Ze worden niet aangedreven (passieve radiator), maar zorgen er feitelijk voor dat het totale membraanoppervlak zo ongeveer wordt verdubbeld. Dat is te horen aan het smaakvolle laag, dat zo hier en daar zelfs een beetje wordt overdreven. We gingen bovendien voor de fraai vormgegeven en uit hoogwaardige materialen vervaardigde Bamster Pro een stevige ondergrond zoeken, omdat een minder robuuste basis al snel hinderlijk gaat meetrillen. Overigens, voordat het zover is, moet er natuurlijk eerst een draadloze verbinding met de muziekbron tot stand worden gebracht. Telefoons met NFC kunnen gewoon even tegen de behuizing worden gehouden, maar ook het koppelen zonder gaat snel en gemakkelijk. Wordt de bluetoothtoets ingedrukt gehouden, dan gaat het symbool erop knipperen en staat deze recente uitbreiding van het Teufel-assortiment open voor een verbinding. Op dat moment laat de muziekbron zich vanuit de luidspreker bedienen: vóór- en achteruit, terwijl het T-symbool in het midden van de volumeregelaar de muziek pauzeert. Heel handig allemaal. De ring rond die volumeregelaar is meer of minder verlicht en geeft daarbij de ingestelde geluidssterkte aan. Tenzij je op de toets met het batterijsymbool drukt, want dan biedt de ring een indicatie van de resterende batterijlading. Plaats je de luidspreker op de meegeleverde basis, dan wordt die batterij opgeladen. Dat duurt bij een lege accu zo'n drie uur, maar dan is het apparaat bij gemiddeld volume een uur of tien prettig muzikaal gezelschap. Gaat de regelaar flink open, dan houdt de Bamster Pro het na een uur of zes toch echt voor gezien.

Ad Bijleveld houdt ons op de hoogte van de nieuwste audio-ontwikkelingen.

Buiten het kastje

Het symbool op de enige toets die we nog niet hebben besproken, komt ons bekend voor. Het staat sinds jaar en dag voor een stuk software dat de weergave 'spatial' (ruimtelijk) moet maken. Aan de analoge versie kleven nogal wat nadelen. De plaatsing van de instrumenten en stemmen wordt wazig en op tv's zorgde het systeem ervoor dat de nieuwslezer of lezeres met een twee meter brede mond leek te praten. Gelukkig lieten die schakelingen zich in de

De Bamster Pro kan thuis op de meegeleverde basis worden geplaatst. Dat zorgt ook voor het opladen van de accu.

Het geheim van de aantrekkelijke bassen: extra passieve membranen aan de onderzijde. Voor muziekspelers zonder bluetooth is er een aux-ingang voorhanden.

meeste gevallen eenvoudig buitenspel zetten en dat bleven ze dan doorgaans ook. We vragen daarom enig begrip voor het feit dat we met de nodige tegenzin over gingen tot het beluisteren van deze door Teufel bedachte oplossing. Maar verhip, niet verkeerd. Het vrijwel mono, aan het kastje klevende klankbeeld treedt plotseling buiten de metalen behuizing. En nee, dat ruimtelijke effect wordt niet bereikt door alle instrumenten en stemmen buitenproportioneel op te blazen. Sterker nog, ze laten zich, zeker als je op een meter of twee gaat zitten luisteren, juist haarfijn aanwijzen. Neem bijvoorbeeld *Everybody Knows About My Good Thing* van het fenomenale Stones-album *Blue & Lonesome* (in HD betrokken van Qobuz). Mick Jagger bevindt zich ergens boven de centrale knop, maar de percussie is naar linksachter verschoven en Eric Clapton is juist iets naar rechts bijzonder inspirerend bezig. Ruimtelijk en toch heel precies.
Daar staat tegenover dat het laag, bijvoorbeeld in *Just Your Fool* en *Ride 'Em On Down,* soms wat te veel is voor de Bamster Pro. Vervorming ligt op de loer, niet in de laatste plaats dankzij de vaak enthousiast meetrillende behuizing.

Conclusie

De Bamster Pro van Teufel is een van de betere bluetoothspeakers en dat mag gezien de prijs opmerkelijk worden genoemd. Hij ziet er bovendien goed uit, is handig in het gebruik en heeft dus een stereoverbreding in huis die opmerkelijk fraai out of the box klinkt. J

TEUFEL BAMSTER PRO

Uitgangsvermogen:	2x 10 W (piek)
Speakerbezetting:	2x passieve radiator (ovaal, 32x46 mm), 2x breedband-luidspreker (diameter 50 mm)
Ingangen:	Bluetooth 4.0 met apt-X (NFC), aux (mini-jack)
Accucapaciteit:	2500 mAh (lithium-ion, 10 uur spelen, 3 uur laden)
Afmetingen (bxhxd):	204x78x82 mm
Gewicht:	0,77 kg

Info: www.teufel.nl

DAC in je broekzak

We zitten reeds in de derde generatie van de Dragonfly van AudioQuest, een Amerikaanse leverancier van optische kabels, interlinkjes, HDMI-kabels en tulpkabels, die hoog staat aangeschreven. De diverse soorten kabels variëren van € 25,- tot € 10.000. Mocht een klant in de winkel twijfelen, geef ik hem drie kabels mee naar huis, in verschillende prijsklassen. Meestal is de keuze dan snel gemaakt: de klant gaat niet voor de goedkoopste variant. Want de duurdere kabels van AudioQuest klinken gewoonweg véél beter.
En daarbij, nog interessanter: dankzij de kabels van AudioQuest krijgt je hele audioset een oplawaai. Je set wordt kwalitatief beter. Waar zit 'm dat in? Kort door de bocht, je hoeft het niet spannender te maken: het is een overdracht van stroompjes via metalen, de verbinding moet gemaakt worden van de bron naar de versterker. Zilver heeft een andere invloed op de klank dan bijvoorbeeld koper. Daarnaast speelt de symmetrie van de kabel een grote rol. Het statement verandert. AudioQuest kan dat laten horen.
De Dragonfly biedt een andere optie. Die is in twee varianten verkrijgbaar: de Dragonfly Black en Red. Het apparaatje eet het USB-signaal van je computer op. Je speelt je muziek af op je computer en via je USB komt er een digitaal signaal in het stickje, waar een DAC (Digital-Audio-Converter) inzit. Daar komt vervolgens een hoofdtelefoonstekkertje uit, maar je kunt het signaal ook laten lopen van mini-jack naar twee tulpstekkertjes. Zo kun je de stick in de aux-ingang van je versterker pluggen. En de hamvraag? De Black kost € 99,-; de Red het dubbele. Voor ´n paar euro, echt van muziek genieten, ideaal, toch?

Robert Remkes

Mantels musthaves

Er zijn van die platen die je nu eenmaal moet hebben. Bassist, musicoloog, presentator en jazzspecialist Hans Mantel maakt een keuze uit een enorme stapel *must have* jazzschijven. Hij bespreekt de muziek en zoekt naar het verhaal achter de opnames.

Deel #36

Foto: **Joke Schot**

The Horace Silver Quintet & Trio
Blowin' The Blues Away
Englewood Cliffs, New Jersey, augustus en september 1958
Blue Note 7243 4 95342 2 3

Als we het over Horace Silver hebben, gaat het eigenlijk altijd over meedere dingen. Er zijn veel aspecten aan deze man met Kaapverdische roots die allemaal op een definitieve manier een onwrikbare plaats in de jazzgeschiedenis hebben gekregen. Als pianist, als bandleader, als componist, als *recording artist* en natuurlijk als mede-initiator van de hardbop – op al deze vlakken is Horace Silver simpelweg een gigant.
Het is uiteraard lastig die aspecten individueel en geheel los van elkaar te zien, maar een paar ervan verdienen toch meer aandacht dan ze in de regel krijgen. Bij nadere beschouwing moeten we bij Horace Silver toch vooral bewondering hebben voor de constant hoge kwaliteit in zijn werk gedurende vele jaren. Met dat werk bedoelen we in dit verband dan vooral zijn composities en het leiden van zijn band en zijn identiteit als *recording artist*.
Om met dat laatste te beginnen, is de keuze voor *Blowin' The Blues Away* in zekere zin een arbitraire. Zowel voorafgaand aan deze opname als daarna heeft Silver met zijn kwintet voor Blue Note fantastische platen gemaakt die kwalitatief allemaal op hetzelfde niveau staan. Daarmee wordt dan ook meteen onderstreept dat Silver altijd uiterst consistent was in het leveren van onveranderlijk hoge kwaliteit. Geen geringe prestatie als we bedenken dat al die platen vrijwel geheel gevuld waren met Silvers eigen composities. Jaren achter elkaar ongeveer elk half jaar een plaat uitbrengen, gevuld met eigen stukken en allemaal even goed… Ga er maar aan staan. Silver deed dat dus vanaf het begin. Hij schreef de composities, overzag de repertoiresamenstelling van de plaat en was intensief betrokken bij het artwork en de *liner notes.* Met name in de late jaren vijftig en vroege jaren zestig was Silver enorm productief en *Blowin' The Blues Away* stond tussen platen als *Six Pieces Of Silver*, *Finger Poppin'*, *Horace-Scope*, *The Stylings Of Silver*, *Further Explorations* en *The Tokyo Blues*, om er maar een paar te noemen. Alsof dat nog niet genoeg was, had Silver een grote reputatie opgebouwd als gewild sessiespeler en was hij dus een veelgevraagd sideman vanwege zijn uiterst funky en groovy manier van spelen. Een van de principes van de hardbop die in 1955 de jazzwereld stormenderhand veroverde, was dat jazz weer doortrokken moest zijn van een soort *earthy*, funky en groovy gevoel, regelrecht uit de blues en de gospel. De muziek moest hip zijn en er moest uiteraard heel goed gespeeld worden, maar je moest er ook op kunnen dansen en het moest vooral soul hebben. Niemand heeft dat in composities beter vormgegeven dan Horace Silver, die over een zeldzaam compositietalent voor catchy thema's beschikte en die in hoog tempo stukken schreef die in je hoofd bleven hangen, heel goed in elkaar zaten, waarover uitstekend geïmproviseerd kon worden en waarbij je niet stil kon blijven zitten.
Sister Sadie, *The Preacher, Doodlin'*, *Juicy Lucy*, *Filthy McNasty*, *Strollin'* en tientallen andere werden enorm populair. Daarnaast heeft Silver, net als Dizzy Gillespie vijftien jaar daarvoor, in zijn composities nadrukkelijk het belang van latin ritmes onderstreept met stukken als *Nica's Dream*, *Song For My Father*, *Where You At?* en *Señor Blues.*
In de tijd waarin AABA- of AB-structuren met 32 maten min of meer de norm waren, doorbrak Silver dat idee in zijn composities heel vaak door afwijkende structuren te componeren die echter door de organische en logische manier waarop ze in elkaar zaten, uitstekend geschikt bleken om over te improviseren. Maar met stukken alleen ben je er nog niet. Ook Silver realiseerde zich dat natuurlijk en had vanaf het begin van zijn loopbaan als *bandleader* de typische hardbopkwintetconfiguratie, met trompet en tenorsaxofoon, als ideale vorm voor ogen gehad voor de vertolking van zijn muziek. Dat betekent dus vormgeven aan en leiden van een band. Ook dit deed Silver beter dan wie dan ook. Wie Silvers boek *The Art Of Small Combo Jazz Playing, Composing And Arranging* leest, begrijpt waar Silvers succes als *bandleader* op is gebaseerd. Het grootste deel van het boek is gewijd aan hoe je je als professioneel musicus moet gedragen, ook tegenover je medemusici, het publiek en anderen die je in je professionele hoedanigheid tegenkomt. Silver heeft een uiterst doordachte en op ervaring gebaseerde kijk op de houding die musici tegenover de muziek als zodanig moeten betrachten en welke factoren daarin van belang zijn. Het is een soort esthetica van het jazzmusicus in een combo zijn. Wie naar het uiterst schaarse filmmateriaal kijkt dat er van zijn kwintet uit de late jaren vijftig bestaat, ziet de ongelooflijke concentratie, totale toewijding en onderlinge empathie waarmee de band functioneert. Dat is allemaal het resultaat van Silvers visie op muziek en hoe die gemaakt moet worden. Natuurlijk wist hij daarnaast ook heel goed wie hij in zijn bands wilde hebben. Hoewel de bezetting in die jaren hier en daar enigzins veranderde, speelt *Blowin' The Blues Away* de oerversie van het kwintet met Blue Mitchell en Junior Cook respectievelijk op trompet en tenorsax, Gene Taylor op bas en drummer Louis Hayes. Deze plaat is dus een sublieme staalkaart van het kwintet uit die jaren. Net als op Silvers andere kwintetplaten uit die jaren is werkelijk alles goed aan dit album. De tutti's zijn strak en perfect gefraseerd, de dynamiek is tot in de puntjes verzorgd, de ritmesectie is altijd *on fire* en iedereen krijgt de ruimte om te soleren en er een schepje bovenop te doen. De band loopt als een trein en de energie spat er vanaf.
Waarom juist *Blowin' The Blues Away* tussen al die andere geweldige kwintetplaten? Misschien vanwege de energie, het geluid, maar toch ook omdat er zoveel stukken op voorkomen waar je heel blij van wordt en die zo exemplarisch zijn voor het werk van Silver als *Sister Sadie*, *Blowin' The Blues Away* en de prachtige ballad *Peace*. Het doodeenvoudige feit is dat je nooit genoeg Horace Silver-kwintetplaten kunt horen; net als de andere is *Blowin' The Blues Away* een must have. Je krijgt een kick met de onversneden, originele hardbop en je wordt er heel blij van. Wat wil je nog meer? Nou, meer Horace Silver natuurlijk…

Hans Mantel
info@hansmantel.com

De Jazz Not Jazz 10 zet de tien meest invloedrijke en actuele platen op het gebied van jazz op een rij. Niet gebaseerd op verkoopcijfers, maar op de smaak van de voorhoede van de vaderlandse jazzscene. Dj's, organisatoren, programmeurs, muzikanten, programmamakers en journalisten bevolken het colofon. Jazz wordt door ons zo breed mogelijk benaderd. Daarom misstaan soul, funk, blues, world, broken beats, hiphop en singer-songwriters niet in de lijst. Kortom: de Jazz Not Jazz 10 is jouw barometer in een muzikaal omvangrijk landschap. Met naast gevestigde namen meer dan genoeg ruimte voor nieuwe initiatieven.

JAZZ NOT JAZZ /#01

Het is alweer enige tijd geleden dat een hiphop-album de JazzNotJazz10 aanvoerde. Jazz en hiphop/rap zijn natuurlijk sterk gerelateerd en dus is het logisch dat het ijzersterke vaarwelalbum van van **A Tribe Called Quest** bovenaan staat. *They still kick it!* Meer hiphop? Nou, **Childish Gambino** (aka Donald Glover) kent de invloeden, maar leunt toch vooral op r&b, soul, funk en psychedelische soul. Daarmee breekt hij waarschijnlijk groots door. De nieuwe D'Angelo? Nog wat nieuw spul, nu van een duo uit de UK: Yussef Dayes op drums en Kamaal Williams op toetsen en synths, **Yussef Kamaal**. Zij brouwen jarenzeventigfunk, broken beats, samples en eigentijdse jazz tot een dynamisch geheel vol inspiratie en muzikale vrijheid. Topplaat! Na zijn moedige laatste album vervolgt saxofonist **James Brandon Lewis** zijn puntige en directe improvisaties op deze nieuwe plaat. *No Filter* geeft precies wat de titel belooft, tussen wat hij in zijn hoofd hoort en op de plaat zet, zit… niets. Bassist **Ernst Glerum** maakte zijn nieuwe album *Handful* met drummer Jamie Peet en pianist Timothy Banchet en toont opnieuw zijn veelzijdigheid. De Cubaanse toetsenist **Roberto Fonseca** kan vaak rekenen op een plaats in de JazzNotJazz. Zijn nieuwe album *ABUC* komt uit op het jazzlabel Impulse!. Daarop duikt hij sensueel swingend in de muzikale (en sociale) geschiedenis van zijn land. Met *Singles: The Definitive Collection* worden vier decennia van pianist/componist **Sun Ra** belicht, van 1952-1991. Een hele partij aan onuitgebracht en/of zeldzaam werk van de meester wordt indrukwekkend in kaart gebracht. Over kosmische dansmuziek gesproken: daar kan het Braziliaanse **Azymuth** al een jaartje of veertig ook wat van. Vijf jaar na hun laatste album is het trio rond Alex Malheiros weer uit de as herrezen. En hoe: een briljante fusie tussen samba, jazzfunk en psychedelische elektronica. De nu al imposante carrière van altsaxofonist **Ben van Gelder** krijgt een nieuw hoofdstuk met deze prachtige suite, voortgekomen uit een compositieopdracht en met invloeden uit de klassieke en geïmproviseerde muziek. Toetsenist **Shai Maestro** kennen we van zijn werk met Avishai Cohen (b), maar sinds hij solo ging, maakt hij indruk met introspectieve pianojazz. Door de vocalen wordt dit album soms dromerig en soms vurig opgestuwd naar eenzame hoogten vol klasse en esthetiek. Een mooier slotakkoord kan deze JazzNotJazz10 niet krijgen.

Paul Evers

#1: A Tribe Called Quest

We Got it From Here… Thank You 4 Your Service
(Epic)

2. Childish Gambino
Awaken, My Love!
(Caroline)

3. Yussef Kamaal
Black Focus
(Brownswood)

4. James Brandon Lewis Trio
No Filter (BNS Sessions)

5. Glerum Omnibus
Handful
(Favorite)

6. Roberto Fonseca
ABUC
(Impulse!)

7. Sun Ra
Singles
(Strut)

8. Azymuth
Fênix
(Far Out)

9. Ben van Gelder
Among Verticals
(BvG Music)

10. Shai Maestro
The Stone Skipper
(Sound Surveyor)

COLOFON JAZZNOTJAZZ10
Aan deze editie van de JazzNotJazz10 werkten mee: Frank van Berkel (Jazz International) Mike Bindraban (GoodMusicCompany), Frank Bolder (LantarenVenster, NSJF), Jaap Brienen (Radio 6 Soul & Jazz), Benny Clasier (De Werf, Brugge), Guido van Dieren (Bird, Radio 6, NSJ-Club), Davey van Robays (Gent Jazz), Sander Grande (Mojo/NSJF), Jean-Paul Heck (Jazzism, Soundz), Guuz Hoogaerts (bossaboogie.com), Phil Horneman (Wicked Jazz Sounds), Dick Hovenga (Jazzism), Guy van Hulst, (Tivoli-Vredenburg), Gijsbert Kamer (Volkskrant), Pieter Koten (Vrijstaat O, Storm!) Marcel Kranendonk (Jazz Enter), Huub van Riel (BIMhuis), Monte la Rue (Jazzism), Niels Nieuborg (MC, NSJClub, A'dam), Onno Post (Lantaren-Venster), Etienne de Smet (jazz030.nl), Tim Sprangers (Volkskrant), Bartho van Straaten (Paradox), Merijn Tiemessen (Sublime FM), Arie Verstegen (De Boerderij)

Selectie individuele lijstjes

MIKE BINDRABAN (GOOD MUSIC COMPANY, HET CONCERTGEBOUW AMSTERDAM)

1. Shai Maestro - *The Stone Skipper* (Sound Surveyor)
2. Bonobo - *Migration* (Ninja Tune)
3. Ballaké Sissoko & Vincent Segal - *Musique De Nuit* (No Format)
4. Nonkeen - *The Gamble* (R&S)
5. Soweto Kinch - *Nonagram* (Uprize)
6. Stuart McCallum & Mike Walker - *The Space Between* (Edition)
7. A Tribe Called Quest - *We Got It From Here... Thank You 4 Your Service* (Epic)
8. Moses Sumney - *Lamentations* (Eigen Beheer)
9. Childish Gambino - *Awaken, My Love* (Glassnote)
10. Animals As Leaders - *The Madness Of Many* (Sumerian)

FRANK VAN BERKEL (JAZZ INTERNATIONAL ROTTERDAM/NIJMEGEN)

1. Omer Klein - *Sleepwalkers* (Warner)
2. Glerum Omnibus - *Handful* (Favorite)
3. James Brandon Lewis Trio - *No Filter* (BNS)
4. Neil Cowley Trio - *Spacebound Apes* (Hide Inside)
5. Espoo Bigband & Husband - *Lauma* (Bue Note)
6. Jeroen van Vliet Moon Trio - *Earth-Time* (Jazzhaus)
7. Dinosaur - *Together, As One* (Edition)
8. Ikarai - *Fly* (Vonk)
9. Black String - *Mask Dance* (ACT)
10. Michiel Braam - *Gloomy Sunday* (BMC)

FRANK BOLDER (LANTARENVENSTER, NORTH SEA JAZZ FESTIVAL)

1. James Brandon Lewis Trio - *No Filter* (BNS)
2. Jeroen van Vliet Moon Trio - *Earth-Time* (Jazzhaus)
3. Roberto Fonseca - *ABUC* (Impulse)
4. Wolfgang Muthspiel - *Rising Grace* (ECM)
5. Dinosaur - *Together, As One* (Edition)
6. Yussef Kamaal - *Black Focus* (Brownswood)
7. A Tribe Called Quest - *We Got It From Here... Thank You 4 Your Service* (Epic)
8. Ben van Gelder - *Among Verticals* (BvG Music)
9. Childish Gambino - *Awaken, My Love* (Glassnote)
10. Jorge Rossy - *Stay There (*Pirouet)

JAAP BRIENEN (DJ, PROGRAMMAMAKER)

1. A Tribe Called Quest - *We Got It From Here... Thank You 4 Your Service* (Epic)
2. Jose James - *Love In A Time Of Madness* (Blue Note)
3. Lee Fields & The Expressions - *Special Night* (Big Crown)
4. John Legend - *Darkness And Light* (Columbia)
5. Vulfpeck - *The Beautiful Game* (Vulf)
6. Myles Sanko - *Just Being Me* (Dox)
7. Azymuth - *Fênix* (Far Out)
8. Childish Gambino - *Awaken, My Love* (Glassnote)
9. Sonny Knight & The Lakers - *Sooner Or Later* (Secret Stash)
10. Tinariwen - *Elwan* (Anti-)

KOEN GRAAT (NOVEMBER MUSIC, JAZZ IN DUKETOWN, VERKADEFABRIEK)

1. Charlie Haden Liberation Music Orchestra - *Time/Life* (Impulse!)
2. Nova Express Quintet - *Andras: The Book Of Angels* (Tzadik)
3. Darcy James Argue's Secret Society - *Real Enemies* (New Amsterdam)
4. MAST - *Love and War_* (Alpha Pup)
5. Ben van Gelder - *Among Verticals* (BvG Music)
6. Notilus - *Notilus* (Notilus)
7. Mary Halvorson Octet - *Away With You* (Firehouse 12)
8. Le Boeuf Brothers + JACK Quartet - *Imaginist* (New Focus/Panoramic)
9. Roberto Fonseca - *ABUC* (Impulse!)
10. Victor Gould - *Clockwork* (Fresh Sound New Talent)

SANDER GRANDE (MOJO, NORTH SEA JAZZ FESTIVAL)

1. James Brandon Lewis Trio - *No Filter* (BNS)
2. A Tribe Called Quest - *We Got It From Here... Thank You 4 Your Service* (Epic)
3. Greg Ward - *Touch My Beloved's Thought* (Greenleaf)
4. Roberto Fonseca - *ABUC* (Impulse)
5. Alicia Keys - *Here* (RCA)
6. Common - *Black America Again* (Def Jam)
7. Glerum Omnibus - *Handful* (Favorite)
8. John Legend - *Darkness And Light* (Columbia)
9. Childish Gambino - *Awaken, My Love* (Glassnote)
10. Yussef Kamaal - *Black Focus* (Brownswood)

PHIL HORNEMAN (WICKED JAZZ SOUNDS)

1. A Tribe Called Quest - *We Got It From Here... Thank You 4 Your Service* (Epic)
2. October London - *Color Blind: Love* (Cadilacc Music)
3. Duke Hugh - *Canvas* (Rhythm Section)
4. Omar - *Love In Beats* (Freestyle)
5. Buttering Trio - *Threesome* (Raw Tapes)
6. Azymuth - *Fênix* (Far Out)
7. Twintone - *Polygraph* (Soulbros)
8. Various Artists - *African Airways Vol. 3* (Africa Seven)
9. Kadhja Bonet - *The Visitor* (Fat Possum)
10. Various Artists - *Feeling Good* (WeWantSounds)

DICK HOVENGA (JAZZISM, WRITTEN IN MUSIC)

1. Dayme Arocena - *Cubafonia* (Brownswood)
2. Stuart McCallum & Mike Walker - *The Space Between* (Edition)
3. Morten Schantz - *Godspeed*! (Edition)
4. Schntzl - *Schntzl* (W.E.R.F.)
5. Plaistow - *Live At Bimhuis* (Plaistow)
6. The Olympians - *The Olympians* (Daptone)
7. Azymuth - *Fênix* (Far Out)
8. Shabaka and The Ancestors - *Wisdom Of Elders* (Brownswood)
9. Neil Cowley Trio - *Spacebound Apes* (Hide Inside)
10. Yussef Kamaal - *Black Focus* (Brownswood)

GUY VAN HULST (TIVOLI/VREDENBURG)

1. Shabaka and The Ancestors - *Wisdom Of Elders* (Brownswood)
2. David Virelles - *Antenna,* ep (ECM)
3. Joris Posthumus Group - *Tokyo's Bad Boys* (Challenge)
4. Wolfgang Muthspiel - *Rising Grace* (ECM)
5. Estafest - *Bayachrimae* (BMC)
6. Donny McCaslin - *Beyond Now* (Motema)
7. Wierbos/Stadhouders/Daisy - *Sounds In A Garden* (Relay)
8. Blazin' Quartet - *Jalkan Bazz* (Challenge)
9. Mary Halvorson Octet - *Away With You* (Firehouse12)
10. Ben van Gelder - *Among Verticals* (BvG Music)

GIJSBERT KAMER (VOLKSKRANT)

1. Don Byas Meets The Jacobs Brothers - *Groovin' High* (NJA)
2. Ben van Gelder - *Among Verticals* (BvG Music)
3. A Tribe Called Quest - *We Got It From Here... Thank You 4 Your Service* (Epic)
4. Sun Ra - *Singles* (Strut)
5. Glerum Omnibus - *Handful* (Favorite)
6. Dans Dans - *Sand* (Unday)
7. Yussef Kamaal - *Black Focus* (Brownswood)
8. Cannonball Adderley - *One For Daddy-O* (NJA)
9. Donny McCaslin - *Beyond Now* (Motema)
10. Shabaka and The Ancestors - *Wisdom Of Elders* (Brownswood)

AMANDA KUYPER (NRC)

1. Shai Maestro - *The Stone Skipper* (Sound Surveyor)
2. Keith Jarrett - *A Multitude of Angels, solo concerts* (ECM)
3. Cannonball Adderley - *One For Daddy-O* (NJA)
4. John Legend - *Darkness And Light* (Columbia)
5. A Tribe Called Quest - *We Got It From Here... Thank You 4 Your Service* (Epic)
6. Gregory Porter - *Live In Berlin* (Universal)
7. Don Byas meets The Jacobs Brothers - *Groovin' High* (NJA)
8. Celine Cairo - *Free Fall* (Hector)
9. Einzelgänger - *Musica Gymnastica* (Painted Dog)
10. Ben van Gelder - *Among Verticals* (BVG Music)

MARCEL KRANENDONK (JAZZ ENTER, NACHT VAN DE JAZZ)

1. John Zorn - *49 Acts of Unspeakable Depravity In The Abominable Life And Times Of Gilles De Rais* (Tzadik)
2. Christian Wallumrød Ensemble - *Kurz Sam And Fulger* (Hubro)
3. Wierbos/Stadhouders/Daisy - *Sounds In A Garden* (Relay)
4. Joe McPhee & Ingebrigt Haker Flaten – *Brick Top* (Trost)
5. Peter Evans Quintet - *Genesis* (More)
6. Perelman/Maneri/Morris/Cleaver - *Breaking Point* (Leo)
7. Damana (Dag Magnus Narvesen Octet) - *Cornu* Copiae (Clean Feed)
8. Tous Dehors - *Les Sons De La Vie* (Abalone)
9. Okkyung Lee & Christian Marclay - *Amalgam* (Northern Spy)
10. Sun Ra - *Singles* (Strut)

NIELS NIEUBORG (NORTH SEA JAZZ CLUB)

1. Roberto Fonseca - *ABUC* (Impulse)
2. Solange - *A Seat At The Table* (Columbia)
3. Dexter Story - *Wondem Remixed* (eigen beheer)
4. Childish Gambino - *Awaken My Love* (Glassnote)
5. Sampha - *Process* (Young Turks)
6. Wilson Simonal - *S'Imbora* (Universal)
7. Shadow - *Sweet Sweet Dreams* (Jamwax)
8. Various Artists - *Doing It In Lagos* (Soundway
9. Josef Leimberg - *Astral Progressions* (Alpha Pup)
10. Dayme Arocena - *Cubafonia* (Brownswood)

ONNO POST (LANTARENVENSTER, MUZIEKWEB.NL)

1. Azymuth - *Fênix* (Far Out)
2. Childish Gambino - *Awaken, My Love* (Glassnote)
3. Bonobo - *Migration* (Ninja Tune)
4. Aziza - *Aziza* (Dare 2)
5. Dayme Arocena - *Cubafonia* (Brownswood)
6. Bugge Wesseltoft - *Somewhere In Between* (Jazzland)
7. Yussef Kamaal - *Black Focus* (Brownswood)
8. John Ellis - *Evolution: Seeds & Streams* (Gondwana)
9. Ondatropica - *Baile Bucanero* (Soundway)
10. James Brandon Lewis Trio - *No Filter* (BNS)

PIETER KOTEN (KAAP)

1. Soweto Kinch - *Nonagram* (Uprize)
2. Orchestra Nazionale della Luna - *idem* (Jackal)
3. Colin Vallon Trio - *Danse* (ECM)
4. Sun Ra - *Singles* (Strut)
5. Eve Risser White Desert Orchestra - *Les Deux Versants Se Regardent* (Clean Feed)
6. Yussef Kamaal - *Black Focus* (Brownswood)
7. Manngold - *Manngold* (9000)
8. Carlos Bica & Azul - *More Than This* (Clean Feed)
9. Bushman's Fire - *Bushman's Revenge* (Rune)
10. Dhafer Youssef - *Diwan Of Beauty And Odd* (O'Keh)

HUUB VAN RIEL (BIMHUIS)

1. Glerum Omnibus - *Handful* (Favorite)
2. Rudy Royston - *Rise Of Orion* (Green Leaf)
3. Kris Davis - *Duopoly* (Pyroclastic)
4. Jeremy Pelt - *Jive Culture* (High Note)
5. Boi Akih - *Liquid Songs* (TryTone)
6. Carate Urio Orchestra - *Ljubljana* (Clean Feed)
7. Sun Ra - *Singles* (Strut)
8. Don Byas meets The Jacobs Brothers - *Groovin' High* (NJA)
9. Otis Redding - *Live At The Whisky A Go Go* (Stax)
10. Larry Young in Paris - *The ORTF Recordings* (Resonance)

DAVY VAN ROBAYS (GENT JAZZ)

1. Charlie Haden Liberation Music Orchestra - *Time/Life* (Impulse!)
2. Yussef Kamaal - *Black Focus* (Brownswood)
3. Jóhann Jóhannsonn - *Arrival* (Deutsche Grammophon)
4. Guillaume Perret - *Free* (Kakoum)
5. Sun Ra - *Singles* (Strut)
6. A Tribe Called Quest - *We Got It From Here... Thank You 4 Your Service* (Epic)
7. Fred Hersch Trio - *Sunday Night At The Vanguard* (Palmetto)
8. Shabaka and The Ancestors - *Wisdom Of Elders* (Brownswood)
9. Dans Dans - *Sand* (Unday)
10. Norah Jones - *Day Breaks* (Blue Note)

MONTE LA RUE (JAZZ DELUXE)

1. Bahama Soul Club - *Havana '58* (Buyu)
2. The Olympians - *The Olympians* (Daptone)
3. FloFilz - *Scenario* (Melting Pot)
4. Golden Dawn Arkestra - *Stargazer* (Modern Imperial)
5. The New Mastersounds - *The Nashville Session* (One Note)
6. Lee Fields & The Expressions - *Special Night* (Big Crown)
7. Hannah Williams - *Late Nights & Heartbreak* (Record Kicks)
8. Smoove & Turrell - *Crown Posada* (Jalapeno)
9. Alex Puddu - *The Golden Age Of Danish Pornography Vol.3* (Schema)
10. Carleen Anderson - *Cage Street Memorial* (Freestyle)

MARTIJN SOETENS (NPO SOUL & JAZZ)

1. Childish Gambino - *Awaken, My Love* (Glassnote)
2. Yussef Kamaal - *Black Focus* (Brownswood)
3. Kadhja Bonet - *The Visitor* (Fat Possum)
4. Jose James - *Love In A Time Of Madness* (Blue Note)
5. Azymuth - *Fênix* (Far Out)
6. John Legend - *Darkness And Light* (Columbia)
7. Valerie June - *The Order Of Time* (Concord)
8. Tinariwen - *Elwan* (Anti-)
9. A Tribe Called Quest - *We Got It From Here... Thank You 4 Your Service* (Epic)
10. SOHN - *Rennen* (4AD)

MERIJN TIEMESSEN (SUBLIME FM)

1. Lindsey Webster - *Back To Your Heart* (Shanachie)
2. A Tribe Called Quest - *We Got It From Here... Thank You 4 Your Service* (Epic)
3. Waylon - *Seeds* (Warner Music)
4. Childish Gambino - *Awaken, My Love* (Glassnote)
5. Bruno Mars - *24K Magic* (Warner)
6. Zaz - *Sur La Route* (Warner Music)
7. Vulfpeck - *The Beautiful Game* (Vulf)
8. James Vincent McMorrow - *We Move* (BurningRope)
9. Madeleine Peyroux - *Secular Hymns* (Universal)-
10. Derrick Hodge - *The Second* (Blue Note)

Foto: **Dave Hogan**

The Rolling Stones
Blue & Lonesome
Polydor/Universal
BLUES
****

Met *Blue & Lonesome* keren de Stones niet geheel onverwacht terug naar hun roots. Hun eerste lp uit 1964, die simpelweg de bandnaam als titel heeft, bestaat voornamelijk uit covers van Afro-Amerikaanse muziek. De volgende plaat, *12 x 5*, wordt deels opgenomen in de Chess studio in Chicago en nadat ze zich in 1965 met *Satisfaction* wereldwijd op de kaart hebben gezet, nemen ze Muddy Waters, Buddy Guy en Junior Wells als voorprogramma mee op tournee. Tot begin jaren zeventig staat op vrijwel elk album wel een bluescover en de bluesclubs in Amerika worden steevast met bezoeken vereerd als de band daar op tournee is. De adoratie wordt gretig beantwoord vanuit de blueswereld. In 1978 schalt *Miss You* uit elke jukebox in zowel de south- als de westside van Chicago en elke zwarte band die daar optreedt, heeft de song op de setlist. Als klap op de vuurpijl verschijnt in 1997 de wereldwijd uitgebrachte cd *Paint It Blue, The Songs Of The Rolling Stones*, waarop een dozijn bluesgrootheden, onder wie Luther Allison, Otis Clay en Taj Mahal, nummers van de band interpreteren. Onder leiding van Blue Note-topproducer Don Was neemt de band in december 2015 binnen drie dagen in een Londense studio een dozijn, voornamelijk uit de geschiedenis van de chicagoblues getrokken, covers op. Naast de vier Stones leggen de al decennia meespelende Chuck Leavell, Matt Clifford (beiden toetsen) en Darryl Jones (basgitaar) een solide bodem. Eric Clapton, die in de studio ernaast aan een album werkt, voorziet *Everybody Knows About My Good Thing* en *I Can't Quit You Baby* van gepaste slide- en solopartijen. De band klinkt op alle tracks als een gedegen chicagobluesband uit de jaren zestig, zeventig. De net niet te obligate covers van Memphis Slim (de titelsong), Little Walter, Eddie Taylor, Magic Sam en Lightnin' Slim worden strak en stevig, maar niet vernieuwend uitgevoerd. Jammer is dat Mick Jagger zich nooit écht heeft toegelegd op zijn harmonicawerk. Hij kan geen *single notes* spelen en zijn gestuntel op de verre van zuiver zijnde harpjes is tenenkrommend. Daarvoor had Sugar Blue, de man die destijds zo indrukwekkend speelde op *Miss You*, moeten worden opgetrommeld.
Is de cirkel hiermee rond? Nee, de recent uitgebrachte dvd *Havana Moon* van hun optreden in Cuba in 2016, de megashows aan de Amerikaanse westkust in oktober jongstleden en geruchten over een toekomstig studioalbum duiden er niet op dat de zeventigplussers definitief zijn versteend.

Rien Wisse

Alicia Keys
Here
RCA/Sony
R&B/SOUL
****

Vier jaar na *Girl On Fire* is dit alweer Keys' zesde studioalbum. Intussen werd zij moeder van zoon Genesis, coach bij The Voice, actrice in de tv-serie *Empire* en deed ze diverse tv-optredens, dus stil zat ze zeker niet. *Here* toont haar nieuwe imago, zonder make-up, al pimpt ze haar uiterlijk wel degelijk met een meer dan schouderbrede afro. Niet alleen haar uiterlijk, ook haar muziek is minder versierd, ze loopt duidelijk niet langer aan de ketting van het machtige Amerikaanse radiowezen. Kortom: Alicia Keys staat niet stil, blijft zich ontwikkelen, en daarmee haar fans boeien. Haar zang klinkt nog steeds uniek en haar nieuwe repertoire bevat tal van verrassingen, zoals vibrafonist Roy Ayers die *She Don't Really Care* extra laat swingen, het staccato koortje in *Work On It* (met Pharrell Williams), het unplugged sfeertje van *Kill Your Mama* en zo meer. Vijf van de zestien tracks zijn gesproken interludes, die alleen bij de eerste luisterbeurt boeien, maar in ruil daarvoor krijg je wel de prachtige bonustracks *Hallelujah* en *In Common*. En natuurlijk mag ook het sterk toegenomen engagement van haar teksten niet onvermeld blijven, waarmee zij enigszins in de voetsporen treedt van Lauryn Hill. Hopelijk stapt zij daar snel weer uit, om niet ook in de vergetelheid te raken.
Sjeng Stokkink

Boi Akih
Liquid Songs
TryTone/ToonDist
IMPRO
****1/2

Zoals gewoonlijk bestaat Boi Akih uit de kern van vocaliste Monica Akihari en gitarist Niels Brouwer met gasten, nu klarinettist Tobias Delius en percussioniste Ryoko Imai. Zoals op de vorige albums speelt de Molukse cultuur een belangrijke rol, maar ligt nu de nadruk op een globale impromuziek die topografisch niet te plaatsen is. Het lange, suite-achtige titelstuk is ingegeven door het Molukse gebruik oude muziekthema's te verbinden aan actuele gebeurtenissen. Het ensemble klinkt aangenaam soepel met veel aandacht voor kleine, subtiele accenten in het geluid en details in het stemgeluid. Terwijl de meeste stukken geschreven zijn door Brouwer, zijn belangrijke rollen toebedacht aan Imai en Klein die zowel in ensemblepartijen als als solisten uitgebreid aan bod komen. Bijzonder goed past het zeer brede palet aan klanken van de percussioniste. Op dit album bestrijkt Boi Akih een breder gebied dan ooit, van eenvoudige, melodische folk tot ruige impro-uitwisselingen.
Ken Vos

Monty Alexander Trio
Montreux Alexander Live!
MPS
PIANOTRIO
***1/2

Een optreden van pianist Monty Alexander uit 1976 bij het Montreux Jazz Festival. Alexander had al twee jaar gewerkt met bassist John Clayton en drummer Jeff Hamilton, en dit concert bood hem de kans om het trio eens goed op de kaart te zetten. Dit was al het zevende album dat hij mocht maken voor het Duitse MPS-label. De pianist hield van een breed repertoire; hij begon bijvoorbeeld met een gospelachtige intro van *Nite Mist Blues* van Ahmad Jamal, om daarna een poging te doen om jazz te kloppen uit de pophit *Feelings*. Dat lukte niet echt, maar dat lag vooral aan dat liedje. Opgelucht dook het trio daarna op het echte jazzvehikel *Satin Doll*, en ook *Work Song* en *Drown In My Own Tears* pasten veel beter bij de van Oscar Peterson afgeleide speeltrant. Virtuoos, energiek maar ook swingend speelplezier – het publiek in Montreux vond het prachtig.
Coen de Jonge

Azure Hiptronics
Ignacio
www.azurehiptronics.com
ELECTRONIC JAZZFUNK
****

Rogier Schneemann vormt het centrum van Azure Hiptronics, de jazzfunkgroep die met *Ignacio* aan het derde album toe is; de voorgaande waren *When She Smiles* (2009) en *Hiptronics* (2014). Dat is kwantitatief geen overdonderende output voor een groep die zo'n tien jaar bestaat. Anderen in het jazzvak vinden dat ze minstens elk jaar een cd moeten uitbrengen, maar misschien is Schneemanns beleid juist heel verstandig. Een nieuw album mag immers geen herhaling zijn van het voorgaande, het moet echt iets toevoegen. Dat is bijvoorbeeld het opvallende gebruik door gitarist/zanger Schneemann van de vocoder, een apparaat dat de stem elektronisch vervormt in stukken als *Work Out Something* en *Easier This Time* (dat vocaal vertolkt wordt door Bachier Charaf). Azure Hiptronics gebruikt de kwartetbezetting om zich te bewegen in de bedding die eerder door bijvoorbeeld Weather Report werd uitgediept. Daarop voortbouwend is *Ignacio* (zit een heel verhaal achter) ook een demonstratie van toegenomen technologisch vernuft.
Coen de Jonge

Azymuth
Fênix
Far Out Recordings
SAMBA/JAZZ/FUNK/FUSION
****

Het blijft ongelooflijk hoe Azymuth maar goed muziek blijft maken. *Fênix* is een onverwacht sterk album, zelfs nadat door het overlijden van toetsenman Jose Roberto Bertrami een groot muzikaal gat geslagen leek.

Cd's

Drummer Ivo Conti en bassist Alex Malheiros hebben met toetsenist Kiki Continentino de gedroomde opvolger van Bertrami gekregen en de band laat op elf composities horen nog niets van zijn klasse te zijn verloren. Jazz is nog steeds onnavolgbaar gelardeerd met samba, electro, funk en disco en klinkt na al die jaren (de band startte in 1973!) nog steeds lekker. *Fênix*, dik geproduceerd door Daniel Venom Maurick (zoon van Bluey van Incognito), laat een vrij trio horen dat nog steeds met veel plezier en klasse muziek maakt. Luister alleen al naar de drumpartijen van Conti en het soepele baswerk van Malheiros, en je bent verkocht. Een overweldigend goede ritmesectie. Continentino is een aanwinst. Zijn toetsenwerk is rijk en tijdloos en sluit perfect op de bandsound aan. Hij verandert de bandsound niet eens zo erg, maar stopt er wel flink wat extra peper in.
Dick Hovenga

Ronnie Baker Brooks
Times Have Changed
Provogue/Mascot
BLUES/SOUL/FUNK
****
Tien jaar na drie rockende, hoekige en diep in de chicagobluestraditie gefundeerde cd's, maakt Ronnie Baker Brooks weer eens een plaat. Tijdens de opnamen, die plaatsvonden in de Royal Sound Studio van wijlen Willie Mitchell, sleepte hij de nog levende leden van zowel de Stax- als Hi-studiocrew (de Hodges Brothers en Archie Turner), als rapper Al Kapone de studio in. Ook Angie Stone en Bobby Bland (1930-2013), van wie kennelijk nog een tape aanwezig was, dragen bij. Brooks waait hier vele kanten op. *Show Me*, met Steve Cropper in de hoofdrol, doet denken aan de Booker T-klassieker *Time Is Tight* en ook *Come On Up* heeft onmiskenbaar de Stax-sound. *Long Story Short* reflecteert de commerciële periode van Johnny Guitar Watson, *Give Me Your Love (Love Song)* met Angie Stone is moderne soul, terwijl *When I Was We* een oldskool soulslijper is.
Rien Wisse

Oğuz Büyükberber & Simon Nabatov
Wobbly Strata
TryTone/ToonDist
IMPRO
****1/2
De cd begint met keiharde staccati en pauzes om langzamerhand te verdichten met langere noten en kortere pauzes. Basklarinettist Büyükberber en pianist Nabatov zijn twee musici die als improvisatoren en componisten aan elkaar gewaagd zijn. Jazz vormt evenzeer een deel van hun vocbulaire als hedendaags gecomponeerde muziek. Hier zijn abstracte klankbouwsels het uitgangspunt voor gezamenlijke improvisaties die net zo goed in tegenstellingen als in samenvloeiingen kunnen overgaan. Formeel zijn de stukken door de musici samen geschreven, maar dat geldt dan vooral voor de uitgangsthema's en het ter plekke uitwerken daarvan, want de muziek is vooral in duovorm geïmproviseerd. Jazzclichés zijn niet aan de orde, muzikale gemeenplaatsen worden überhaupt niet aan gedaan. Aan de andere kant biedt de muziek behalve virtuose klankassociaties daarom ook nauwelijks referentiekaders. Puur qua klank en techniek is het genieten, maar de luisteraar heeft ook weinig om op terug te vallen.
Ken Vos

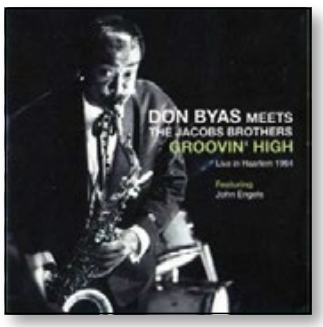

Don Byas Meets The Jacobs Brothers
Groovin' High – Live in Haarlem 1964
NJA Treasures of Dutch Jazz
JAZZ
****1/2
In ons land gaan we vaak klunzig en onachtzaam met waarachtige grootheden om. In het geval van tenorsaxofonist Don Byas (1912-1972), die vanaf 1955 in Amsterdam woonde, was dat wel heel schrijnend. In plaats dat er hier continu uitnodigingen voor prachtige platen en andere projecten bij hem binnenstroomden, moest hij zijn geld verdienen met gigs waarvoor hij heel Europa moest afreizen. Tijdens zijn Nederlandse jaren werd er in feite maar één opname van hem uitgebracht, de ep *Blues By Byas*. En dat terwijl de saxofonist door zijn Amerikaanse vakgenoten als een van de zeer groten werd beschouwd. De reden is zonneklaar te horen op dit nieuwe album in de serie *Treasures of Dutch Jazz* van het NJA. Een optreden van Byas met Pim en Ruud Jacobs plus drummer John Engels in het Rembrandttheater te Haarlem, 4 juli 1964; onversneden en opwindende jazz, met een saxofonist die wist wat hij waard was.
Coen de Jonge

A Tribe Called Quest
We Got It From Here... Thank You 4 Your Service
Epic Records
HIPHOP
****
Het hart van de hiphopliefhebber maakte een sprong toen in augustus bekend werd gemaakt dat ATCQ op 11 november een nieuw album zou uitbrengen. Het geeft aan hoe populair de legendarische crew uit Queens, New York nog steeds is na maar liefst achttien jaar radiostilte. Tijdens het opnameproces overleed rapper en suikerpatiënt Phife Dawg, een van de kernleden van de groep. Dat maakt het des te bijzonder om hem op dit album nog eens te horen, vooral in combinatie met Q-tip. *We Got It From Here... Thank You 4 Your Service* kent meerdere gastbijdragen, maar is qua sfeer en muzikaliteit onmiskenbaar A Tribe Called Quest. Opvallend is dat Tribe tekstueel gezien meer dan ooit inspeelt op de actualiteit, met onder meer enkele duidelijke verwijzingen naar de Amerikaanse presidentsverkiezingen. Een waardige afsluiter van een oeuvre dat blijft boeien.
Mark Bink

BIMHUIS

JAZZ / WORLD / IMPRO

WWW.BIMHUIS.NL

VR 27 JAN CRAIG TABORN
ZA 28 JAN BART WIRTZ
DO 2 FEB BOBBY BRADFORD QUARTET FEAT. VINNY GOLIA
VR 3 FEB BRUUT!
ZA 4 FEB DAVID KWEKSILBER BIG BAND
DO 9 FEB JEROEN VAN VLIET MOON TRIO
VR 10 FEB CATRIN FINCH & SECKOU KEITA
ZA 11 FEB JEFF 'TAIN' WATTS TRIO
DO 16 FEB ESTAFEST
VR 17 FEB CABOCUBAJAZZ
ZA 18 FEB LOUIS HAYES 80TH BIRTHDAY
DO 23 FEB PABLO HELD TRIO
ZA 25 FEB SONIC ACTS FESTIVAL
DO 2 MRT ZHENYA STRIGALEV NEVER GROUP
VR 3 MRT AVAILABLE JELLY
VR 3 MRT THE GLOAMING
ZA 4 MRT CHASIN' THE BIRD MET O.A. BENJAMIN HERMAN
ZO 5 MRT CROSS-LINX 2017
WO 8 MRT AMADO / MCPHEE / KESSLER / CORSANO
DO 9 MRT JAMES BRANDON LEWIS TRIO
VR 10 MRT VANBINSBERGEN PLAYSTATION
ZA 11 MRT OKABE FAMILY / XAVI TORRES TRIO
ZO 12 MRT ARUAN ORTIZ - CUBAN CUBISM
DO 16 MRT HAROLD MABERN TRIO
VR 17 MRT THEO BLECKMANN
ZA 18 MRT CHRIS THILE
ZO 19 MRT CHRIS LIGHTCAP'S BIGMOUTH
VR 24 MRT SUN RA ARKESTRA

VOLLEDIGE AGENDA OP WWW.BIMHUIS.NL

DE OOSTERPOORT GRONINGEN

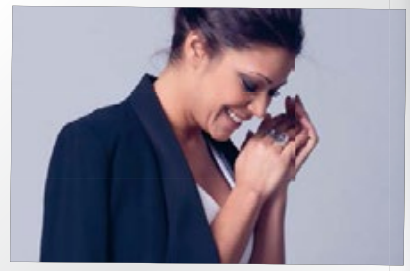

Raquel Tavares
25 februari

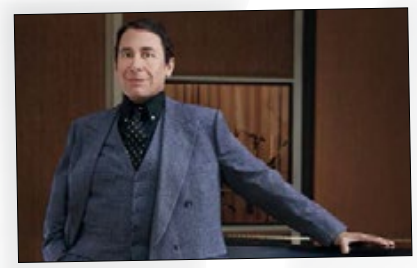

Jools Holland with Ruby Turner & Louise Marshall
27 februari

Caro Emerald
10 maart

An evening with Damien Jurado
24 maart

South African Road Trip
30 maart

Michelle David & The Gospel Sessions
16 april

Oumou Sangere
25 april

Mor Karbasi
30 april

Cristina Branco
2 mei

Patricia Kaas
4 mei

Totó la Momposina
6 juni

Cécile McLorin Salvant
18 oktober

de-oosterpoort.nl

Cd's

Valentin Clastrier/ Steven Kamperman
Fabuloseries
Home Records
JAZZ & FOLK
****1/2
Valentin Clastrier is Europa's bekendste draailierspeler die op niveau improviseren kan. Dat het instrument zo weinig gehoord wordt, kan niet liggen aan de expressieve mogelijkheden, zoals op *Fabuloseries* wordt bewezen. Het heeft waarschijnlijk te maken met de weerbarstige toonvastheid. De vaak nasaal aandoende klank en de mogelijkheid als bourdon te functioneren geven het instrument bijzondere eigenschappen. Ook weet Clastrier mooie buigingen uit de snaren te toveren. Het samenspel met rietblazer Steven Kamperman schept af en toe klankbeelden die je eerder associeert met elektronische muziek of middeleeuws aandoende versmeltingen die in een fantasyfilm niet zouden misstaan. Kamperman maakt ook op zijn klarinetten en saxofoons uitgebreid gebruik van bijzondere blaastechnieken, soms zonder mondstuk. Stemmen en percussie worden ook ingezet. De improvisatorische flexibiliteit, zowel individueel als duo, overstijgt de op zich al aantrekkelijke klankcombinaties. De veertien stukken bestrijken op tijdloze en aanstekelijke wijze een breed gebied tussen folk en jazz.
Ken Vos

Flavia Coelho
Sonho Real
PIAS/World Village
BRAZIL/REGGAE
****1/2
De al jaren in Parijs wonende Braziliaanse zangeres/gitariste Flavia Coelho heeft met dit derde album reggae nog meer verweven met Braziliaanse muziek. Haar bossamuffinstijl is nog meer aangescherpt, mede door de invloed van producer Victor Vagh. De reggae-invloeden zijn niet verwonderlijk, want in het noordwesten van Brazilië waar Flavia vandaan komt is veel reggae te horen. Dub, ska en ragga maken ook deel uit van haar zonnige en unieke cocktail. In *Na Favela* bezingt Flavia het harde leven in de favela's. De lyrische teksten over gebeurtenissen uit haar leven roepen de weemoed van de saudade op, swingende saudade zoals in *Nada Perdi*. De song *Geral* stijgt boven alle anderen uit. Ze zingt in een aanstekelijk ritme niet alleen over Brazilië, maar ook over Senegal en Aziatische landen als Nepal en Japan. Deze song zal het niet alleen op de dansvloer goed doen, maar is door de gelaagdheid zeer boeiend om naar te luisteren.
Rik van Boeckel

Diverse artiesten
Doing It In Lagos
Soundway/Bertus
DISCO/FUNK
***1/2
Het is werkelijk ongelooflijk hoeveel Afrikaanse muziek van weleer er momenteel weer (her)uitgebracht wordt. Deze dubbelaar met 21 obscure tracks uit het Lagos van de vroege jaren tachtig is vooral een buitenbeentje in deze hausse, omdat hier niet de afrofunk van de jaren zeventig of de Afrikaanse wereldmuziek wordt gebezigd, maar invloeden van disco, pop en funk uit Europa en Amerika de boventoon voeren. Dat alles geëntameerd door de toenmalige welvaart (aardolie) en democratie aldaar. Nigeriaanse evenknieën van The Bee Gees, Donna Summer, Average White Band, Bohannon, Kool & The Gang en zo meer klinken heel anders dan westerse evenknieën, en juist daarin schuilt de charme van deze verzamelaar. Bijna twee uur lang passeren louter onbekende namen de revue, maar de uiterst dansbare muziek is daar geen moment minder om. Vooral fans van het fenomeen William Onyeabor dienen hier de oren te spitsen!
Sjeng Stokkink

John Legend
Darkness And Light
Columbia/Sony
SOUL
****
Voor zijn zesde studioalbum heeft neosoulheld John Legend het roer flink omgegooid. Geen dozijn producers maar één, zijnde Blake Mills (Jesca Hoop, Alabama Shakes) en een klein, hecht team topmuzikanten. Daaronder Pino Palladino en Chris 'Daddy' Dave die we zoal kennen van D'Angelo. Hun offbeats en onverwachte breaks zijn superieur gespeeld. Hiermee is dit een lekker rauw en echt soulalbum geworden, wellicht het beste van Legend tot nu toe. In elk geval staat zijn vocale prestatie op het hoogste niveau dat we ooit van hem hoorden. Hees en hoog, diep en geraakt, hij vindt vele emotionele uithoeken. In de teksten verkent John weer veel van wat hem bezig houdt en toont hij zich wederom zeer bewust van de wereld om hem heen. Zekere hoogtepunten zijn het titelnummer, een duet met zangeres Brittany van Alabama Shakes en *Love You Anyway* dat alleen op de deluxeversie staat. Te laat verschenen voor onze top tien van 2016, maar daarin zou hij zeer hoog geëindigd zijn.
Kees Smallegange

Livy Ekemezie
Friday Night
Odion/V2
DISCO/FUNK
****
Een van de 21 tracks op het bovenstaande *Doing It In Lagos* is *Holiday Action* van deze Livy Ekemezie, en toevallig verscheen het album waar deze track indertijd op te vinden was zojuist als eerste wapenfeit van een nieuw re-issuelabel genaamd Odion Livingstone, uit Lagos. *Friday Night* kwam in 1983 uit op blauw vinyl in Nigeria en de oorspronkelijke versie doet tegenwoordig tussen de 1000 en 1500 euro, dus kunnen we hier spreken van een uiterst welkome heruitgave. Het is vooral de funky clavinet die de hoofdrol speelt op de zeven tracks, waarvan

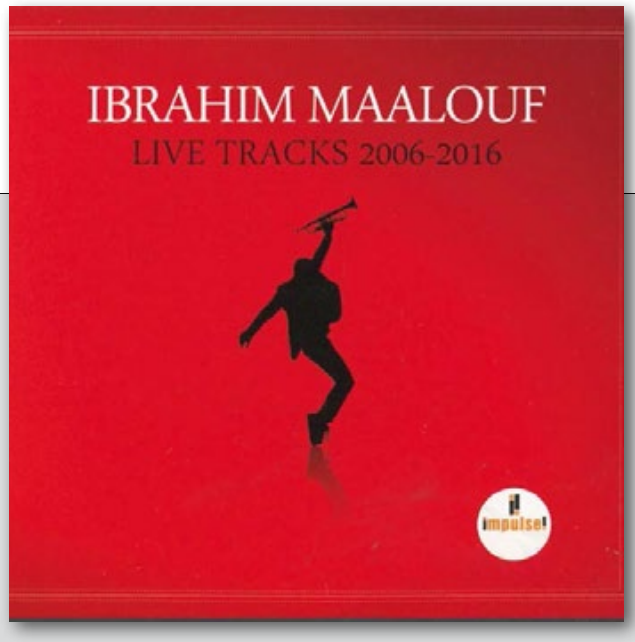

Ibrahim Maalouf
Live Tracks 2006-2016
Impulse!/Universal (cd & dvd)
WORLD/JAZZ
*****1/2**

De Libanese trompettist Ibrahim Maalouf speelde tien jaar geleden voor het eerst een echte jazzsolo op een podium. Daarna rees zijn ster snel, eerst in Frankrijk waar hij nu woont, later *all over the world*. Op dit jubileumalbum heeft Maalouf veertien tracks verzameld die hij in de afgelopen tien jaar speelde op allerlei plekken: Marciac, Istanbul, Saint Brieuc, Saint Herblain en Parijs, L'Olympia. Op dat laatste podium speelde hij even met Juliette Gréco in het chanson *La Javanaise*, waar de trompettist het melodische aspect voor zijn rekening nam en Gréco het zingzeggen. Op veel stukken probeerde Maalouf het publiek ook mee te laten zingen, een verschijnsel waar we niet dol op zijn: een zaal die steeds hetzelfde simpele riffje laat horen, meestal niet geheel op de juiste tel, is voor koele buitenstaanders geen echte traktatie. Maalouf is een begaafde trompettist, hoewel hij zich ook wel waagt aan een standwerkerssolo: hoog, hard en demonstratief. Om daarvan te genieten moet je er eigenlijk bij zijn geweest.
Coen de Jonge

de afsluiter *Delectation* de absolute kroon spant. De nog steeds levende Ekemezie vermeldt in bijgaand recent interview dat hij indertijd negen maanden aan de opnamen van dit album werkte en alles zelf financierde. Dus mocht hij nog een doosje exemplaren van weleer onder zijn bed vinden, dan is hij snel uit de kosten. Natuurlijk zorgde Odion bij de re-issue naast de cd ook voor een vinylversie, wederom in de kleur blauw. Hebbeding van jewelste!
Sjeng Stokkink

Einzelgänger
Musica Gymnastica
Painted Dog
MODERN IMPRO
******1/2**

Welk woord hebben we in het Nederlands voor einzelgänger? Buitenbeentje zou ik zeggen, en dat sluit mooi aan bij de leden van dit nieuwe trio. Trombonist Louk Boudesteijn had zin in een trio, kwam saxofonist Nils van Haften tegen en daarna ook nog gitarist Anton Goudsmit – klaar is Kees. De titel van hun avontuur is *Musica Gymnastica,* lenige muziek dus, maar ze hadden het ook *Gymnastica Artistica* kunnen noemen, de Italiaanse term voor turnen. Zo gemakkelijk is het allemaal niet wat dit drietal doet in de twaalf stukken op dit album. Luister maar eens (na het elegische stukje *Jesse James*) naar *La Danse Tantra De L'Huy Préau*, fijnzinnige banen die worden getrokken door een haast esoterisch landschap. Daarna komt nog een dans, maar van een heel ander kaliber: *Danse Burlesque*. Het slot komt uit een heel andere wereld: *Surfer Girl* van Brian Wilson... Ingetogen, maar ook even een exclamatie.
Coen de Jonge

Freddie Hubbard
The Hub Of Hubbard
MPS
HARDBOP
****

Toen de briljante trompettist Freddie Hubbard in december 1969 in de MPS-studie te Villingen (Zwarte Woud) langskwam, was hij nog *on top of his game*. Weliswaar had hij in die jaren al enkele platen gemaakt die de indruk gaven dat hij een beetje aan het dolen was, iets wat in de jaren daarna nog manifester zou worden, maar tijdens de Europese tournee waarin dit album werd gemaakt is daarvan geen sprake. Hier speelde hij onversneden en swingende hardbop met een lekker ingewerkt clubje, waarbij Eddie Daniels (een van de beste jazzklarinettisten *ever*) deze keer alleen de tenorsaxofoon aanraakte. Ook de anderen waren keien in hun metier: pianist Roland Hanna, bassist Richard Davis en drummer Louis Hayes. Het album duurt niet lang, zo'n 35 minuten, maar dat komt ook door het ongelooflijke tempo dat de heren inzetten op *Just One Of Those Things*. Alsof auteur Cole Porter uit een achtbaan moest worden geslingerd.
Coen de Jonge

Dexter Gordon (met o.a. Rein de Graaff en Eric Ineke)
Fried Bananas – Live In Heemstede 1972
Gearbox records
HARDBOP
****

Vijfenveertig jaar geleden trok tenorsaxofonist Dexter Gordon veel rond met zijn '*Dutch workin' band*', in feite het trio van pianist Rein de Graaff met bassist Henk Haverhoek en drummer Eric Ineke. Dat gebeurde ook in de laatste maanden van 1972. Een lange tournee die drie maanden in beslag nam. *"I'm getting rich!"* juichte de saxofonist in een briefje aan kennissen in Kopenhagen. Op 3 november 1972 trad de groep op in Societeit Progress te Heemstede. Daarvan zijn nu drie stukken op een plaat gezet. Op kant één horen we een vlammende vertolking van de Dexter-classic *Fried Bananas*, en daarna volgen *The Panther* en *Body And Soul.* In dat laatste stuk, *the tenorman's dilemma,* weefde de saxofonist zelfs een stukje van de Sinatra-hit *Nancy* door zijn improvisatie. Ten tijde van dit optreden waren Gordon en zijn *Dutch band* volkomen op elkaar ingespeeld, en dat werd in Heemstede ook weer gedemonstreerd. Historisch document.
Coen de Jonge

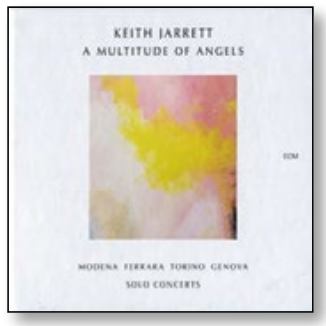

Keith Jarrett
A Multitude Of Angels
ECM
SOLOPIANO
****

Een doosje met vier cd's, waarop we evenveel concerten kunnen horen, respectievelijk in Modena, Ferrara, Torino en Genova. Een soort Grand Tour van pianist Keith Jarrett, die in oktober 1996 op tournee was door Italië. Bij elk concert speelde hij eigen

composities die *Part I* en *Part II* heten; soms was er nog een toegift, met titels als *Encore*, *Danny Boy* en *Over The Rainbow*. De trip markeerde ook het eind van een fase in Jarretts spel, want hierna stopte hij met zijn gewoonte om in een set geen pauze in te lassen. Ook was hij in die tijd erg bezig met filosofische en religieuze kwesties, als gevolg van zijn belangstelling voor de filosoof en mysticus Gurdjieff. Die dingen speelden overigens absoluut niet door zijn hoofd als hij zijn concerten deed, dan was hij daar alleen maar mee bezig. Wie er ook bij waren? De engelen, die Jarrett ertoe dwongen zijn lot te blijven najagen, elk concert weer.

Coen de Jonge

Mark de Jong & Latineo
Universal Resonance
Latineo Music
LATIN JAZZ
****1/2

Drummer/percussionist Mark de Jong timmerde al eerder aan de weg met zijn latin jazz-formatie Latineo. Met pianist Marc Bischoff, bassist Yerman Aponte (Venezuela), de bekende blazers Teus Nobel en Efraïm Trujillo blaast De Jong Latineo nieuw leven in en dat niet alleen, hij geeft ook de latin jazz in Nederland een nieuwe boost. De Jong componeerde alle tracks zelf. Bij het horen van het album moest ik meteen aan *Calle 54* denken, de bekende film over latin jazz in New York. Met de Cubaanse conguero Leonid Muñoz en de Cubaanse saxofonist Juan Carlos Roquefe in de gelederen is het septet mooi compleet. Mooie blaaspartijen kleuren de tracks als *The Passage*. In *Rollercoaster Ride* komt Latineo meer los, laat De Jong zijn sterke drumkwaliteiten horen. Het erg sterke *El que no corre, vuela!* roept associaties op met de legendarische groep Irakere, mede door de Afro-Cubaanse batadrums.

Rik van Boeckel

The Klezmatics
Apikorsim/Heretics
World Village/Harmonia Mundi
KLEZMER
*****

Wat een prachtig album van The Klezmatics. Ken je iemand die aan ballet doet? Laat haar dan *Kermeshi In Ades (Party In Odessa)* of *Shtetl M.O.* horen, kan ze meteen oefenen voor het voetenvlugge onderdeel caractère. Zo zijn er nog meer stukken die tot beweging nopen. En dat ondanks de soms wat ingewikkelde ritmes die erbij horen, bijvoorbeeld in *Three-Ring Sirba*. The Klezmatics brengen dit album uit omdat ze dertig jaar in bedrijf zijn; dat vieren ze met deze cd en een uitgebreide tournee. Naast die stukken met adembenemende tempo's zijn er ook roerende en melancholieke composities, zoals *Vi Lang?* en het slotlied *Mazltov*. Vocaliste/violiste Lisa Gutkin heeft een perfecte diepe stem voor die teksten, en trompettist/leider Frank London wisselt met gemak klaaglijke passages met jazzy intermezzo's af. Ook prachtig: het weemoedige *Ver Firt Di Ale Shifn?* over de dode kinderen die dag en nacht in de hemel zingen.

Coen de Jonge

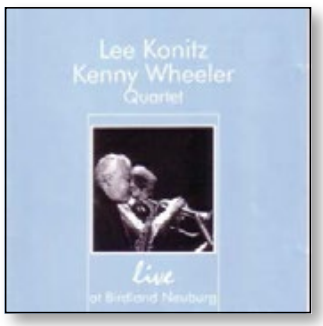

Lee Konitz-Kenny Wheeler Quartet
Olden Times – Live At Birdland Neuburg
Double Moon/Challenge
JAZZ
****

Het stadje Neuburg aan de Donau, diep in Beieren, heeft een echte jazzclub: Birdland. Gevestigd in de Hofapothekenkeller, 't is maar dat u het weet. Achttien jaar geleden speelde altsaxofonist Lee Konitz daar met trompettist Kenny Wheeler, ondersteund door pianist Frank Wunsch en bassist Gunnar Plümer. Die opnamen zijn nu weer uitgebracht, aangevuld met de toegift *No Me*. De *Birdland*-opname boekte indertijd minder succes, om twee redenen. Ten eerste was er net een studio-opname voor het label ECM uitgebracht (*Angel Eyes*) die moeilijk

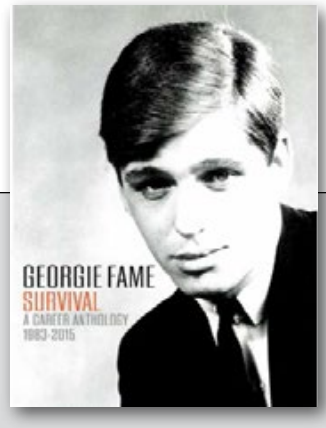

Georgie Fame
Survival A Career Anthology 1963 - 2015
6CD USM/Universal
POP/FUNK/JAZZ
****

Nadat in 2015 al de 5cd-box *The Whole World's Shaking 1963-1966* uitkwam, ligt er nu een 6cd-box voor, die Fame's gehele carrière belicht. Althans tot en met 2015, want Clive Powell alias Georgie Fame (geboren 1943) weet nog altijd niet van ophouden en is zelfs nog zo hot, dat hij met ons Metropole Orchestra optreedt! De zes compilatie-cd's komen in chronologische volgorde, te beginnen met *Get On The Right Track Baby 1963-1966*, grotendeels met zijn Blue Flames, waarop albumtracks en veel singletracks. Dan volgt *Try My World 1967-1971*, met opnieuw meer singletracks dan albumtracks, plus zes nooit eerder uitgebrachte nummers, opgenomen in 1967 en 1970, waaronder juweeltjes als *Tell It Like It Is* en *Bluesology*. Cd drie heet *Move It On Up 1972-1976* en ook die bevat zes onuitgebrachte tracks, waaronder Allen Toussaint's *I Am What I Am*. Verder maar liefst acht tracks van zijn Japan-*only* release *The Island Years* uit 2008 en weer wat interessante b-kantjes. Cd vier opent met zeven nooit eerder uitgebrachte live tracks en heet *Live At The Lyceum And The Pye Period 1974 &1979*, want de overige zes tracks komen van zijn twee Pye albums uit 1979. Afsluiter *The Hurricane* (pt 2) komt van een obscure, in eigen beheer uitgebrachte single van Fame. Cd vijf heet *That's The Way It Goes 1991-2000* en is geheel gewijd aan zijn samenwerking met Ben Sidran en diens Go Jazz label; het meest jazzy schijfje van de zes, helaas zonder onuitgebracht materiaal. Cd zes tenslotte heet *Rhythm King 1993-2015* en bevat een bloemlezing uit zijn meer recente repertoire, waarbij hij zich steeds duidelijker als jazzvocalist manifesteert. Het bijgaande hard cover booklet (48 pagina's) bevat een uitgebreid 2016-interview met Fame, alsmede veel nooit eerder gepubliceerde foto's. De in totaal 110 tracks (waarvan achttien niet eerder uitgebracht) werden geselecteerd door meestercompiler Dean Rudland in samenwerking met projectmanager Chas Chandler en Tristan Powell, die tevens de mastering voor zijn rekening nam. Een waardevolle box van een even ongekunstelde als innemende singer-songwriter/toetsenist, die we hopelijk nog lang mogen koesteren, in levende lijve welteverstaan.

Sjeng Stokkink

Roberto Fonseca
ABUC
Universal
CUBAANS
*****
De veelgeprezen Cubaanse pianist Roberto Fonseca is bekend van de Buena Vista Social Club, Omara Portuondo, zijn samenwerking met Fatoumata Diawara en zijn geweldige album *Yo*. Met *ABUC* (een omkering van Cuba) geeft Fonseca les in de rijke geschiedenis van Cubaanse muziek. Van contradanza tot mambo, cha-cha-cha, danzón, Afro-Cubaanse percussie en bolero. Je hoort de sfeer van Cachaos descarga erin terug en ook Cubaanse hip-hop (Obsesións Alexey Rodriguez) ontbreekt niet. Eliades Ochoa draagt fraai bij aan *Tumbao De La Unidad*. Het album opent met een compositie van de vergeten Amerikaanse jazzpianist Ray Bryant: *Cubano Chant*. Hiertoe nodigde Fonseca Trombone Shorty uit om zo vernuftig de link tussen Cuba en New Orleans te leggen. Ook de nieuwe stem van Cuba, Daymé Arocena, draagt bij aan *Afro Mambo*. Het mooist vind ik nog *Contradanza Del Espiritu* waarin Fonseca de grootsheid van Ibrahim Maalouf evenaart, maar dan op zijn Cubaans!
Rik van Boeckel

kon worden overtroffen, ook al omdat Dave Holland en Bill Frisell daarop meededen, en ten tweede was de aanvankelijke geluidskwaliteit niet best omdat Konitz steeds maar heen en weer liep. Er moesten zelfs - zonder publiek en diep in de nacht - nog enkele stukken worden overgedaan. Zoveel jaren later (en met een opgeschoonde mix) blijken de blazers net zo mooi te spelen als op het studioalbum.
Coen de Jonge

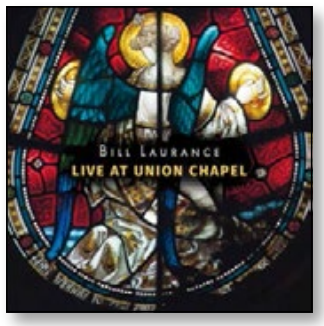

Bill Laurance
Live At Union Chapel
Ground Up/Universal
JAZZ
****
Toetsenist Bill Laurance (35) kennen we natuurlijk als mede-oprichter van Snarky Puppy, maar deze Engelsman is al vanaf zijn veertiende professioneel muzikant. De pracht van het achtkoppige gezelschap op dit livealbum werd al eens eerder duidelijk in het Amsterdamse Bitterzoet, maar in de monumentale Londense Union Chapel - ooit uitgeroepen tot de beste concertzaal van Londen - komen ze nòg beter uit de verf. Bassist Michael League en drummer Robert 'Sput' Searight, twee andere Snarky Puppy-superstars, staan Laurance steevast bij, de overige vijf zijn Felix Higginbottom op percussie, Katie Christie op French horn en het Amsterdamse West Side Trio (Annie Tangberg cello, Isabella Petersen viola en Vera van der Bie viool). De elf eigen composities zijn allemaal te vinden op zijn drie eerdere studio-albums (*Flint, Swift* en *Aftersun*) en dankzij de prettige gewoonte van het Ground Up-label, om aan de cd ook een dvd toe te voegen, komen interactie en muzikaliteit van dit gezelschap extra tot hun recht. Niveau Snarky Puppy, zonder meer!
Sjeng Stokkink

Shai Maestro Trio
The Stone Skipper
Surveyor Music
MODERN JAZZ
****
De van origine Israelische Shai Maestro imponeert opnieuw met zijn vierde studioalbum, *The Stone Skipper*. Na het succesvolle *Untold Stories* (2015), slaat hij nu zijn vleugels nog iets verder uit. En die sound is een beetje wennen. Naast zijn akoestische sound experimenteert hij met elektronica, een wurlitzer (?) en soundscapes, zoals *op From One Soul To Another*. Het samenspel met zijn akoestische trio Jorge Roeder (b) en Ziv Ravitz (d) is nog intenser en brengt vuurwerk in stukken als de gelijknamige titeltrack, *Spirit* en *Water Colors*. Daarnaast geven vocalisten Neli Andreeva, Theo Bleckman en Gretchen Parlato met hun koraalachtige melodieën en zachte, directe zang een mooie donkere laag aan het toch al rijke kleurenpalet van dit trio. Vooral in *No Words* drapeert Parlato fraai haar tekstloze lijnen over het druppelende pianospel van Maestro. Het is een gevarieerd album, waarbij de pianist even gemakkelijk gas terugneemt, zoals in het verstilde en klassiek aandoende *Mirrors* en *The Message* (in de spirit van Brad Mehldau en Aaron Parks), als dat hij vooruit schakelt. Een beeldend, melancholisch album dat verlangen in allerlei facetten oproept.
Angelique van Os

Lincoln Mayorga & Harmonie Ensemble with Steven Richman
George Gershwin - An American in Paris/ Concerto in F
Harmonia Mundi
CLASSIC AMERICAN
****
Dirigent Steven Richman zoekt altijd de originele manuscripten op. Bij die studie ontdekte hij dat er soms aanmerkelijke verschillen zijn tussen die manuscripten en de uitvoeringen die er later van bekend werden. Dat deed hij al eerder met werk van Gershwin in 2010 (*Gershwin By Grofé*) en ook met werk van Ellington en Strayhorn (*The Nutcracker Suites,* 2013). Deze keer heeft Richman zich gezet aan composities waarmee Gershwin wilde bewijzen dat hij ook naam kon maken met serieuzer muziek dan allerlei musicals. De kern van dit album wordt gevormd door *Concerto In F*, *Three Preludes* en *An American In Paris*. Dit alles wordt voorafgegaan door de *Overture to "Of Thee I Sing"*, gespeeld in een andere (en kortere) versie dan aanvankelijk in 1931 voor de CBS-radio werd vertolkt. Interessant is dat deze (snelle!) versie van *An American In Paris* weer de saxofoonpartijen bevat die er later uit werden geschrapt.
Coen de Jonge

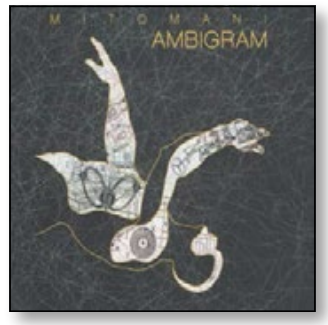

Mitomani
Ambigram
Pan Records
WORLD
***1/2
Mitomani is een nieuwe

Cd's

groep van Poolse musici die aan het Haags Conservatorium hebben gestudeerd. Ze zijn geïnspireerd door de diversiteit van muzikale culturen van Europa, vooral die van Oost-Europa en de Balkan. Op hun debuut bewerken de leden van de groep traditionele muziek uit Polen, Bulgarije, Rusland, Oekraïne en Moldavië. Ook Jiddische en klezmerinvloeden zijn te horen naast eigen composities. Met instrumenten als cello, klarinet, viool, zither en accordeon roept Mitomani op een originele manier een filmische sfeer op die de onbekende landschappen van Oost-Europa tot leven brengt. Erg mooi is *Moldavian Hora*, net als het deels gezongen *Kantyczki Warminskie* met een hoofdrol voor de viool. Dansmuziek speelt een belangrijke rol in het repertoire van Mitomani en hier kan zeker op gedanst worden. Niet op het melancholieke, tragische *Only Once*. Maar wel op de vrolijke Poolse traditional *Krakowiaczek* dat associaties oproept met zigeunermuziek uit de Balkan.

Rik van Boeckel

Mn'JAM experiment
Live With A Boom
Mn'JAM
ELEKTRONICA &JAZZ
****
Mn'JAM experiment is opgezet door Melissa Oliveira (zang) en João Arturo Moreira (oftewel JAM op elektronica en draaitafels), beiden uit Portugal, maar is gevestigd in Nederland met wisselende Portugese en Nederlandse bandleden. Zo is Tuur Moens hier de drummer. Dit debuut op cd en dvd is echter weer in Portugal opgenomen. Ook in de optredens worden kunstzinnige visuele effecten verbonden aan de muziek die een intrigerende mengeling is van fusion, jazz en elektronica. De composities van Oliveira en JAM zijn opgebouwd rond de melodische zang van Oliveira die in haar intonatie aan Flora Purim doet denken. De elektronica bestaat zowel uit authentieke effecten als bewerkingen van akoestische instrumenten. Een mooi voorbeeld van al die elementen tezamen is te vinden in een fraaie versie van Bill Withers' *Use Me*. De muziek heeft door de elektronische bewerkingen vaak een onrustig karakter, maar blijft na meerdere luisteressies intrigeren. De dvd geeft een goed beeld van de werkwijze van de band.

Ken Vos

Morgan Freeman
Blessed Virgin Mary's Face-to-Face Encounter with the Divine Bullshit
TryTone/ToonDist
JAZZ, PUNK
***1/2
Dit Amsterdamse kwartet bedient zich graag van een bevreemdende naam, titels en sterke stijlcontrasten. Jazz in verschillende smaken staat evenzeer op het menu als punk of alledaagse elektronica. De meeste, heldere stukken zijn van drummer Tristan Renfrow, één nummer is van trompettist Dennis Sekretarev. Het krachtige groepsgeluid wordt verder geproduceerd door tenorsaxofonist Andrius Dereviancenko en bassist Matt Adomeit. *Blessed Virgin* is hun debuut. De band verandert zo sterk van speelstijl van het ene nummer naar het andere nummer, dat het lijkt alsof de musici soms zelf niet weten welke kant op te gaan. Daartegenover staan een aangename strakke, hard swingende ritmesectie en krachtig, soms soulful blaaswerk. De aandacht voor het kwikzilverachtige groepsgeluid gaat soms ten koste van de ontwikkeling van een thema zodat enkele stukken al afgelopen zijn voordat ze goed en wel op gang zijn gekomen. Voor verveling is in ieder geval geen tijd.

Ken Vos

Muche/Hein 7000 Eichen
Transferration
Jazzwerkstatt
IMPRO
****1/2
Hardcore impro van trombonist Matthias Muche en gitarist Nicola L. Hein. In de mystificerende groepsnaam wordt ook de inspiratiebron van het Keulse duo verduidelijkt. *7000 Eichen* uit 1982-87 is een landschapssculptuur van Joseph Beuys waarin de relatie tussen ruimte en tijd op een dynamische wijze verbeeld wordt. Hein en Muche zijn beiden ook actief in het gebied waar filosofie, beeldende kunst, dans en muziek bijeenkomen. Toch is deze muziek goed zonder die referenties te genieten. Op de cd staan drie studiostukken en twee liveopnamen waarin beide musici zich vooraf een beperkt klankspectrum opleggen, maar in hun interactie wel zo dynamisch mogelijk ontwikkelen. Muche werkt met tamelijk stevige klanken en valse lucht, terwijl Hein zich vooral tot gerasp, geschraap of getokkel op de millimeter beperkt. De muziek klinkt daardoor wat tweedimensionaal, maar de musici slagen erin in

Taj Mahal
Labor Of Love
Music Maker/Analogue Productions (2 LP's)
BLUES
****1/2
Sinds hij in 1968 debuteerde met de lp *Taj Mahal* bewandelde de zanger/gitarist/ multi-instrumentalist vele muzikale paden. Ondanks uitstapjes naar calypso, Hindoestaanse en Afrikaanse muziek, filmsoundtracks en zeven albums voor kinderen, keerde hij altijd - hier meer dan ooit - terug naar zijn bluesroots. Halverwege de jaren negentig ontmoetten Taj en de blanke bluesfan Tim Duffy, oprichter van de *Music Maker Relief Foundation*, elkaar. Duffy zette fondsen op om lokale muzikanten te helpen met elementaire levensbehoeften. Taj wilde muziek maken met de hier vertegenwoordigde bluesmuzikanten als Algia Mae Hinton, Cootie Stark, John Dee Holeman (allen zang en gitaar), Etta Baker (gitaar) en Neal Pattman (zang, harmonica). Hij tourde uitgebreid met hen en nam, in Duffy's studio in North Carolina en een hotelkamer in Houston, ruwe, pure, maar schitterende akoestische, traditionele bluesduetten op. Dit wordt een collector's item!

Rien Wisse

NORTH SEA JAZZ CLUB AMSTERDAM

GROTE ARTIESTEN IN EEN KLEINE SETTING

ZA 4 FEB	DENISE JANNAH: "SOUL, JAZZ & BLUES"
ZO 5 FEB	YASAM HANCILAR - STRANGE FISH
DO 9 FEB	SABRINA STARKE - THE SOUL OF REGGAE
VR 10 FEB	FRIDAY NIGHT OUT: SANDRA VAN NIEUWLAND, JULIA ZAHRA, DURSUN, & BENJAMIN HERMAN
ZA 11 FEB	DR. LONNIE SMITH
DI 14 FEB	VALENTINE'S DAY WITH SAZZ LEONORE
VR 17 FEB	THE MUSIC OF JAMIROQUAI
ZO 19 FEB	AMSTERDAM CONNECTION: - ISN'T SHE LOVELY TRIBUTE TO STEVIE WONDER
VR 24 FEB	RAQUEL TAVARES
ZA 25 FEB	IZALINE CALISTER
DO 2 MRT	FATBACK BAND
VR 3 MRT	FRIDAY NIGHT OUT: SANDRA ST. VICTOR, LO VAN GORP, BERENICE VAN LEER E.A.
ZO 5 MRT	BITORI
VR 10 MRT	RAUL DE SOUZA
VR 17 MRT	SHARRIE WILLIAMS
DO 23 MRT	RALPH DE JONGH

VOOR MEER INFO EN TICKETS
NORTHSEAJAZZCLUB.COM
WESTERGASFABRIEK AMSTERDAM

north sea jazz club

MUZIEK

FEBRUARI/MAART

VR 03 FEB	MICHIEL STEKELENBURG 5
ZA 04 FEB	JEFF 'TAIN' WATTS TRIO
DO 09 FEB	BENJAMIN HERMAN & ROBIN NOLAN TRIO
ZA 11 FEB	EIVIND AARSET I.E.
VR 17 FEB	ESTAFEST
ZA 18 FEB	JACKY TERRASSON & STEPHANE BELMONDO: TERRAMONDO
DO 23 FEB	MOKOOMBA
VR 24 FEB	PABLO HELD TRIO
ZA 25 FEB	JUSTIN KAUFLIN TRIO
ZO 26 FEB	THE GUITAR HERO: EEN HOMMAGE AAN PACO DE LUCÍA
VR 03 MRT	TRUMPETPARTY BIGBAND O.L.V. WAYNE BERGERON
ZA 04 MRT	FLAT EARTH SOCIETY & DAVID BOVÉE
VR 10 MRT	THE KLEZMATICS
ZA 11 MRT	JAMES BRANDON LEWIS TRIO
ZA 18 MRT	THEO BLECKMANN MET BEN MONDER, SHAI MAESTRO, CHRIS TORDINI & JOHN HOLLENBECK
MA 20 MRT	CHRIS LIGHTCAP'S BIGMOUTH MET CHRIS CHEEK, TONY MALABY, CRAIG TABORN & GERALD CLEAVER
WO 22 MRT	SUN RA ARKESTRA
DO 23 MRT	ROBERTO FONSECA 'ABUC'
VR 24 MRT	OVER THE RHINE
ZA 25 MRT	AN EVENING WITH THE BLUES MET MISSISSIPPI HEAT, BIG DADDY WILSON & JAMES ARMSTRONG
VR 31 MRT	DIMITRI VERHULST & TOO NOISY FISH

Bekijk het volledige programma online!

Otto Reuchlinweg 996 Rotterdam (Wilhelminapier)

www.lantarenvenster.nl/nieuwsbrief

LANTAREN VENSTER

die kleine ruimte veel dynamische nuances op te bouwen.
Ken Vos

New Cool Collective & Matt Bianco (Mark Reilly)
The Things You Love
Dox Records
LATIN JAZZ/POPJAZZ
***1/2
De jazzpopgroep Matt Bianco bestaat nog steeds, maar is ingedikt tot het tweetal Mark Reilly (zang) en Mark Fisher (toetsen). Als ze live optreden, wordt het duo aangevuld met een rij sessiemuzikanten. Bij dit nieuwe album is het omgekeerde het geval: Mark Reilly schoof na een aantal inspirerende ontmoetingen aan bij Benjamin Herman cum suis en samen creëerden ze dit album met nieuw materiaal. Eind 2015 brachten ze al een ep uit, die nu is aangevuld tot tien stukken. De teksten (op één na) zijn van Reilly, de muziek is van New Cool. Op de song *Cry* horen we ook nog de *soulful voice* van Elisabeth Troy. Het resultaat is een meer gepolitoerde productie dan we van dit Collective gewend zijn. Een liedje als *Breaking Out* komt weliswaar dicht bij jazz uit, maar de zang van Reilly maakt er uiteindelijk een retropopvehikel van. Niks mis mee, dit is een cd die veel mensen vrolijk zal doen opveren.
Coen de Jonge

Omar
Love In Beats
Freestyle Records
R&B/SOUL/FUNK
****1/2
Een warme douche, de lekkerst zittende fauteuil ooit… Superlatieven schieten te kort bij de omschrijving van het stemgeluid van Omar, de Brit die geen achternaam behoeft. Niet voor niets verzuchtte Stevie Wonder ooit: *"When I grow up, I want to be like Omar!"* Zojuist verscheen zijn alweer achtste studioalbum, met een dozijn nieuwe eigen nummers, zoals gewoonlijk weer tot in de puntjes zelf geproduceerd, in samenwerking met zijn broer Scratch Professor, in de eigen Backyard Studio in Londen. Met tal van verrassende gasten: Robert Glasper en rapper Ty in het openingsnummer *Vicky's Tune*, Leon Ware in *Gave My Heart*, de Franstalige Mayra Andrade in *Déjà vu,* het complete gezin van Omar in *Girl Talk*, Natasha Watts in *Insatiable*, The Floacist in *Feeds My Mind* en Jean Michel Rotin in *Destiny.* Al heeft Omar al die albumpimpende gasten eigenlijk helemaal niet nodig, want ook op eigen kracht weet hij keer op keer te betoveren, helemaal wanneer hij de luisteraar in zijn cocon spint met meerstemmige vocalen, zoals in onder meer *Hold Me Closer.* En dan is deze man ook nog eens multi-instrumentalist! Elk van deze twaalf tracks is een meesterwerk op zich, bemerk je na meerdere draaibeurten. Omar is en blijft een fenomeen, al vanaf zijn allereerste hitsingle uit 1991, met die visionaire titel *There's Nothing Like This…*
Sjeng Stokkink

Guillaume Perret
Free
Kakoum Records/ Harmonia Mundi
MODERN CREATIVE
****
Een jongetje dat met modder, zand, stokjes en rietjes speelt, in dit geval met allerlei elektronische instrumenten. De Fransman Guillaume Perrett nam een tenorsaxofoon (*The Electric Sax*) waar hij allerlei elektronische voorzieningen aan verbond. Zo was het mogelijk dat hij op dit soloalbum een opgewekte calypso als *En Good* laat klinken als een vijfmansband, compleet met percussie, zonder latere bewerkingen in de studio. Zo iemand moet deze zomer op een groot festival komen te staan en dan zeker niet als rariteit, want Perret maakt werkelijk enerverende muziek. Luister maar naar het klezmerachtige *Pilgrim*, dat je zo ergens ver in het Oosten op een straat zou kunnen horen. En *She's Got Rhythm* brengt ons in een oorwenk terug naar de *Swing* van Goodman, Christian, Shaw en Hines. Het experiment wordt gezocht in *Birth Of Aphrodite*. Dat is het knappe: dit soloproject lijkt eerst op handig knutselwerk maar het is vooral muziek.
Coen de Jonge

José James
Love In Times Of Madness
Blue Note/ Universal
VOCAL R&B/SOUL/MODERN
**1/2
Binnen de jazz- en soulscene zijn weinig vocalisten zo veelzijdig en met zoveel lef als José James. Dat hij geen genre en stijl schuwt is bekend, maar met zijn zevende studioalbum, *Love In Times Of Madness,* lijkt James een transformatie te hebben doorgemaakt. Vaarwel jazz, hallo r&b, funkpop, triphopbeats en soundscapes. Divers is de plaat zeker, maar minpunt is dat het qua sfeer en intentie alle kanten opvliegt. Voor het eerst verlaat James volgens eigen zeggen de *underground* en kiest hij voor een commerciële sound, rijk geproduceerd door Miguel en Tario, om een breder publiek te bereiken met songs als *You Know I Know*, *Closer* en *Breakthrough*, en de verrassende uptempo Bruno Mars-achtige popfunk van *Live Your Fantasy* en *Ladiesman*. Toch zijn er ook een aantal songs met zijn herkenbare organische sound, zoals de duetten *I'm Yours* met Oleta Adams en het wat zoete *Let It Fall* met Mali Music. Verder is dit een protestalbum, waarbij de Amerikaan zich afvraagt wat de waarde is van een mensenleven en wat de waarde van liefde betekent in een tijd vol haat en geweld. Liefde in al haar facetten vormt dan ook de rode draad. Helaas komt dat niet altijd tot z'n recht, omdat de songs muzikaal gezien minder diepgang hebben en voorspelbaarder zijn dan James' voorgaande werk. Pluspunt is dat José James vocaal een groter bereik toont, hoewel er weinig kippenvelmomenten zijn. En dat laatste is juist zijn kracht.
Angelique van Os

Theo Holsheimer
Cilice Orchestra
Suburban
METAL/JAZZ/KLASSIEK/WERELD
****

Ter ere van het 25-jarig jubileum van Nieuw en Meer, een Amsterdamse kunstenaarsenclave, schreef metal/jazz-gitarist en componist Theo Holsheimer in opdracht van Stichting Meertonen de muziek. Voor de uitvoering bewerkte hij drie stukken van zijn band Cilice tot een amalgaam van jazz, klassiek en klezmer met als basis djentmetal, een onomatopee voor de polyritmische gitaarriffs van deze vrij obscure variant. Vanwege het overweldigende succes zijn de composities met leden van onder meer Monsieur Dubois, Kong, Amsterdam Klezmer Band en New Cool Collective ook op plaat vastgelegd en het resultaat is op zijn zachtst gezegd adembenemend. Denk aan het theatrale van The Devin Townsend Project, de complexiteit van Frank Zappa, de experimentele improvisaties van X-Legged Sally, strijkers, blazers, accordeon, contrabas, synthesizers, sequencers en de alom aanwezige metalriffs van Holsheimer. Ruim 200 sporen waren nodig om dit prestigieuze project in de steigers te zetten. Hallucinerend.
Marcel Haerkens

Baden Powell
Images On Guitar
MPS
BRASIL JAZZ
***

Er is muziek die tijdloos blijft, maakt niet uit wanneer je die weer hoort. Dat geldt niet voor dit album van de Braziliaanse meestergitarist Baden Powell de Aquino (1937-2000), die deze acht stukken in oktober 1971 opnam in de MPS-studio te Villingen. Hij zette alleen maar eigen composities op de lessenaar, waarbij de Franse vocaliste Janine de Waleyne haar naam ook op twee stukken mocht bijschrijven. Ze pleegt haar aandeel in *Ate-Eu*, *Blues A Volonte* en *Canto* zo zuiver als het maar kan, maar dat is meteen het probleem: ze zingt eigenlijk te rechtuit, te mooi voor dit genre. Komt bij dat ze absoluut niet kan scatten, wat in *Blues A Volonte* pijnlijk aan het licht komt. Je kunt overigens nog best genieten van het gitaarspel van Powell, dat is het probleem niet, maar de mix met Waleyne - hoe prachtig ook opgenomen - blijkt te tijdgebonden.
Coen de Jonge

Kurt Rosenwinkel
Caipi
Word Of Mouth
Heartcore Records
MODERN JAZZ/WORLD
***

Maar liefst tien jaar trok multi-instrumentalist, maar bovenal gitarist, Kurt Rosenwinkel uit voor zijn jongste telg, *Caipi*. Een album dat in vele opzichten afwijkt van eerder repertoire, een mix van moderne jazz, Braziliaanse ritmen en popinvloeden. Volgens eigen zeggen vroeg de muziek om een andere aanpak, en opvallend, hij heeft zelf (naast Pedro Martins) bijna alle instrumenten ingespeeld, waaronder zang. Dat laatste werkt over het algemeen sferisch heel goed, zoals in het opzwepende *Hold On*. De zangkwaliteiten van Rosenwinkel zijn echter beperkt en op diverse plekken klinkt hij zelfs onzuiver (*Kama*). Echt storend is het niet, omdat hij uitgesponnen zanglijnen laat samenvloeien met instrumentale melodieën, zoals in *Ezra,* met een fraaie feature van saxofonist Mark Turner. Halverwege begint het album wel wat te vervelen, omdat de stukken voorspelbaar worden qua structuur en sound. De zang klinkt, aangevuld door vocalisten Kyra Garéy, Antonio Loureiro, Zola Mennenöh en Amanda Brecker, in bijna alle songs hetzelfde: veelal onverstaanbare teksten, lange noten, weinig dynamisch en binnen hetzelfde bereik, zoals in *Interscape* en *Casio Vanguard*. Gelukkig maken de composities dit deels goed vanwege de gelaagdheid, zoals het stuwende *Little Dream*, met Eric Clapton (g) en Little B.
Angelique van Os

SCHNTZL
SCHNTZL
W.E.R.F.
MODERN JAZZ
*****

Al vanaf hun twaalfde en veertiende spelen ze samen, de heren van SCHNTZL. Dit Vlaamse duo, bestaande uit Casper Van de Velde (d) en Hendrik Lasure (p/keys) vormt een prachtige, verfrissende twee-eenheid. De heren klinken zeer volwassen en ervaren, maar schijn bedriegt, want deze jongens zitten nog op het conservatorium en tellen slechts negentien en twintig lentes! Het titelloze debuutalbum kwam tot stand na het winnen van onder meer *STORM!*, een prijs voor opkomend talent onder het W.E.R.F.-label. Het tweetal sloeg de handen ineen met producer Koen Gisen (Dans Dans, An Pierlé). Een zeer goede combinatie, want de minimalistische, filmische composities klinken perfect in balans, dynamisch, avontuurlijk, van ingetogen tot opzwepend. Hedendaagse invloeden van GoGo Penguin, Aaron Parks, Mark Guiliana en Brad Mehldau, tot meesters Keith Jarrett en Philip Glass zijn hoorbaar, maar SCHNTZL draagt toch vooral zijn eigen signatuur. Kernwoorden zijn lef, melancholie, lyrisch samenspel, gelaagdheid, intensiteit en vooral krachtige, uitgesponnen composities. Hierbij mixen ze klassieke muziek met moderne jazz, aangevuld door een rauw randje van elektronica. Een prachtige trip vol hoogtepunten, zoals *Dame* en *Konijn*, *Vluchtigheid*, *Shanghai* en *He Sees Only Bird*. Op repeat!!
Angelique van Os

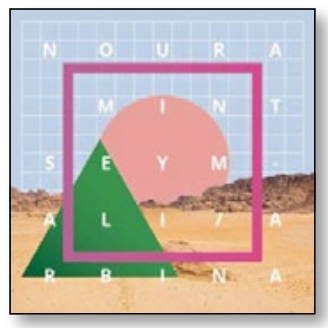

Noura Mint Seymali
Arbina
Glitterbeat/Xango
WORLD
***1/2

Op *Arbina,* haar tweede album twee jaar na het bejubelde *Tzenni*, komt de Mauretaanse Noura Mint Seymali met een door de flanger gehaald distortion-epos, dat begint als haperende en knetterende

delfstofmachineriegeluiden. Daaroverheen cirkelt de scherpe stem van de telg uit een griotdynastie rond in geluiden die het midden houden tussen een sonische zandstorm en dito draaikolk. Arbina (God) klinkt Noord-Afrikaans, maar alle instrumenten, inclusief haar ardine en de aangepaste Moorse kwarttoongitaar van echtgenoot Jeiche Ould Chighaly zijn meegenomen in dit vervormingsfeestje, dat na een paar tracks tot drenzende sonische eenheidsworst verwordt. Een stuurloze plaat, die weinig met de beoogde psychrock te maken heeft. Je zou het door ex-Pere Ubu-lid Tony Maimone opgenomen en gemixte album beter postindustrialdesertpunk kunnen noemen. Grootste bezwaar is dat alle tracks zijn overgoten met dezelfde geluidsaus, die er één grote brei van maakt. *Arbina* kent best een paar delicieuze brokjes, zoals *Ghizlane* met slepende toeareggrooves en *Ya Demb* waar Seymali's stem en haar posse hallucinerend klinken. Live klinkt het godzijdank allemaal minder overgeproduceerd en komen ook bas en de drums van 'producer' Matthew Tinari beter hoorbaar naar voren.
Pieter Franssen

StarkLinnemann
Transcending Chopin Volume II & III
StarkLinnemann

JAZZ
****
Kort na *Transcending Chopin Volume I,* met bewerkingen van vier bekende composities van de Poolse componist/pianist, verschijnen meteen twee cd's tegelijk van StarkLinnemann. Deel 2 bevat *Pianosonate, opus 58*, *deel 3 Cellosonate*, *opus 65*, stukken die ook oppervlakkige luisteraars van klassiek bekend zullen voorkomen. StarkLinnemann is hier respectievelijk een trio en een kwartet rond pianist Paul Stark en drummer Jonas Linnemann, aangevuld met bassist Vasilis Stefanopoulos en in deel 3 ook nog tenorsaxofonist Iman Spaargaren. In de arrangementen wordt vooral gebruikgemaakt van het contrapunt en de harmonische eigenschappen van Chopins werk, de bedoeling is niet het verjazzen van het al bestaande notenmateriaal. Ook is gekozen voor een duidelijke swing en vaak een latin groove. Het resultaat is solide postbop met goed getimede improvisaties waarin de emotionele beweegredenen van de componist overeind blijven. Mooi is hoe Spaargaren Coltranes fraseringen weet te in te bedden in de *Cello Sonate*.
Ken Vos

T-99
Bedlam!
Goomah/Excelsior/V2

ROOTS
****1/2
De meeslepende vintage rock-'n-roll van opener *Madhouse Bugaloo* bewijst met verve dat Mischa den Haring (gitaar, zang, piano), Martin de Ruiter (drums, percussie, zang) en Donné La Fontaine (contrabas) het nog steeds in de vingers hebben. Hun eerste album sinds een jaar of tien laat een eclectische rootsmix horen die zo vertrouwd klinkt dat het lijkt of T-99 nooit een relatieve radiostilte ingelast heeft. Op het door illustrator Pieter M. Dorrenboom van een fraaie *Guernica*-achtige hoes voorziene *Bedlam!,* die de gekte uit de titel treffend verbeeldt, is het drietal als vanouds vol op stoom. Pakkende ritmes, zinnenprikkelende interactie tussen De Ruiters drums en Den Haring die zijn gitaar in Hendrix-modus heeft staan (*Medicine*), maar ook een onvervalste surfsong als *Thorazine*, garagerock, rockabilly geserveerd met een flinke dot psychedelica en dat alles uitgeluid door het mysterieus zwoele slotakkoord *Time*. Tijdloze rootsrock.
Marcel Haerkens

Ramón Valle & Orlando 'Maraca' Valle
The Art Of Two
In + Out Records
LATIN JAZZ
****
Ruim twee decennia timmeren deze Cubaanse neven al aan de muzikale weg. Pianist Ramón vanuit Nederland met zijn trio of als gastmuzikant in grotere bezettingen en fluitist Orlando afwisselend vanuit Cuba en Parijs met zijn salsa/timba/jazzformatie Maraca. Afgelopen jaren stonden de twee voor het eerst samen op de Europese podia en najaar 2016 werd dit duoproject opgenomen in Amsterdam, in één dag! Het is een intiem en akoestisch familieportret van eigen composities en enkele oude favorieten. Het is hartverwarmend om te horen hoe deze rasmuzikanten, zonder noemenswaardige repetitietijd, elkaar haarfijn aanvoelen. Plus hoe het tweetal met het grootste gemak schakelt van jazz naar latin en dit tot een totaal vanzelfsprekend amalgaam tovert. Nu nog hopen dat ze die andere muzikale neef, de zanger Moises 'Yumurí' Valle nog een keer voor zo'n grandioze studiodate weten te strikken.
Kees Smallegange

Patricia Kaas
Patricia Kaas
Richard Walter/Warner
POP/CHANSON
***1/2
Als je het vroeger over chansonnières had, dacht je onmiddellijk aan sluik haar, druipkaarsen, zwartomrande ogen en een in zichzelf gekeerde gitarist ernaast. Dat tijdperk is echt afgelopen. De fraaie zangeres Patricia Kaas laat zich net zo makkelijk begeleiden door een dreunend rockritme als door een swingend hofje. Het album is een soort comeback (het was alweer dertien jaar geleden dat ze in een studio stond) en tevens een jubileum: Kaas werd op 5 december jongstleden vijftig. Voor deze gelegenheid zocht ze hulp bij de Engelse producers Quarmby en Fink, die haar een wat krachtiger sound verschaften dan we kenden van eerdere albums. Ook de liedjes werden geschreven door mensen waar ze nog niet eerder mee had gewerkt. Ondanks die nieuwe wegen klinken liedjes als *La Langue Que Je Parle* nog steeds als onvervreemdbare chansons, gelukkig. De cd begint met *Adèle*, een ode aan een van de sterke vrouwen.
Coen de Jonge

De Vinyl50 is niet meer, maar vanaf heden is er de RSD Vinyl 33 (plus tip 5), een initiatief van Record Store Day Nederland, in samenwerking met GfK - dus betrouwbaar - en Platenbon. Vinyl is inmiddels zo belangrijk, dat daar een wekelijkse hitlijst bij hoort, samengesteld aan de hand van de verkopen in ons land. Sjeng Stokkink houdt de vinger aan de vinylpols en voelt daar steeds meer nieuwe releases en re-issues kloppen.

Sly Stone
High On You
Epic/MoV/Bertus
FUNK
****

Dit was in 1975 het achtste album van Sly & The Family Stone, het enige met Sly Stone als artiestennaam, in plaats van Sly & The Family Stone. Sly's wegen zijn ondoorgrondelijk. *High On You* werd door de media met de grond gelijkgemaakt, omdat Sly zijn goodwill totaal verspeeld had met zijn openlijke drugsgebruik. Maar ruim veertig jaar later, bij de re-issue van dit album, zijn de toenmalige omstandigheden vervallen en kan de geschiedvervalsing opgeheven worden met de constatering, dat *High On You* een prima album is, met tal van hoogtepunten. *Crossword Puzzle* werd later in samplevorm beroemd dankzij De La Souls hit *Say No Go,* de hit die Sly onthouden werd. De opener *I Get High On You* is een superfunky lovesong die het indertijd op single wèl tot de USA r&b Top 3 schopte, dankzij het publiek en ondanks de media. *My World* is een intieme en innemende ballad, de enige ballad op een verder uptempo funkend album. De uitsmijter *Greed* is een ijzersterk statement, vervat in vurige funk. Oké, Sly was hier niet meer zo vernieuwend als eerder met onder meer *Stand*, maar het is een prima en opgetogen funkalbum, waar menig hedendaagse funkgroep een puntje aan kan zuigen!

Cuby + Blizzards
Window Of My Eyes
(Their Sixties 45s)
Pseudonym
BLUES
****1/2

Zelden was een compilatiealbum zo welkom! Want dit dubbelalbum met de A- en de B-kantjes van de twaalf eerste singles van Neerlands beste bluesgroep ooit - allemaal uit de jaren zestig en grotendeels non-album tracks - voorziet in een sterk gestegen behoefte, vooral sinds het overlijden van voorman Harry Muskee alias Cuby, in 2011. En we noemen het dan wel blues, maar ze begonnen als een beatgroepje, getuige de debuutsingle *Stumble And Fall/I'm So Restless* (1965), die inmiddels origineel € 200,- waard is. Mede dankzij het gitaarwerk van Eelco Gelling, de tweede constante factor van de groep, groeide het beatgroepje al snel uit tot een psychedelische rockband, getuige de derde single *Back Home/Sweet Mary* (1966). In 1967 trad Herman Brood tot de groep toe en zijn meerwaarde werd al meteen duidelijk op hun eerstvolgende - zesde - single *Another Day Another Road/Living Like A Suitcase* (1967). Van de 24 tracks op dit dubbelalbum haalden er zeven de Nederlandse hitlijsten, waarvan *Window Of My Eyes* (1968) het hoogst eindigde, vandaar de albumtitel. In 1990 verscheen er via Philips al eens een dubbelaar met àl hun singletracks, dus ook die van na 1969, maar die verscheen alleen op cd. Alle tracks zijn thans geremasterd met gebruik van de originele mastertapes, dus zonder ruis of tikken en krassen.

Morphine
Cure For Pain
Ryko/MoV/Bertus
POP/JAZZ
****

Het uit Boston afkomstige trio Morphine zorgde begin jaren negentig voor een verrassend nieuw geluid vanwege hun samenstelling. Bassist/zanger Mark Sandman, saxofonist Dana Colley en drummer Jerome Deupree gingen erin als koek in Amerikaanse studentenkringen en ze verwierven een uiterst gezonde cultstatus. Na het in eigen beheer uitgebrachte *Good* werden ze bekend met de opvolger, dit *Cure For Pain,* via Rykodisk. Maar na nog twee albums (*Yes* en *Like Swimming*) overleed Sandman aan een hartaanval tijdens een optreden in Rome zomer 1999, op slechts 46-jarige leeftijd, en was het - benevens het postuum uitgebrachte album *The Night* - gedaan met Morphine. Met de onderkoelde zang van Sandman en de alomtegenwoordige saxofoons van Colley (met vooral veel bariton) steevast op de voorgrond verschafte Morphine zich een vaste plek in de voorhoede van de underground, die ze nooit ontstegen, zoals het oprechte underground-acts betaamt. Anno nu blijkt *Cure For Pain* tijdloos en nog steeds boeiend.

Lauryn Hill
MTV Unplugged No 2.0
Sony/MoV/Bertus
SOUL/POP/HIPHOP
***

Juist nu Alicia Keys in haar voetsporen lijkt te treden met haar *Here*-album, wordt Lauryn Hills tweede en laatste album opnieuw uitgebracht. Hill werd wereldberoemd in 1996 met The Fugees dankzij superhits als *Killing Me Softly*, *Ready Or Not* en *No Woman No Cry*. Haar solodebuutalbum *The Miseducation Of* werd in 1998 een doorslaand succes, ze werd terecht overladen met Grammy's, maar een opvolger bleef uit. Hill prefereerde haar gezin. Pas in 2002 verscheen dit unplugged dubbelalbum, waarop ze voor bijna vijftig procent praat. Sindsdien ging het bergafwaarts met haar, musici klaagden haar aan, ze haatte de muziekbusiness te sterk om nog met muziek door te gaan en ze ging zelfs drie maanden de cel in vanwege belastingontduiking in 2013. Pas in 2015 leefde de hoop op haar terugkeer enigszins op met het tribute-album *Nina Revisited,* waar ze maar liefst zes bijdrages aan leverde. *Unplugged No 2.0* beluister je het best als een hoorspel.

Ook spannend en net uit:
* The Rolling Stones - *Blue & Lonesome. zie cd-recensies*. * Kool Keith - *Black Elvis/Lost In Space,* een uitzonderlijk hip-hopalbum uit 1999 van de helft van The Ultramagnetic MC's (2LP Sony/MoV/Bertus) * Level 42 - *Collected*, met 25 tracks uit hun jaren '80 zegetocht (2LP USM/MoV/Bertus) * Carla Thomas - *Gee Whiz,* haar debuutalbum uit 1961 (Stax/MoV/Bertus) * Night Cry - *untitled*, de zoveelste Nelson & Djosa productie, deze keer met zanger/trombonist Smoota uit Boston, ondermeer bekend van TV On The Radio (V2)

PaRaDox

JANUARI
VR 27 **Fay Claassen**
ZO 29 **Craig Taborn solo**

FEBRUARI
WO 01 **Toon Tellegen & Wisselend Toonkwintet**
VR 03 **Sanne Rambags - Carte Blanche**
WO 08 **Wilbert de Joode CORE & MORE**
VR 10 **Ralph van Raat "The Köln Concert"**
ZA 11 **Michelle David & The Gospel Sessions**
WO 15 **Oded Tzur Quartet**
VR 17 **BRUUT!**
WO22 **Eric van der Westen's playground**
VR 24 **New Cool Collective**

MAART
WO 01 **Zhenya Strigalev "Never Group"**
VR 03 **Yuri Honing Acoustic Quartet**
ZA 04 **Rogier Telderman's TRIPTYCH**
WO 08 **James Brandon Lewis Trio**
WO 15 **Available Jelly**
VR 17 **Ramon Valle Trio**
WO 22 **TEMKO**
VR 24 **Jan Akkerman 70**
VR 31 **Zapp4 - plays Nirvana**

APRIL
ZA 01 **Alex Skolnick Trio**
WO 05 **Joris Posthumus Tokyo's Bad Boys**
ZA 08 **GARE DU NORD**
VR 14 **Joost Lijbaart's BATIK**
VR 21 **Philippe Lemm Trio**
VR 28 **Young VIP Tournee 2017**

James Brandon Lewis by Ingrid Hertfelder

www.paradoxtilburg.nl

GIOVANCA'S VINYL CHOICE

Ergens op een terras in Amsterdam, in een bloedserieus interview over mijn werk als zangeres en ambassadrice voor Plan Nederland, vraagt de journaliste ineens: "Wat is een 'vinylgirl'?" Dat staat inderdaad op mijn Instagram-profiel, maar het klinkt erg grappig uit haar mond.

Vinylgirl is een liefhebber van de warme, nostalgische sound van vinyl, leg ik haar uit. Een verzamelaar zeg maar, een '*cratedigger*'. Denk aan iemand die uren op een boekenmarkt kratten doorspit, op zoek naar een speciale uitgave van een goed boek. Dat heb ik met lp's. En, stel ik gerust, je hoeft geen audiofiel of supernerd te zijn. Je kunt ook gewoon lekker af en toe een mooie plaat kopen zoals je ook goeie wijn koopt.

In *Giovanca's Vinyl Choice* licht ik oude, nieuwe of bijzondere platen uit en ik ben erg benieuwd welke plaat jij in de spotlight wilt zetten. Is dat Chaka, Miles, of is dat een obscure funkplaat die niet onopgemerkt mag blijven? Mail mij jouw tip uit de platenkast op vinylgio@jazzism.nl. Heb er zin in!

Aretha Franklin

Amazing Grace

Ik vond laatst een oude plaat van Mahalia Jackson in de kast. Het bracht me meteen terug naar mijn jeugd, *church*, zondagen waarop er niks op tv was en die ene keer - zeker twintig jaar geleden - toen ik *The Mahalia Jackson Musical* zag. Daar hoorde ik voor het eerst de grootse stem van Michelle David. Twee decennia later is ze hét gezicht van The Gospelsessions en een van onze belangrijkste ambassadeurs van de gospel. Hoog tijd om Michelle als mijn 'gastliefhebber' te vragen. Ze deelt haar *all time favorite* gospelplaat met ons én hoe ze in aanraking kwam met deze muziekstijl.

"Net als veel artiesten ben ik in de kerk begonnen met zingen", vertelt Michelle. "Maar ik zag mezelf niet per se als gospelzangeres, ik zong verschillende stijlen zoals soul, r&b. Ik vond alles leuk. Op een dag besloot ik wél bewust om gospelartiest te zijn en een paar jaar later toch weer niet. Ik ging twijfelen of het wel mijn roeping was. Het voelde daarnaast als een ondankbare klus om ambassadrice te zijn voor een genre dat niet echt een plek leek te hebben in het muziekveld hier. Maar, *you can't run from your destiny*." Dat blijkt. Met Paul Willemsen en Onno Smith bedacht ze The Gospelsessions. Hun visie: *gospelmusic* is niet alleen voor in de kerk. De missie: het is zo'n rijk genre, met zo veel geschiedenis en invloed op andere muziekstijlen; dat moet breder geprogrammeerd en gedeeld worden.

Er is dus werk aan de winkel. Laten we beginnen met misschien wel de ultieme gospelplaat, Aretha Franklins *Amazing Grace*. Michelle: "*Oh my God. I warped that record!* Ik was zes toen die plaat uitkwam. Ik woonde in Uptown Manhattan, Sugarhill. Heel gek: toen ik hier in Nederland kwam wonen, had de vorige bewoner uitgerekend die plaat in de kast laten liggen! Ik zag het als een teken dat ik hier moest zijn. Aretha grijpt je op deze plaat echt bij de keel. Het is *bam, in your face!* En zo was zij. Ze was zacht wanneer ze zacht moest zijn en vervolgens zong ze weer vanuit haar tenen. *Telling it like it is*. Geen doekjes eromheen. Ze was natuurlijk een souldiva, maar met haar roots in de gospel. Zo van: 'Daar zit mijn vader, dominee Franklin, *he knows what I'm talking about*.' Ik kon er uren naar luisteren, alsof de naald die over de plaat ging een soort magisch stof produceerde die via mijn neus, langs mijn oren naar *The Orbit* ging! Zo intens. Mijn favoriete tracks op de Aretha-plaat? *Mary Don't You Weep*, *How I Got Over*, *Never Grow Old* en *God Will Take Care Of You.* Het is absoluut een must have-album. Mijn andere favoriet is *James Cleveland Presents The Voices Of Tabernacle* uit 1974. Helemaal grijsgedraaid! Dit zijn iconische platen, maar er is op gospelgebied nog zoveel te ontdekken en te delen. Ben je gelovig, is het vaak de boodschap die raakt. Ben je dat niet, gaat het om de feeling."

Ik blijf nog lang aan dit gesprek denken, Michelle heeft zoveel te vertellen. Daar moet een groot interview mee komen. En ik moet meer gospel op vinyl. Te beginnen met... Aretha.

TRANSITION

Jazz Festival Utrecht

8 APRIL 2017

Tickets: €47,50
Transitionfestival.nl

TIVOLIVREDENBURG I.S.M. NORTH SEA JAZZ

BRANFORD MARSALIS QUARTET
with special guest KURT ELLING
STEVE COLEMAN 'Reflex' Trio
MULATU ASTATKE
THUNDERCAT > JOSÉ JAMES
CHRISTIAN SCOTT aTunde Adjuah
GOGO PENGUIN plays Koyaanisqatsi
METROPOLE ORKEST met Reinier Baas & Ben van Gelder
PHRONESIS > JEFF PARKER > MILES MOSLEY
TIGRAN HAMASYAN Ancient Observer
MOSES SUMNEY > SHABAKA and the ANCESTORS
KAJA DRAKSLER OCTET
THUMBSCREW Mary Halvorson, Michael Formanek, Tomas Fujiwara
SOMI > DANS DANS > BIGYUKI
TIES MELLEMA + REMBRANDT FRERICHS QUARTET
JORIS POSTHUMUS Tokyo's Bad Boys
JASPER STADHOUDERS POLYBAND
BRUUT! > RAAD VAN TOEZICHT
DOMINIC J MARSHALL TRIO > OKABE FAMILY
XAVI TORRES TRIO
+ many more

JAZZ IN TIVOLIVREDENBURG

5 FEB YURI HONING QUARTET
10 FEB TINEKE POSTMA & JASPER VAN 'T HOF (CLOUDNIGHTS)
21 FEB LIZZ WRIGHT
22 FEB BRUSSELS JAZZ ORCHESTRA (THE MUSIC OF GIL EVANS)
24 FEB FAY CLAASSEN
26 FEB JOOLS HOLLAND FEAT. RUBY TURNER & LOUISE MARSHALL
5 MRT REIN DE GRAAFF & FRIENDS
16 MRT MICHIEL BORSTLAP (SOLO)
18 MRT ADHD
30 MRT BRABANTS JAZZ ORKEST (THE SACRET CONCERTS)
2 APR JASPER BLOM QUARTET FEAT. NILS WOGRAM
14 APR LOUIS! (MICHAEL VAREKAMP)
14 MEI CHRIS POTTER

IEDERE VRIJDAGAVOND: CLOUDNIGHTS IN CLUB NINE. KIJK VOOR HET VOLLEDIGE PROGRAMMA OP TIVOLIVREDENBURG.NL/JAZZ

TIVOLI VREDEN BURG

Parkeriana

In 2002 schreef ik in *de Volkskrant* over de wonderbaarlijke vermenigvuldiging van het platenoeuvre van Charlie Parker. Bij zijn dood in 1955 liet hij 279 plaattitels na, voornamelijk vertolkingen op 78-toerenlengte van zo'n drie minuten. In totaal een kleine veertien uur muziek als vrucht van een vijftien jaar lange loopbaan. Dertien jaar later, in 1968, telde discograaf Jørgen Grunnet Jepsen al 640 Parker-opnamen; en de Nederlander Piet Koster kwam in zijn vierdelige Charlie Parker-discografie uit 1974-'76 tot 1023 titels. Daarmee leek de inventarisatie goeddeels voltooid. Parker leefde immers in een tijd waarin de cassetterecorder nog niet bestond en slechts weinigen over een bandrecorder beschikten. Zijn volgelingen en bewonderaars - dat wil zeggen ongeveer alle levende jazzmuzikanten en liefhebbers - zouden zich tevreden moeten stellen met een erfenis van vijftig uur muziek. Een moeilijk te verdragen gedachte tegen de achtergrond van de duizenden uren muziek die, bijvoorbeeld, Duke Ellington heeft vastgelegd.
In werkelijkheid ging het Parker-mirakel gewoon door. Bij het verschijnen van de herziene en uitgebreide editie van zijn Parker-discografie in 2002 schatte Piet Koster dat Parkers platenoeuvre sinds 1976 met minstens 25 procent was gegroeid. Dat nieuw ontdekte Parker-materiaal betrof doorgaans concert- en clubopnamen, soms van twijfelachtige geluidskwaliteit. Daarentegen moest zijn studiowerk zo langzamerhand wel compleet zijn. De hoofdmoot daarvan was opgenomen voor de labels Dial, Savoy en Verve, en al meerdere malen uitgebracht, inclusief alle bewaard gebleven *alternate takes* en *short takes,* soms niet meer dan snippers muziek van een paar seconden.
In 1988 was de 10-cd-box *BIRD: The Complete Charlie Parker on Verve* verschenen. Samensteller Phil Schaap sprak klare taal in zijn *final notes*: *"This is the complete and definitive collection of Charlie Parker's work for Verve. It is complete because it contains every note that Bird played for the label – including nearly two hours that have never before been heard... It is definitive because the music can now be heard with startling new clarity and true fidelity of sound."* Dat laatste was grootspraak, want de tien cd's klinken berucht dun en blikkerig, en de belangrijkste opnamen werden later terecht in betere geluidskwaliteit op losse cd's heruitgebracht. Maar Schaap leek inderdaad de pan tot het uiterste te hebben leeggeschraapt, blijkens de negen takes van *Old Folks* met de Dave Lambert Singers, waarvan er vier respectievelijk 26, 9, 21 en 26 seconden duren.
Toch heeft zich op Verve nu weer een nieuw Parker-mirakel aangediend. Twee dubbel-cd's, *Unheard Bird: The Unissued Takes* en *Charlie Parker With Strings: Deluxe Edition*, presenteren inderdaad niet eerder uitgebrachte Verve-opnamen. Hoe is dat mogelijk na de stellige verzekering van Phil Schaap uit 1988? Hij was opnieuw nauw bij de productie betrokken, maar is klaarblijkelijk niet in staat klaarheid te verschaffen. Op het album met strijkers wordt alleen gesproken over *18 newly discovered, previously unreleased alternate takes* (in werkelijkheid zestien, maar alla). In het booklet bij *Unheard Bird* gaat Schaap een stapje verder door te refereren aan *a stash of unheard Bird from Granz' associates*. Dat gaat over Norman Granz, de in 2001 overleden oprichter en producer van het Verve-label. Even verderop schrijft Schaap over *the holdings from the Granz camp*.
Phil Schaap mag het kennelijk niet uitspreken, maar we moeten aannemen dat Norman Granz zelf, of een relatie van Granz, in 1961 bij de verkoop van Verve Records aan MGM stiekem een paar Parker-tapes achterhield. Ruim een halve eeuw later zagen alle partijen brood in *bringing the Verve archives and Granz camp materials together*. *Crime does pay*, zou je kunnen concluderen.
De volgende vraag is wat deze twee albums muzikaal toevoegen aan ons beeld van Charlie Parker. *Unheard Bird* lijkt me vooral interessant voor de vastberaden student van Parkers oeuvre. De twee cd's bevatten in chronologische volgorde 69 tracks, waarvan 27 *short takes* en valse starts. 21 tracks zijn al eerder uitgebracht, zodat in totaal niet meer dan 21 complete nieuwe vertolkingen resteren. De meeste *alternate takes* komen van minder spectaculaire sessies (*Visa/ Passport, Charlie Parker Plays South Of The Border*). De gewone liefhebber heeft nog het meest aan vier nieuwe tracks van de bigbandsessie uit 1952, waaronder twee keer *Night And Day.*
Charlie Parker With Strings: Deluxe Edition heeft een aantrekkelijker opzet. Cd één bevat alle original takes, de tweede het nieuwe materiaal. Parkers spel klinkt na 68 jaar alleen maar bekoorlijker. Je begrijpt nu beter dan ooit waarom hij - anders dan velen aanvankelijk dachten - zelf met het idee kwam om een album met strijkers op te nemen. Het eerste nummer van de eerste sessie werd niet alleen de grootste hit, maar geldt tevens als een van de allerbeste opnamen uit zijn oeuvre. De vier nieuwe takes van *Just Friends* (waaronder twee complete vertolkingen) laten een fascinerende ontstaansgeschiedenis horen. Parker blijkt in dit geval met een vooropgezet idee naar de studio te zijn gekomen. De vier dwarrelende altsaxmaten die voorafgaan aan de themaparafrase, krijgen geleidelijk vorm, totdat in take vijf de perfectie is bereikt. Zelden kun je de geboorte van een meesterwerk zo precies volgen.

Bert Vuijsje
www.bebopbusiness.com

Alicia Keys

Laat zich luid en duidelijk horen

Met *Here* begint, volgens eigen zeggen, voor Alicia Keys een nieuw muzikaal tijdperk. Haar zesde studioalbum is doordrenkt van haar hiphoproots en ze maakt het ene statement na het andere. Een album om onder de loep te nemen met twee Nederlandse powervrouwen: Ntjam Rosie en Angelique Houtveen.

Tekst: **Angelique van Os**

Tijdens de MTV Awards 2016 aanschouwen miljoenen jonge Amerikanen haar ode aan de beroemde *I Have A Dream*-speech van Dr. Martin Luther King. Het is dan precies 53 jaar geleden dat hij die woorden sprak. Ingetogen, maar zelfverzekerd deelt r&b-ster Alicia Keys vervolgens een gedicht dat met een crescendo toewerkt naar een vocale climax: *"Maybe we should love somebody. Maybe we could care a little more. Maybe we should love somebody. Instead of polishing the bombs of Holy War"*, zingt ze. Tussen de regels door wacht Keys op reactie van het publiek, en dat volgt met veel gejoel. De zangeres heeft de laatste jaren een brede doelgroep bereikt door haar bijdrage als jurylid in *The Voice*. Het gedicht verwijst naar het nummer *Holy War*, een van de achttien tracks van haar nieuwe plaat *Here*. "Ik geloof nog steeds in die droom. Dat er een dag komt dat onze natie opstaat en dat er eindelijk, eindelijk het besef volgt dat iedere man en vrouw gelijk zijn." Keys ontvangt een staande ovatie tijdens de New Yorkse Superbowl. Destijds wist ze uiteraard niet dat dit gedachtegoed nu misschien verder weg lijkt dan ooit, met het nieuwe bewind van Donald Trump. Hoe dan ook, de zangeres zet - evenals vele andere supersterren - haar muziek in om een politiek statement te maken.

Movement

Op *Here* keert Keys terug naar haar New Yorkse hiphoproots en -cultuur, met raps, beats en gesproken interludes waarin ze discussies uit het dagelijkse straatleven benadrukt. De plaat reikt verder dan lokale slang, *brotherhood* en problematiek. Keys stelt mondiale problemen aan de kaak en doet dat voor het eerst op een volledig album. In 2014 wordt dat besef aangewakkerd door alle ellende in de wereld; Syrië, de conflicten in de Gazastrook, het uitbrekende Ebola-virus en de rellen in Ferguson. De zangeres annex pianiste is er wellicht extra gevoelig voor omdat ze net moeder is geworden en zich afvraagt in wat voor wereld haar kind moet opgroeien. Ze schrijft de song *We Are Here* en brengt het uit als single. Kort daarna volgt haar eigen We Are Here Movement, waarbij ze naam en daad verbindt aan diverse goede doelen die zich inzetten voor humaniteit, gelijke rechten, minderbedeelde vrouwen en kinderen, en natuur- en klimaatbescherming. Bovenal is liefde en saamhorigheid de boodschap.

Cross-overs

In Nederland volgen vocaliste en songwriter Ntjam Rosie en radiomaakster Angelique Houtveen La Keys al vanaf haar debuutalbum *Songs In A Minor* (2001). Wat vinden zij van de

"Ik geloof **nog steeds** in die droom"

Zangeres Ntjam Rosie (links) en radiomaakster bij 3FM Angelique Houtveen (rechts) bespreken het laatste album van Alicia Keys.

artieste en diens nieuwe album? Rosie: "Ik ben fan, hoewel ik niet alles mooi vind. Ze heeft me beïnvloed met het maken van cross-overs in genres, met name bij haar vierde plaat *As I Am* (2007) was er een perfecte balans tussen r&b, soul en pop. Tot dat album vond ik het heel boeiend, daarna zijn de songs wat vlakker, de teksten wat doorzichtig. Ik zet meer een sfeer neer, het draait om gevoel. Mijn laatste album, *The One* (2015), was een persoonlijke zoektocht naar spiritualiteit. Nu ik in het schrijfproces zit voor mijn aankomende plaat, denk ik ook meer na over onderwerpen als de betekenis van vrijheid. Hoe vrij ben je als (zwarte) vrouw, buitenlander of allochtoon? Wat betekent afkomst? En ik onderzoek (moderne) slavernij. Al die elementen wil ik muzikaal vertalen."

Spiegel

In Common, de eerste single van *Here*, verraste Rosie door een verfrissende, hedendaagse sound. Die stijl had ze meer verwacht op het hele album. Wat ze jammer vindt, want je mag vooruitstrevendheid verlangen van een artiest van dit kaliber. Rosie waardeert Keys' kritiek op de maatschappij en dat ze begaan is met haar medemens. "Het is wellicht een trend onder artiesten, maar het raakt iedereen wat er aan de hand is in de wereld. En zoals Nina Simone sprak: 'Een artiest is de spiegel van wat er gaande is in de maatschappij.' Dat toont Alicia Keys ook. Je moet door de interludes dieper graven, vaker luisteren. Ik vind het tof dat ze je meezuigt in een verhaal. En ze is een te gekke artiest, die veel liefde toont voor gezin en familie – luister *Blended Family.* Ook zet ze zich in voor een groter geheel. Ze is niet alleen een artiest."

Angelique Houtveen voegt daaraan toe: "Zij was voor mij een rolmodel. Een stoere, krachtige vrouw met haar eigen stijl en (sexy) kleding die er niet ordinair uitzag. Daarnaast heeft ze natuurlijk een fantastische stem. Als zestienjarige tiener kon ik me helemaal vinden in haar teksten. Met dit nieuwe album betrap ik mezelf erop dat ik het te weinig beluister. De boodschap is krachtig, maar komt bij mij nergens écht binnen, geen kippenvelmomenten. Dat is jammer, want er zitten echt wel diepere lagen in de interludes en de teksten verdienen aandacht. Het had me eerder geraakt met meer organische songs. Zoals *Kill Your Mama*, puur vanuit het hart gezongen."

Je mag **vooruitstrevendheid verlangen** van een artiest van dit kaliber

Tool

Houtveen besluipt enigszins het gevoel dat Keys haar muziek inzet als tool om haar beweging op de kaart te zetten, in plaats van andersom. Dat komt vooral doordat de boodschap er wat

te dik bovenop ligt. "Keys doet echt goed werk en ze heeft de kracht om het bewustzijn over te brengen. Muzikaal gezien had het wat mij betreft wat artistieker gemogen. Ik weet hoe krachtig muziek kan zijn, dat heb ik zelf ervaren toen ik langdurig ziek was. Muziek is voor mij de manier om dichter bij mijn gevoel te komen. Met mijn eigen project, Boost Your Mood With Music, wil ik mensen leren stilstaan door met intentie te luisteren. Hoe laat een nummer je voelen? Als muziek een emotie oproept, blijft het je bij. Dat zijn de liedjes waar we het jaren later nog over hebben." In een interview met het Amerikaanse blad *The Edit* zegt Alicia Keys dat haar album een nieuw muzikaal vertrekpunt is: "Ik bevind me in een nieuwe levensfase. Het gaat om groei, leven en het gevoel hebben om meer te kunnen bijdragen. Toen ik moeder werd, voelde ik me sterk, maar was ik er niet klaar voor om te doen wat ik nu doe." Keys nam tijd om naar zichzelf te luisteren, iets wat ze nooit eerder echt gedaan had. Ze leerde volgens eigen zeggen een nieuwe kant van zichzelf kennen: "Ik ben een agressieve *bad ass*, stoutmoedig, ongeremd en ik benoem dingen zoals ze zijn. Ik ben niets wat ik voorheen was." Een goed voorbeeld is het nummer *Hallelujah*, waarbij de zangeres niet alleen de vluchtelingencrisis benadrukt, het is tevens de soundtrack van *Let Me In*, een korte film van Jonathan Olinger. Keys speelt zelf een rol in een verhaal dat gaat over een Amerikaans gezin dat vlucht voor geweld in Los Angeles. Met duizenden tegelijk probeert de lokale bevolking de Mexicaanse grens te bereiken. In *Rolling Stone* zegt ze: "Ik ben verbijsterd door het feit dat er nog nooit in de geschiedenis zoveel vluchtelingen waren als nu en daarvan bestaat de helft uit kinderen. Met deze film willen we het besef overbrengen: wat als het jouw gezin was? Wat als wij degenen zijn zonder huis, die uit elkaar getrokken worden? Probeer je daar eens in te verplaatsen."

Eén ding is helder: met *Here* raakt Alicia Keys **op diverse vlakken** een gevoelige snaar

Niet buigen

De New Yorkse muze werd ook wereldnieuws toen ze een brief online postte bij schrijfster/actrice Lena Dunham, waarin ze aangeeft niet langer te willen buigen voor de eisen van de entertainmentindustrie. Ze wil zich niet langer verbergen achter make-up en voelt zich krachtiger zonder dan met. Ze zingt erover in *Girl Can't Be Herself*. In een radio-interview met *Hot97* zegt ze: "Ik heb niets tegen make-up. Ik draag nog steeds graag lipgloss, maar ik heb er niet altijd behoefte aan. Het gaat niet om wat anderen van me vinden, het gaat erom dat je kunt doen en laten wat je zelf wil. Dat is het enige signaal wat ik afgeef en nu vind ik het prettig om mezelf zo te zien." Een groot issue in de Amerikaanse media. Wat vinden onze Nederlandse 'celebs' hiervan? Houtveen: "Ik vind het heel krachtig. Deze vrouw besluit om geen make-up te dragen en daar vindt plots iedereen wat van. Het is haar keuze en ze zegt zelf ook dat op het moment dat ze dat wel weer wil dragen, ze dat zal doen. Keys draagt niemand op om ook te stoppen met make-up, dus waar maakt iedereen zich druk om?" Rosie deelt die mening: "Omdat ze publiek domein is, denken mensen dat ze haar kunnen kneden. Dat ze zich daar niets van aantrekt, dat vind ik heel stoer. En goed voor (jonge) vrouwen dat ze laat zien dat je niet perfect hoeft te zijn zoals Kim Kardashian, wat dat dan ook betekent." Als artiest presenteert Rosie zichzelf niet zonder make-up, voor haar werk wil ze zich juist lekker opdoffen. Privé draagt ze echter bijna nooit make-up. "Het is net hoe ik me voel. De ene keer trek ik wel hoge hakken en een mooie jurk aan, de andere keer niet. Dat moet iedereen zelf weten, precies wat Alicia Keys beaamt. Gelukkig gaat Nederland daar wat relaxter mee om. Hier gaat het eerder om inhoud."
Eén ding is helder: met *Here* raakt Alicia Keys op diverse vlakken een gevoelige snaar. Of het nu om de huidige tijdgeest gaat, om (on)bewust een rolmodel, een powervrouw te zijn die haar eigen koers vaart, of het verwoorden dat liefde boven alles staat. Keys laat zich horen, luid en duidelijk. J

Jason Lindner

Jazz en Elektronica

Op weg naar de singulariteit

Na decennia van experiment weet een nieuwe generatie muzikanten jazz en elektronica zo organisch te combineren dat er een nieuwe, hybride muziekvorm ontstaat. Jazzism spreekt met de pioniers en de vernieuwers van deze beweging.

Tekst: **Iddo Havinga** | Foto's: **Jelmer de Haas**

Is het een sax? Of is het een sampler? De kans is groot dat je het je de afgelopen paar jaar meermaals afvroeg, luisterend naar wéér zo'n vernieuwende plaat. *Kneedelus*, de samenwerking tussen jazzkwartet Kneebody en producer Daedelus, of Jameszoos *Fool*, waarop de Bossche producer opgeknipte jazzpartijen voorziet van knarsende synthesizers: de voorbeelden van jazzprojecten waarbij de akoestische en elektronische wereld naadloos in elkaar overgaan worden steeds talrijker.

Overbruggen van de barrière

Op zich is het gebruik van elektronica in de jazz niet nieuw: eind jaren zestig begonnen muzikanten als Miles Davis, Herbie Hancock en Chick Corea al te experimenteren met elektrische piano´s en synthesizers. Maar het écht samengaan van werelden moest nog komen. "Die interactie zagen we voor het eerst goed in de jaren negentig", stelt Ben Wendel, saxofonist en bandleider van Kneebody. "Jazzgroepen gingen spelen met dj's en met elektronische muzikanten die samplers gebruikten." Belangrijk daarbij was dat de ontmoetingspogingen van 'beide kanten' kwamen. "Juist hiphopproducers met interesse in jazz wisten die vertaalslag goed te maken", zegt Jameszoo (Mitchel van Dinther). Het overbruggen van die taalbarrière ging niet zonder slag of stoot. "Vaak was er nog een kloof tussen de jazzgroep en de dj en voelde het resultaat als losse, op elkaar gestapelde laagjes", zegt Wendel. "Elektronische muzikanten zijn nu meer vertrouwd geraakt met muzikale improvisatie en kunnen soepeler omgaan met de manipulatie van geluiden en timing. Jazzmuzikanten snappen, op hun beurt, de technologie steeds beter. We verstaan elkaar nu op een dieper niveau. Wat dat betreft gaan we echt een nieuw tijdperk in." "Iedereen heeft door dat er iets aan de hand is", beaamt Jameszoo. "Er is een kettingreactie aan de gang." Voor Wendel was het het moment om zich te storten op Kneedelus, een project met als doel de elektronica van producer en jeugdvriend Daedelus (Alfred Darlington) zó te integreren in de jazzmuziek dat hij als een volledig, gelijkwaardig bandlid kon fungeren. "We wilden een hybride wezen creëren, een cyborg", lacht de bandleider. "Als mensen ons horen spelen, zeggen ze dat ze niet weten welke geluiden van Daedelus komen en welke van Kneebody. Dat was precies ons doel!"

Elektronica is overal

Hoe komt het dat die versmelting tussen akoestisch en elektronisch juist nu een nieuw niveau bereikt? "Jonge muzikanten groeien op in een totaal andere muzikale wereld dan

ik deed", verklaart Nils Petter Molvær, de Noorse trompettist die begin jaren tachtig begon te experimenteren met het gebruik van samples en elektronische effecten. "Elektronische muziek is nu een integraal onderdeel van hun muzikale expressie. In Noorwegen is er zelfs een universiteit waar ze livesampling als vak geven!" "Ook de globaliserende rol van technologie speelt mee", zegt de Franse trompettist Erik Truffaz, die rond de eeuwwisseling naam maakte door het combineren van drum-'n-bass- en hiphopritmes met jazz. "Het internet is voor jonge muzikanten een school waar ze het hele muzikale verleden en heden kunnen opzoeken en de toekomst mee kunnen creëren. De resulterende vermenging van stijlen en culturen geeft een welkom, fris perspectief." Voor pianist Jason Lindner, die onder andere met zijn trio Now vs Now de klankwerelden van jazzpiano en synthesizers samenbrengt, is het gebruik van elektronica in zijn muziek vanzelfsprekend. "We leven in een tijd waar digitale technologie volledig is geïntegreerd in het dagelijks leven. De meest populaire muziek gebruikt het. Als ruimdenkende muzikant kun je daar niet omheen. De technologie is er, dus automatisch gaan avontuurlijke muzikanten daarmee aan de slag. Vandaag de dag jazz spelen en níet iets met die invloed doen, dát is een persoonlijke keuze." "Iemand gaf ooit een prachtige definitie van jazz: het is de muziek die jazzmuzikanten spelen in de tijd waar ze in leven", zegt Wendel. "Muzikanten als multi-instrumentalist en producer Terrace Martin en ikzelf zijn opgevoed met hiphop en moderne elektronica. Het is simpelweg een deel van onze taal." Dat hoeft zich niet altijd te uiten in het gebruiken van machines, benadrukt Lindner. "Bands als Dawn of Midi, Plaistow en GoGo Penguin zijn akoestisch, maar hebben een elektronische esthetiek. Een drummer als Mark Guiliana bespeelt zijn akoestische drums alsof hij een elektronische beat-maker is." Technologische ontwikkelingen maken het daarbij steeds makkelijker die taal goed te spreken. "Loops en samples kunnen nu worden geïntegreerd met livespel met een flexibiliteit die eerder niet mogelijk was", vertelt Lindner. "Ik weet nog dat ik mijn eerste sampler kreeg", blikt Molvær terug. "Daar kon ik een seconde mee samplen, op een floppydisk. Vergeleken met wat nu mogelijk is, was dat het stenen tijdperk. Ik kan mijn trompet nu op allerlei manieren manipuleren, met software plug-ins en elektronica. Een bevriende architect vertelde zelfs over een programma waarmee hij, door mijn muziek in te voeren, een hotelkamer kan ontwerpen!" "Tegelijkertijd is er een heropleving van analoge synthesizers", vult Lindner aan. "Hun organische klank mengt goed met akoestische instrumenten. De combinatie van analoog geluid en ongekende digitale mogelijkheden maakt dat we in een fascinerende tijd leven."

In de studio

Muziek maken met al die technologie vereist een nieuwe benadering van muziek schrijven, improviseren en opnemen in de studio. "Elektronische muziek leunt erg op postproductie", legt Wendel uit. "Terwijl jazz juist op het moment ontstaat." Tijdens de opnames van Kneedelus combineerden de muzikanten beide benaderingen. "We speelden bijvoorbeeld een passage expres heel statisch, omdat we wisten dat Daedelus dat stuk later zou onderwerpen aan zijn geluidssculptuur." Bij het stuk *Not Love* beïnvloedde de producer juist weer de performance van de muzikanten vooraf. "Voor de opnames manipuleerde hij het geluid van de piano waar dat stuk op gespeeld zou worden, zodat het een oude, melancholische klank had. Daarna speelde ik het stuk in met alle menselijke oneffenheden en het gevoel van het moment", vertelt Wendel. Jameszoo is juist gewend alles volledig met de computer te doen. "Het goed krijgen van alle geluiden is cruciaal, ik heb daar wel een half jaar over gedaan", vertelt hij. De bouwstenen voor zijn nummers kwamen van analoge synthesizers en livemuzikanten. "Ik knipte stukken op die muzikanten hadden ingespeeld", vervolgt de producer. "Ik heb

Jameszoo

nooit met meer dan één muzikant tegelijk in de studio gezeten, maar ik liet het resultaat klinken als een jazzband. De mogelijkheden van de digitale wereld zijn bijna oneindig. Het is steeds makkelijker om de funk te 'faken'. Maar akoestische geluiden ga ik niet proberen na te maken. Je mist dan toch heel veel nuances. En er is iets bijzonders aan het met een muzikant in de studio zitten."

De uitdaging van het podium

Ondanks alle nieuwe mogelijkheden blijft er nog een uitdaging over: hoe vertaal je de nieuwe klankwereld naar het podium? "Live spelen is iets waar we allemaal, denk ik, nog mee worstelen", zegt Lindner. "Iedereen heeft zijn eigen ervaring en expertise. Muzikanten als Taylor McFerrin en Floating Points komen uit de dj-cultuur en moeten uitzoeken hoe ze omgaan met livesets. Flying Lotus is weer echt een producer. Zijn nummers klinken organisch en jazzy en maken gebruik van livemuzikanten, maar omdat hij zelf geen instrument speelt, doet hij zijn optredens met alleen een laptop. Ik heb dan weer twintig jaar live-ervaring, maar heb nog nooit ge-dj'd. Wel ben ik nu aan het experimenteren met een project, Oscillations, waarmee we live spelen met synths, samplers en drumcomputers.Het klinkt als een elektronische productie, maar doordat we het live doen, zijn we in staat om te reageren op de sfeer van het moment, net zoals een dj dat zou doen. Maar de volledige integratie van productie, improvisatie, instrumentale performance en dj'en op het podium is een nieuw fenomeen en momenteel is er maar een handvol muzikanten die dat echt voor elkaar krijgt", stelt hij. "Ik hoop dat digitale technologie steeds meer met improvisatie wordt gecombineerd op een manier die echt dynamisch is om naar te kijken, zonder het statische aspect dat elektronische muziek kan hebben." Jameszoo riep de hulp in van drie muzikanten die ook op zijn album spelen om zijn muziek naar het podium te vertalen. "Financieel gezien had ik het beter solo kunnen doen", zegt hij, "maar bij dit album past het geluid van een kwartet. Ik heb toen eerst veel naar liveopnames geluisterd, zowel van jazz- als elektronicamuzikanten. Daarna was het een kwestie van repeteren. Veel dingen die op de plaat werken, doen dat niet wanneer je ze live precies naspeelt. Ik denk dat dat is waar veel mensen zich nog op stukbijten. Ik ging met die jongens in de repetitieruimte zitten en al jammend zochten we uit wat werkt." De Bosschenaar is daarbij het enige bandlid dat niet uit een podiumtraditie komt. "Mijn kwaliteit is dat ik weet wat voor geluid ik zoek", legt hij zijn liverol uit. "Ik voeg de elektronica toe die zorgt voor de fusie. Ik gebruik synths, een sampler waarmee ik geluiden kan vervormen en een computer waarmee ik ter plekke stukjes kan loopen." Ook voor Wendels Kneedelus was de eerste livetoer een leerproces. "Op technisch niveau kwamen we erachter dat we compressie toe moesten passen op de lage frequenties die Daedelus produceerde, zodat hij het bandgeluid niet overstemde. Ook was het belangrijk dat hij naast de drummer stond, zodat hij zijn samples goed kon timen." Om de producer mee te kunnen nemen in spontane improvisatie leerden ze hem een muzikale 'geheimtaal'. "Wij gebruiken specifieke melodische frases om overgangen naar elkaar te communiceren. Wij leerden hem een paar hiervan zodat hij daarop kon reageren. Dat hielp enorm om de muziek vorm te geven."

Ben Wendel

Foto: **Josh Goleman**

"In Noorwegen is er zelfs een **universiteit waar ze livesampling** als vak geven!"

Elektronica als gereedschap

Zoals met alle nieuwe dingen bestaat het gevaar dat de ´nieuwigheid´ belangrijker wordt dan de muzikale kwaliteit. Hoe kijken de pioniers hier tegenaan? "Het is een kwestie van doseren", zegt Truffaz. "We worden al overspoeld door oppervlakkige liftmuziek." "Elektronica is een hulpmiddel, zoals je een hamer gebruikt voor het bouwen van een huis", vindt Molvær. "Een goede hamer helpt, maar je moet wel weten hoe je een huis bouwt. Je moet iets in al die elektronica stoppen! Ik probeer mijn gereedschapskist te blijven ontwikkelen, mijn palet te verbreden door te blijven experimenteren en nieuwsgierig te blijven. Door zo'n zoekproces kun je je eigen stem vinden. Zoals je het trompetgeluid van Miles Davis herkent, kan ook de

The best
wireless headphones
in the world
are now officially
the best
wireless headphones
in the world.

P7 Wireless €399, P5 Wireless €299

Bezoek bowers-wilkins.nl/store voor een dealer bij u in de buurt of bestel direct op bowers-wilkins.nl/Hoofdtelefoon.

WHAT HI-FI? AWARDS 2016

Wireless headphones
Best wireless headphones £300+
Bowers & Wilkins P7 Wireless

WHAT HI-FI? AWARDS 2016

PRODUCT OF THE YEAR
Best wireless headphones £200-£300
Bowers & Wilkins P5 Wireless

Bowers & Wilkins

specifieke expressie van een elektronica-artiest herkenbaar zijn." "Het draait om goede composities en een goed oor voor geluid", vindt Jameszoo. "Elk instrument wacht op iemand die er iets interessants mee doet. Een piano heeft zich al lang bewezen als tijdloos instrument. Maar van de computer weten we nog heel weinig. Daarom noem ik mijn muziek ook naïeve computerjazz. Misschien luisteren mensen het later wel terug en zeggen ze: 'Die shit is écht gedateerd.' Ik hoop het natuurlijk niet!"

Op weg naar de singulariteit

Alle vertegenwoordigers van de elektronische jazzbeweging zijn het erover eens dat de vermenging van akoestische en elektronische muziek alleen nog maar verder zal gaan. "Onze muziek is een reflectie van de manier waarop technologie steeds meer naadloos in de wereld wordt geïntegreerd", zegt Lindner. "Voor nieuwe generaties is die nieuwe samensmelting het uitgangspunt. Als 43-jarige ben ik éérst analoog, dan digitaal, maar mensen die nu opgroeien beginnen al digitaal!" "De grens tussen mens en elektronica zal steeds meer vervagen", denkt ook Wendel. "Muzikale technologie kan op een dag misschien wel worden ingebed in ons lichaam! De werktitel voor het Kneedelus-project was *The Singularity.* Wanneer de singulariteit arriveert, bereiken computers het niveau van het menselijk brein en ontstaat er een combinatie tussen mens en machine die resulteert in een nieuw soort bewustzijn. Veel mensen geloven dat dit nog in ons tijdperk zal gebeuren. Ik weet dat dat klinkt als sciencefiction, maar mensen als Ray Kurzweil, uitvinder van elektronische keyboards én hoofd van een researchprogamma van Google, geloven er heilig in. Net zoals een boek vooruit kan lopen op gebeurtenissen die later daadwerkelijk plaatsvinden, denk ik dat het combineren van elektronische muziek met jazzmuzikanten op een soort onderbewust niveau dit idee van de singulariteit en het samensmelten van werelden anticipeert." De recente successen hierin ziet Wendel dan ook als onderdeel van een langer proces. "Dit alles is al een tijd aan het sudderen en aan het groeien. We hebben allemaal, onder de radar, ons geluid ontwikkeld in de afgelopen pakweg 25 jaar. En nu is er opeens het omslagpunt, waarop alles tegelijk boven de grond komt. *Now's the time!*" J

SELECTIE JAZZ/ELEKTRONICA MUST-HEARS

Miles Davis - *Bitches Brew* (1970)
Herbie Hancock - *Sextant* (1973)
Nils Petter Molvær - *Khmer* (1998)
Erik Truffaz - *The Walk Of The Giant Turtle* (2003)
Now Vs Now - *Earth Analog* (2013)
Dawn of MIDI - *Dysnomia* (2013)
Mehliana - *Taming The Dragon* (2014)
Taylor McFerrin - *Early Riser* (2014)
Flying Lotus - *You're Dead* (2014)
Kneebody & Daedelus - *Kneedelus* (2015)
Floating Points - *Elaenia* (2015)
Dave Douglas - *High Risk* (2015)
STUFF. - *STUFF.* (2015)
Plaistow - *Plaistow* (2015)
GoGo Penguin - *Man Made Object* (2016)
Big Yuki - *Greek Fire* (2016)
Jameszoo - *Fool* (2016)
Terrace Martin - *Velvet Portraits* (2016)
Justin Brown's NYEUSI - (album nog uit te komen)

GoGo Penguin

Bob Thiele en Impulse! Records

De erfenis van een rijkeluiszoontje

Dan mag je wel platenproducer zijn, je hebt helaas nog niet alles te zeggen. Dat ondervond Bob Thiele (1922-1996) verschillende keren in zijn loopbaan. Toch liet hij een prachtige erfenis na, vooral die tweehonderd albums voor het label Impulse!. Daarnaast schreef Thiele ook nog de eeuwige standard *What A Wonderful World*.

Tekst: **Coen de Jonge** | Foto's: **Hollandse Hoogte, Verve**

Ach, wat hadden ze een ruzie, producer/songwriter Bob Thiele en Larry Newton, die in augustus 1967 president was van het platenlabel ABC Records. Het was twee uur in de nacht, Louis Armstrong had er net een optreden in het Tropicana Hotel in Las Vegas opzitten en zou nog een nieuw liedje opnemen met de titel *What A Wonderful World.* Bob Thiele had die song samen met George David Weiss geschreven. Ze hadden het lied eerst aangeboden aan zanger Tony Bennett, maar die zag er niks in. Larry Newton was eigenlijk alleen maar naar Las Vegas gekomen om foto's van Armstrong te laten maken, want die had hij net voor ABC ingelijfd. Maar toen hij hoorde welk lied er die nacht zou worden opgenomen, was hij not amused. Hij had zoiets als de uptempohit *Hello Dolly* voor ogen, maar nu kwamen ze aanzetten met een slome ballad over de goedheid in de wereld – en dat ten tijde van de Vietnamoorlog. Newton eiste zelfs dat de zaak werd stopgezet. Er volgde geschreeuw, geduw en getrek, en uiteindelijk werd Newton uit de studio gezet. Buiten de deur bleef hij kabaal maken. Maar Bob Thiele en de zijnen hielden stand. Armstrong had wel erger meegemaakt en toen het zes uur in de ochtend was, stond *What A Wonderful World* op de band. Larry Newton deed vervolgens niks aan publiciteit, de song kwam in de VS niet eens in de top 100, maar in Engeland werd het een nummer 1-hit. Twintig jaar later was het wereldwijd een evergreen. Goed gezien dus van Bob Thiele, die op dat moment als producer ook

Voor **Impulse! produceerde Bob Thiele** ongeveer tweehonderd albums

werkte voor het sublabel Bluesway Records. In 1968 had hij, begrijpelijk, genoeg van ABC en zette zijn eigen maatschappij op: Flying Dutchman Records. Voor dat label nam hij jazzmusici op als Oliver Nelson en Tom Scott – mensen die hij al kende uit de periode dat hij vanaf 1961 producer was voor de jazztak van ABC: Impulse!. Achteraf bezien zijn artistieke hoogtijdagen.

Louis Armstrong en Bob Thiele,
bij de Grammy Awards in 1970.

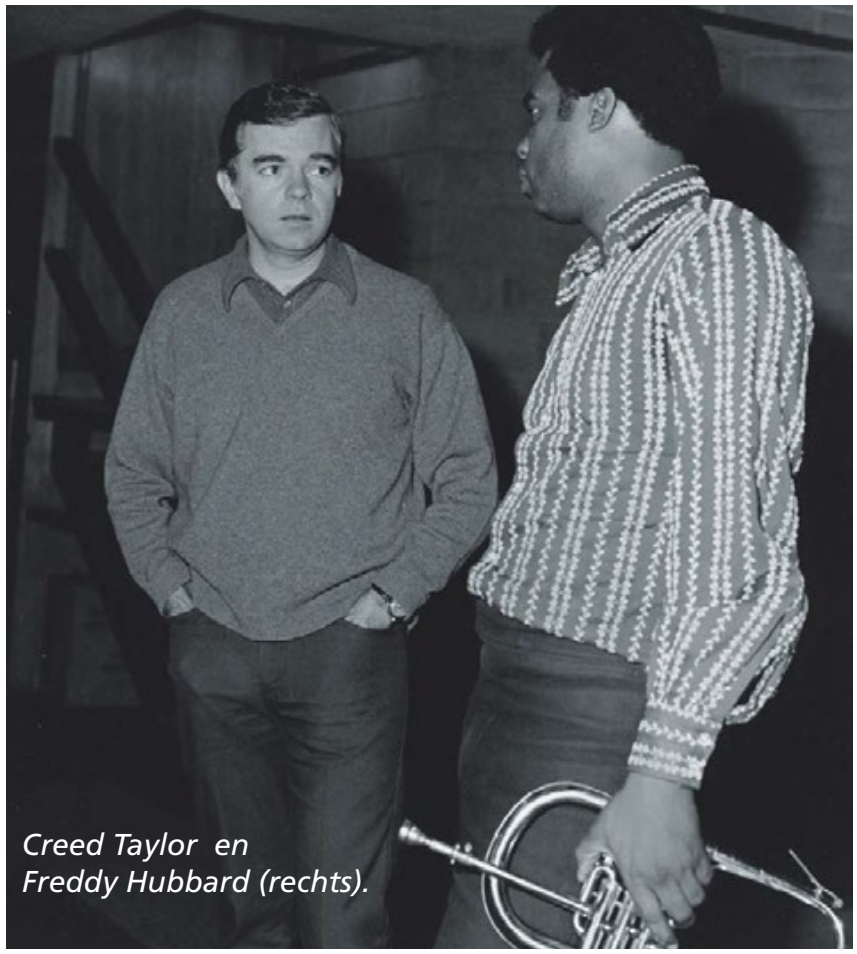

Creed Taylor en Freddy Hubbard (rechts).

Eerst nog Creed Taylor

Voor Impulse! produceerde Bob Thiele ongeveer tweehonderd albums. Toch was hij niet de initiële richtingaanwijzer voor het label dat in 1960 onder de vleugels van ABC/Paramount werd opgericht. Dat was Creed Taylor (1929), die in zijn studietijd als trompettist meedeed aan bandjes als de Duke Ambassadors en de Five Dukes. Ze waren allemaal gek op Ellington, vandaar. Na zijn studie had hij een ander idee: platenproducer worden, dat leek hem mooi 'in een bui van naïviteit en positief denken', zoals hij het later omschreef. Eerst kwam hij via een studievriend terecht bij Bethlehem Records en toen dat goed ging in 1956 bij ABC/Paramount. Enkele jaren later kreeg hij daar de kans om zijn idee voor een gezaghebbend en kwaliteitsrijk jazzlabel vorm te geven. Taylor dacht eerst over de naam Pulse Records, maar die bleek al te bestaan. Met een voorvoegsel erbij en een uitroepteken erachter stond de nieuwe naam snel vast: Impulse! Plus een aansprekend motto, *The New Wave of Jazz.* Een van Taylors belangrijkste daden in dat eerste jaar was het vastleggen van John Coltrane. Diens contract bij Atlantic Records liep al af en hij kon gemakkelijk worden overgehaald door de wetenschap dat opnametechnicus Rudy van Gelder ook door Impulse! zou worden ingeschakeld. Verder waren de financiële condities riant. Coltrane werd - na Miles Davis - in één klap de best betaalde jazzmuzikant.

Classy imago

Men wilde het label een uitstraling van stand meegeven, met releases die respect afdwongen en die er ook prachtig uitzagen, met hun zware klaphoezen en het opvallende logo. Ze waren in de winkel wel iets duurder, maar dat droeg bij aan het classy imago.

Toch ging Creed Taylor bij zijn eerste vier releases niet roekeloos te werk. Hij had dan wel van zijn bazen het label mogen opzetten, er moest wel succes op volgen. Voor de eerste vier platen koos hij daarom gearriveerde namen. De trombonisten J.J. Johnson en Kai Winding, orkestleider/arrangeur Gil Evans en - meteen een grote klapper - Ray Charles, met het album *Genius + Soul = Jazz*. Uit die plaat werd een single getrokken die ook tot Taylors verbazing in de top 10 terechtkwam: *One Mint Julep*. Aangezien de andere releases eveneens een welwillende ontvangst kregen, kon Creed Taylor zelfverzekerd doorgaan. De volgende plaat was al wat avontuurlijker: *The Blues And The Abstract Truth*, met het orkest van saxofonist/arrangeur Oliver Nelson. Ook die werd heel gunstig ontvangen en dat maakte de weg vrij voor het eerste album van John Coltrane op Impulse!. Dat was *Africa/Brass*. Een bewerkelijke onderneming, want Coltrane had in totaal 21 musici nodig, met voor jazz buitenissige instrumenten als een hoorn en een eufonium. Die moesten allemaal in de studio van Rudy van Gelder passen. Het werd tevens de laatste daad van Creed Taylor voor 'zijn' label. Hij kreeg een aanbod om het label Verve te gaan leiden en dat was *'an offer you couldn't refuse'*.

Het tijdperk van Bob Thiele

Enter Bob Thiele, een man met een heel ander gedrag. Je kon hem op dat moment al beschouwen als een veteraan in de muziekindustrie. Opgegroeid als rijkeluiszoontje, bezig met zijn klarinet en sterk onder de invloed van swingmuziek, had hij op z'n zeventiende al een jazztijdschrift en een eigen platenlabel

Na een week viel al het besluit om **John Coltrane live op te nemen** in de Village Vanguard

V.l.n.r.: McCoy Tyner, Archie Shepp, John Coltrane en Bob Thiele tijdens de opnamen van 'A Love Supreme'.

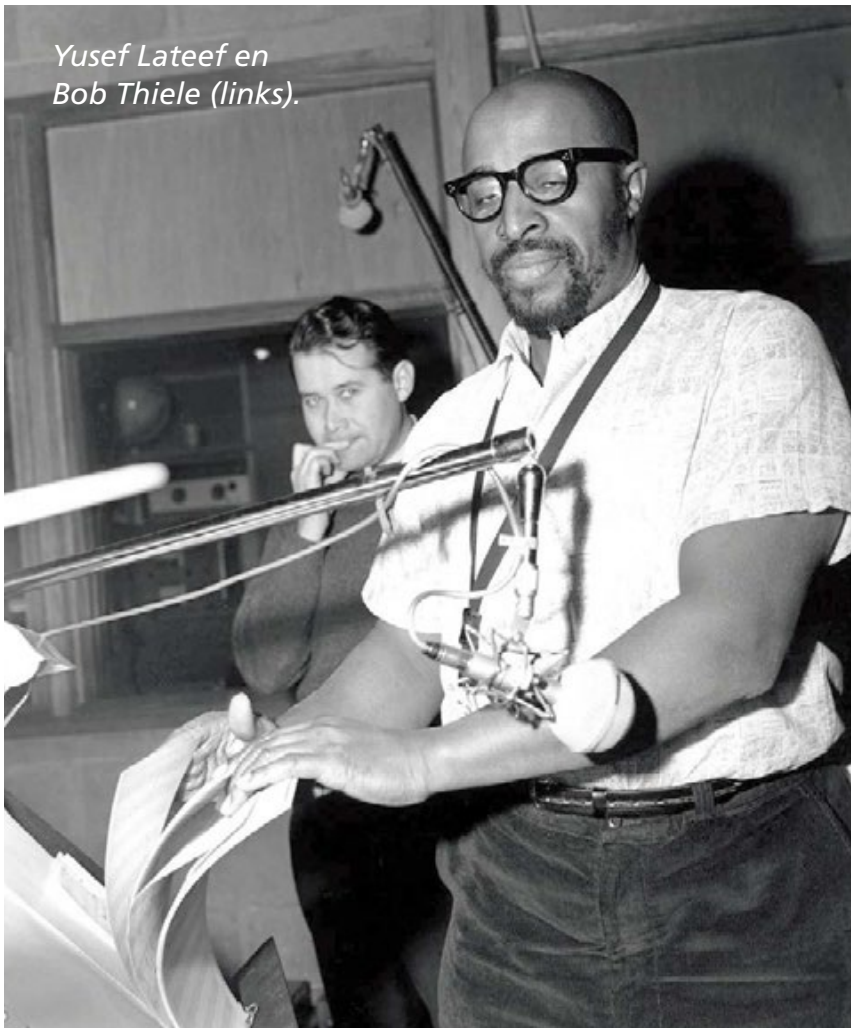

Yusef Lateef en Bob Thiele (links).

opgezet: Signature. Hij wist er zelfs gerenommeerde namen als Eddie Condon, Erroll Garner, Coleman Hawkins en Lester Young voor te strikken. Helaas had Thiele nog niet veel inzicht in financiële zaken. Hij hield vooral van feesten, dus hij moest in 1948 met zijn jazzlabel stoppen. Thiele kwam bij het grote Decca terecht, waar hij voor het sublabel Coral platen produceerde van onder meer Buddy Holly, Eydie Gormé, Steve Lawrence en Teresa Brewer (die later Thieles vrouw zou worden). Het lukte hem een een flinke rij hits te scoren. Er was een nieuwe muzieksoort in opkomst, rock-'n-roll, en daar bleek Thiele ook een goed oor voor te hebben. Zijn kostje bij Decca leek gekocht, maar na negen jaar vertrok hij na enige onmin toch. Vanaf 1958 zwierf hij van het ene label naar het andere en kwam hij terecht bij Roulette, waar hij een echte stunt uithaalde. Thiele maakte twee platen met Louis Armstrong en Duke Ellington tezamen. Daarmee zette hij zichzelf weer op de kaart als een echte jazzproducer. Aan het eind van de zomer van 1961 kwam de uitnodiging om te werken bij ABC/Paramount. Om precies te zijn: bij het nieuwe label Impulse!. Daar moest hij eerst wel even wennen, na zijn loopbaan in pop en rock. Eigenlijk had hij de nieuwe ontwikkelingen in de jazz niet zo goed bijgehouden. *"Basically I was a pop producer, the old-time type of pop producer, making a living and taking care of a family. I'd always try and do some jazz recordings, but the jazz thing was always really for pleasure, and I never could make too many records wherever I worked."* Maar die achterstand haalde Thiele heel snel in. Na een week viel al het besluit om John Coltrane live op te nemen in de Village Vanguard. Dat was een soort shocktherapie: *"That first night at the Vanguard, as I recall, I was pretty shook up; I was confused. But by staying involved, the music began to make sense to me."* Binnen een jaar had hij al een enorme rij spraakmakende albums uitgebracht. "Ik sliep zelfs in de studio", vertelde Thiele in 1995. "Ik nam iemand als Freddie Hubbard 's middags op, Shirley Scott in de avond, dan sliep ik even op een bank en dan kwam Roland Kirk in de studio. Het was alsof er geen eind aan kwam." Impulse! hanteerde daarbij een brede formule. Niet alleen de avant-garde van Coltrane, Max Roach en Charles Mingus, maar ook veteraan Benny Carter, Count Basie & the Kansas City 7, organiste Shirley Scott en Quincy Jones. Zelfs classic jazzpianist Earl Hines mocht van Thiele een plaat met zo'n mooie klaphoes maken.

Kroonjuweel Coltrane

Een van de kroonjuwelen die Thiele mocht begeleiden was uiteraard John Coltrane. De saxofonist zou de rest van zijn leven onder de hoede van de Impulse!-producer blijven. Toen hij later terugkeek op zijn loopbaan en een lijst mocht maken van zijn mooiste platen, stonden er drie van Coltrane in zijn top tien: *John Coltrane & Johnny Hartman*, *Duke Ellington & John Coltrane* en *A Love Supreme* – die laatste op de tweede plaats. *The House That Trane Built* heet het boek dat Ashley Kahn in 2006 over Impulse! schreef, en dat was de spijker op de kop. "*Even to this day I thank Coltrane for being*", zei Thiele op zijn oude dag. "*Because he carried me on into jazz music.*" Toch opmerkelijk hoe een selfmade producer met een dominant popverleden zulke spraakmakende en zelfs revolutionaire jazzplaten kon realiseren. Maar hij moest er wel voor vechten. Toen hij in 1966 een plaat met de nogal compromisloze saxofonist Pharoah Sanders wilde uitbrengen, kreeg hij eerst geen geld los voor de productie. Sanders moest het doen voor *union scale*, zo'n vierhonderd dollar. Toen de plaat op de markt was en enig opzien baarde, wilde men die muzikant opeens graag contracteren.
Maar er kwamen vaker clashes met ABC-managers, onder meer over platen van politiek geëngageerde musici als Max Roach en Archie Shepp. Toen was er ook nog dat akkefietje over *What A Wonderful World* van Armstrong. "*The lousiest Armstrong record ever made"*, werd er gebruld. Uiteindelijk gaf de producer de ABC-pijp aan Maarten. Maar ach, de geschiedenis trok voor Bob Thiele alles recht. Vooral met zijn werk voor Impulse! liet hij een prachtige erfenis achter. J

> "Even to this day **I thank Coltrane** for being"

Impulse! 25 seminal jazz albums in one box
The Verve Music Group/Universal 0602527771434

Han Bennink 75 jaar

50 jaar ICP Orchestra

"Kijk, er loopt zomaar een beroemde musicus over straat", zegt Han Bennink, terwijl hij nipt aan zijn witte wijn. "En er zit ook een op het terras", vult manager Susanna von Canon aan, met een knipoog naar de drummer, die ziet dat Theo Loevendie een vuilniszak naar de ondergrondse container brengt. "Hij zet zeker zijn oude composities bij het vuil", grapt Bennink.

Tekst: **Jan Jasper Tamboer** | Foto's: **Jelmer de Haas, Maud Mentinck**

We zitten in het zonnetje bij het roemruchte café Welling achter Het Concertgebouw in Amsterdam. Het is een mooie herfstdag, we zijn bijeen vanwege de 75ste verjaardag van Bennink op 17 april 2017 en het vijftigjarig bestaan van Instant Composers Pool Orchestra (ICP). Daarvoor waren we bij een concert van ICP-leden in verzorginghuis Emmahof, waar de oprichter van het orkest, Misha Mengelberg, woont. Daar is hij in goede handen, met een kwaliteit van zorg die tegenwoordig niet vanzelfsprekend is. De bejaarde bewoners kunnen zo lethargisch en dement niet zijn of ze reageren op de klanken van ICP, sommigen met het optrekken van een wenkbrauw, anderen met een lach of geklap. Personeel maakt een dansje. Mengelberg zelf lijdt al enige tijd aan dementie, kan nauwelijks meer praten en is volkomen immobiel. Wel reageert hij nog op muziek, want Bennink vertelt dat hij nog loepzuiver de juiste noot floot toen violist Mary Oliver haar instrument stemde. Dat hij zich nog realiseert dat al die prachtige muziek die voor hem gespeeld wordt door hemzelf gemaakt is, is echter onwaarschijnlijk. Dat ICP 50 wordt en Bennink 75, zal hij niet beseffen. Bennink: "Die 75ste verjaardag loert nu wel om de hoek, ik hoop dat ik het haal. Nee, serieus. Ik heb de laatste tijd verschillende lichamelijke ongemakken gehad." Bennink maakt echter de indruk in blakende gezondheid te verkeren en niet gehinderd te worden door enig gebrek. Naar eigen zeggen misdraagt hij zich op zijn leeftijd niet meer zo als vroeger, toen hij tekeer kon gaan als een 'wilde chimpansee'. Wel is hij volop actief en heeft hij de energie van een jonge hond.

Schoolconcerten

Momenteel toert hij door Nederland met ICP. Over een paar dagen zal hij in het Bimhuis staan met het voltallige orkest, waarschijnlijk voor een publiek met veel oude bekenden en taaie fans. "Het is moeilijk om de club bijeen te brengen, met zoveel mensen, van wie enkelen in het buitenland wonen. Iedereen heeft zo veel verplichtingen." De afgelopen dagen heeft Bennink met het orkest concerten op scholen gespeeld, voor in totaal zo'n duizend enthousiaste basisschoolleerlingen in het programma Bim Bam Bennink. Von Canon laat later de lesbrief zien die vergezeld gaat van dit project en die is opgesteld door een educatiemedewerker van het Bimhuis. Het is een leerweg om kinderen te onderwijzen en inzicht te geven in de muziekgeschiedenis, de praktijk van musiceren en de verschillende muziekinstrumenten. "In een bomvol Bimhuis brulden en juichten ze mee met het orkest, dat deze concerten met veel plezier doet. De leerlingen blijven vragen stellen", zegt Von Canon. Bennink: "Voor de kinderen spelen we hetzelfde repertoire als voor de bejaarden in het verzorgingstehuis."

Kroonjaar

In het kroonjaar komt een boek uit met grafisch werk van de drummer, samengesteld door boekontwerper Irma Boom. Naast veel beeld zal de publicatie ook tekstuele bijdragen bevatten van Bennink-biograaf Erik van den Berg, kunsthistoricus Hans Sizoo en theatermaker Wilfried de Jong. Het boek is verrijkt met foto's van Pieter Boersma, die Bennink en ICP talloze keren vastlegde. Bennink: "Ik heb er moeite mee om mezelf kunstenaar te noemen. Ik noem mezelf makkelijker drummer dan kunstenaar. Er zijn meer mensen die beeldende kunst combineren met muziek, zoals mijn geliefde collega Peter Brötzmann. Pianist Alfred Brendel maakt aquarellen en poëzie. Ik kan makkelijk overstappen tussen beide disciplines. Ik heb nooit een keuze hoeven maken, hoewel ik soms wel getwijfeld heb. In mijn werkruimte had ik altijd én een drumstel én een tekentafel. Ik verdien het makkelijker met muziek, hoewel ik qua geld op twee verkeerde paarden heb gewed." Toch komt er in 2017 ook een

Als je 75 wordt, **ontkom je niet aan** een terugblik

grote expositie van zijn kunstwerken, in museum Kranenburgh in Bergen (NH). Volgens Von Canon is dat een terechte erkenning. Zij kreeg van Bennink jarenlang brieven en kaarten die versierd waren met tekeningen en schetsen, hetgeen zij zeer waardeerde. "Ik heb ze allemaal bewaard en een twaalftal daarvan heb ik laten inlijsten." Qua muziek zijn er 14, 15 en 16 april feestelijke concerten in het Bimhuis, waarvoor Bennink carte blanche heeft gekregen. De feitelijke verjaardag is op 17 april. "Op dit moment is niks nog zeker over de invulling. Ik zou graag iets doen met mensen die ik al heel lang ken, maar met wie ik nog nooit heb samengespeeld, zoals Candy Dulfer. Waarschijnlijk wordt het een mengeling van geijkte

gezichten en voor mij onbekenden, ik zie wel. Naast deze serie van drie concerten spelen we een speciaal familieconcert met ICP." Bennink doet ook binnenkort optredens met het trio waarvan hij bandleider is en dat zijn naam draagt, met saxofonist Joachim Badenhorst en pianist Simon Toldam. "De bedoeling is om opnames te maken in het Bimhuis en een cd uit te brengen. Verder staat een tournee op stapel met saxofonist Omri Ziegele. We spelen gedurende twaalf dagen in Duitsland, Oostenrijk en Zwitserland."

Doorslaggevende momenten

Tot zover Benninks huidige activiteiten en feestelijkheden rond zijn verjaardag. Als je 75 wordt, ontkom je niet aan een terugblik. Als de verslaggever oppert om niet al te veel in het verleden te gaan wroeten, roept de drummer uit: "Godzijdank." Toch wil hij wel wat doorslaggevende momenten in zijn carrière noemen: "De eerste keer dat ik Misha Mengelberg ontmoette in 1959, bij een schnabbel. We speelden toen stukken van Monk, een van de lievelingscomponisten van Misha. Het was meteen raak. We hebben decennialang talloze keren samengewerkt, tot voor enkele jaren terug toen Misha dementie kreeg. Ik kwam zelden bij hem thuis over de vloer, maar we waren het vaak eens over de muziek. Verder bewaar ik goede herinneringen aan de samenwerkingen met Sonny Rollins en Eric Dolphy, met wie ik ook opnam." Later in het gesprek komt naar voren dat de jaren met de formatie Clusone voor Bennink ook van groot belang zijn geweest. Hij speelde van 1988 tot 1998 met cellist Ernst Reijseger en rietblazer Michael Moore en vierde grote triomfen. Uiteindelijk klapte het trio door tegengestelde karakters, een factor die het ensemble tegelijkertijd ook tot grote hoogtes op kon stuwen. Een hereniging zit er volgens Bennink niet in. De hoogtepunten in de carrière van de drummer zijn inmiddels niet aan te dragen. Von Canon: "Han zegt heel vaak: 'Dit was het geweldigste concert ooit.'" Bennink: "Als het goed is, is je laatste concert altijd het beste."

ICP Orchestra

In 2017 is het ook vijftig jaar geleden dat het Instant Composers Pool Orchestra werd opgericht door Bennink, Mengelberg en Willem Breuker. Mengelberg gebruikte het begrip *instant composing* om improvisatie mee aan te duiden. Von Canon: "ICP is het boegbeeld en het vlaggenschip van de geïmproviseerde

Naar eigen zeggen **misdraagt hij zich op zijn leeftijd** niet meer zo als vroeger

muziek in Nederland en de composities van Misha zijn gewoon standards." Op pagina's van muziekencyclopedie.nl is een uitgebreide biografie en geschiedenis van het spraakmakende orkest te lezen en op de website van ICP zelf staat een belangwekkend artikel van de hand van muziekjournalist Kevin Whitehead. De verslaggever stelt in het gesprek met Bennink en Von Canon voor om alle tien orkestleden over het voetlicht te brengen, te beginnen bij bassist Ernst Glerum, die muzikaal het dichtst bij de drummer staat. Bennink: "Ernst is mijn linkerhand en mijn rechterhand. Hij is een geweldige bassist en collega. Ik betrek Ernst er altijd bij." Von Canon vult aan: "Hij is een uitstekende pedagoog en pianist, en heeft ook nog eens veel humor." Bennink: "Saxofonist en klarinettist Michael Moore heb ik hoog zitten. Ik wil altijd nog een cd Moore Bennink maken. Hij heeft een heel mooie toon." Von Canon: "Ik smelt als ik Michael hoor spelen. Hij is een supermuzikant, een omnivoor met enorm veel muzikale kennis." Trombonist Wolter Wierbos kan zich volgens Bennink rekenen tot de wereldtop op zijn instrument. "Wolter is Wolter. Als hij van papier speelt, moet alles specifiek zijn, improvisatie beperkt hij tot het podium." Bij de naam Ab Baars roept Von Canon uit: "Wat een gentleman, met zijn elegantie." Rietblazer en fluitist Baars leeft volgens Bennink voor de muziek, met een grote intensiteit. Von Canon merkt op dat hij het repertoire verbreedt, bijvoorbeeld met werken van Charles Ives. Bennink: "Hij bijt zich vast in de materie en zit altijd te lezen, veel poëzie ook. Zijn composities zijn van grote waarde voor het orkest. Dat geldt ook cellist Tristan Honsinger, die zich als selfmade man geniaal ontpopt heeft. Hij is een karakter, wat overigens voor alle ICP-leden geldt." Over trompettist Thomas Heberer zegt Von Canon dat hij een filosoof is en een asceet. Bennink: "Toen Misha Thomas voor het eerst hoorde, haalde hij hem er meteen bij. Hij is een lieve kameraad. Dan hebben we nog violist Mary Oliver uit Californië, zij kwam naar October Meeting 1991 in het Bimhuis en bleef. Zij speelt haarzuiver en is

30CC

– HET –
DEPOT

LEUVEN JAZZ

18 > 26 MAART 2017

MA 20 03 **RON CARTER & RICHARD GALLIANO**
ROBIN VERHEYEN & BRAM DE LOOZE

DI 21 03 **LUCA JAZZ ALL STARS**
FT. BERT JORIS, JEF NEVE & MORE

WO 22 03 **SHAI MAESTRO TRIO**
& JASPER HØIBY /FELLOW CREATURES

DO 23 03 **SUN RA ARKESTRA**

VR 24 03 **AVISHAI COHEN'S JAZZ FREE**

ZA 25 03 **LOGAN RICHARDSON & STEIGER**
LEFTO & THE GASLAMP KILLER

ZO 26 03 **BRAM DE LOOZE • CHASSOL & MAMMAL HANDS**

MEER B-Jazz International Contest • Beraadgeslagen & Duo à l'encre • Bram Weijters & Chad McCullough • Guillaume Vierset • Condor Gruppe Melangtronik Trio • Jazz Movies • Jazz 'n' Words • Quiz • en veel meer

www.leuvenjazz.be

van groot belang voor het trio strijkers binnen de band. Zij heeft een definitieve stem in ICP. Saxofonist Tobias Delius uit Berlijn heeft de sound die je horen wilt op tenor." Von Canon: "Tobias heeft een enorme talenknobbel, grote warmte en menselijkheid. Hij beschikt over zowel IQ als EQ." ICP heeft tien orkestleden, dus moet hier nog één iemand vermeld worden en dat is een verhaal apart. Guus Janssen is de nieuwe pianist in het orkest, nadat Mengelberg te ziek geworden was om nog te spelen. Bennink:

"In mijn werkruimte had ik **altijd én een drumstel én** een tekentafel"

"Het was voor mij overduidelijk dat Guus het moest gaan doen. Guus is opgegroeid met Misha en mij en hij heeft altijd hoog gestaan bij ons. Hij kende al het materiaal van ICP en had dus de knowhow." Von Canon: "Sommige orkestleden beschouwden het als verraad aan Misha om een andere pianist te nemen." Bennink brengt daar tegenin dat Misha het er indertijd mee eens was dat Janssen zich met *Koeien* bemoeide, de opera van Mengelberg. Hoewel de positie van Janssen in het orkest aanvankelijk tijdelijk was, heeft die nu definitief zijn beslag gekregen. Bennink: "Misha heeft de lijnen uitgezet, in die zin is het nog altijd zijn orkest. ICP heeft nog zoveel te vertellen."

Voor Von Canon is ICP het mooiste orkest om voor te werken: "Het is de crème de la crème." "En het is een typisch Nederlands product", vult Bennink aan.

Opvolgers

Hoe zit het eigenlijk met de opvolgers van Bennink en Mengelberg in Nederland? Bennink: "Ik zie wel invloeden terug bij jonge musici. Pianist Oscar Jan Hoogland is daar een voorbeeld van. Wij hebben de traditie door willen geven en bij een aantal muzikanten is dat duidelijk. Ik zie dat bij nieuwe drummers. Het zijn echter lange trajecten van ontwikkeling. *It's a long way to Tipperary.* De jongeren hebben het swingtijdperk gemist, waardoor zij een bepaalde timing ontberen. Ik wil geen namen noemen van grote talenten, want dan worden anderen boos, maar ik maak voor George Hadow een uitzondering. Iemand als Joris Roelofs vind ik ook heel bijzonder, ik kende hem al toen hij dertien was en alle nummers van Charlie Parker speelde. Ik werk samen met jonge talenten als Reinier Baas en Ben van Gelder, die mij als mentor beschouwen. We zijn gek op elkaar. Verder houd ik de muziekwereld niet zo goed bij, ik sluit me liever op. Ik hoop dat al die jongeren hun weg vinden. Zelf heb ik altijd een living op willen bouwen, dat heeft lang geduurd. Op een gegeven ogenblik kon ik spelen met wie ik wilde en nu word ik 75."
Op dat moment komt Theo Loevendie café Welling uit schuifelen. "Hé, niet te lang op het terras zitten hè, er moet ook nog gewerkt worden", roept hij, terwijl hij ondeugend lacht. Dat is tegen iemand als Han Bennink met al zijn energie en werklust niet aan dovemansoren gericht. Hij staat met een ruk op, schuift wild zijn stoel terzijde en roept uit: "En nu ga ik weg, ik word doodziek van mezelf." J

Foto: **Francesca Patella**

Lester Young

Het achteloze genie

Hij werd niet voor niets *The President* genoemd, want zijn baanbrekende saxofoonspel beïnvloedde hele generaties en legde al in 1936 het fundament voor de bebop. Lester Young (1909-1959) beleefde vijf glorieuze jaren met Count Basie, die nu worden gedocumenteerd op een 8-cd-box.

Tekst: **Bert Vuijsje** | Foto's: **Mosaic Records**

Het is een plaatdebuut dat na tachtig jaar nog net zo verbluffend klinkt als in 1936. Tenorsaxofonist Lester Young komt uit de lucht vallen als een 'eenmans avant-garde'. "Een meester met een volkomen persoonlijke, originele stijl", aldus Martin Schouten in het beste artikel dat in het Nederlands over hem is geschreven (*Jazzwereld*, september 1966, later opgenomen in het boek *Billie en de president*). Young was op dat moment al 27, dus het is op zichzelf niet verbazingwekkend dat zijn spel geheel volwassen klinkt. Maar wat hij liet horen, opende een nieuw muzikaal perspectief, niet alleen voor de tenorsaxofoon, ook voor de jazz in haar totaliteit. De gespierde akkoordenploegerij van Coleman Hawkins maakte in één klap plaats voor een vogelvlucht van een ongehoorde souplesse. Tegelijk legde Lester Youngs even gedurfde als ontspannen ritmische acrobatiek het fundament voor de beboprevolutie van een kleine tien jaar later. Geen wonder dat de bijnaam *The President*, voor hem bedacht door Billie Holiday, zijn vaste betiteling werd.

"In feite **imiteerden we allemaal** Lester Young"

Lester Youngs solo in *Lady Be Good* was de voornaamste inspiratiebron voor Charlie Parker. Een hele generatie tenorsaxofonisten, The Brothers, ging uit van zijn stijl. "In feite imiteerden we allemaal Lester Young", zei Stan Getz in 1979 tegen mij. Brother Brew Moore ging nog een stap verder met zijn legendarische uitspraak: *"Anyone who doesn't play like Lester Young is wrong."* En tot mijn verbazing hoorde ik de onverwoestbare arrangeur Bill Holman in 2013, gevraagd naar zijn invloeden, verklaren: *"As near as I've been able to figure it out, I think I owe it to Lester Young. Of course, when I was playing tenor saxophone, naturally I would be aware of what Lester did, but I think his influence has gone further than that. I think it's always been there, in my writing also."*

Immoreel platencontract

Dat alles maakt het nog wonderbaarlijker dat die baanbrekende eerste plaatopnamen van Lester Young slechts door toeval tot stand kwamen. Vanaf 1934 had hij in het orkest van Count Basie gespeeld, maar die band opereerde in de relatieve uithoek Kansas City, ver van het jazzcentrum New York. Daar kwam eind 1935 verandering in toen de fanatieke jazzliefhebber John Hammond, in Chicago zoekend naar muziek op zijn autoradio, per ongeluk stuitte op een radio-uitzending van de Basie-band vanuit Kansas City. Hij stond versteld van wat hij hoorde en benaderde onmiddellijk het platenlabel Brunswick met het dringende advies om Basie onder contract te nemen. Maar Dave Kapp van de

Lester Young, Earle Warren (links) en Jack Washington

concurrerende platenmaatschappij Decca was ze te slim af. Hij verleidde de toen nog naïeve Basie tot het tekenen van een van de immoreelste contracten uit de historie van de Amerikaanse platenindustrie: de bandleider moest drie jaar lang 24 plaatkanten per jaar voor Decca opnemen tegen een totale betaling van 750 dollar per jaar, zonder enige aanvullende royalties. Aan het contract met Decca viel niet te tornen (het zou tussen januari 1937 en februari 1939 uiteindelijk bij 61 plaatkanten blijven), maar John Hammond bedacht wel een kleine ontsnappingsmogelijkheid. In november 1936 bracht hij een groepje uit de Basie-band in Chicago in de studio om onder de geanonimiseerde naam Jones-Smith Incorporated vier plaatkanten voor het Vocalion-label op te nemen. Het zijn die opnamen van Lester Young met drummer Jo Jones, trompettist Carl Smith, pianist Count Basie, bassist Walter Page en in twee stukken zanger Jimmy Rushing, waarmee de tenorist als een komeet op de jazzscene verscheen.
De vier stukken - *Lady Be Good, Shoe Shine Boy*, *Evenin'* en *Boogie Woogie* - zijn in de loop der jaren in tientallen vormen uitgebracht, en toch blijkt er nog iets nieuws aan te kunnen worden toegevoegd. Een andere versie van *Shoe Shine Boy* verscheen al in 1972 op de lp *The Alternative Lester* van het Zweedse label Tax. Maar het Amerikaanse Mosaic Records heeft nu ook de hand weten te leggen op alternatieve takes van de overige drie titels. Dat geeft ons een tweede blik op *Lady Be Good*, wat leidt tot een glasheldere conclusie: de opzet van beide versies is identiek en ook de soli van Basie en trompettist Smith lopen grotendeels parallel. Dat was in de jazz van die dagen zeker niet ongewoon. Veel musici knutselden hun soli min of meer improviserend in elkaar, maar had een solo werkende weg eenmaal vorm gekregen dan hielden ze er voortaan aan vast. Alleen Lester Young speelt zijn 64 maten in *Lady Be Good* beide keren from scratch. Net als Charlie Parker in de jaren veertig zal hij geen seconde hebben gedacht aan de mogelijkheid dat ooit meer dan één versie van zijn studiovertolkingen op de plaat zou verschijnen. We hebben, kortom, te maken met achteloze genialiteit.

Marihuana en peppillen

Na zijn bliksemstart in 1936 volgden voor Lester Young minstens vijf glorieuze jaren. Niet alleen als stersolist van de Basie-band, maar ook als ideale begeleider van Billie Holiday reikte hij naar grootse hoogten. De breuk in zijn loopbaan kwam eind 1944, toen hij in militaire dienst moest. Het werd snel duidelijk dat het nooit iets zou worden tussen de zachtmoedige, zwarte saxofonist en het leger. Er werd een gram of dertig marihuana en een even grote hoeveelheid peppillen in zijn bezittingen gevonden, en daarmee was het bewijsmateriaal rond voor een vervolging op grond van *the 96th Article of War*. Tijdens zijn verhoor voor de krijgsraad draaide Lester Young

V.l.n.r.: Ray Bauduc, Herschel Evans, Bob Haggart, Eddie Miller, Lester Young, Matty Matlock, Howard theatre, Washington D.C., ca. 1939

Foto: **William P. Gottlieb**

nergens omheen. Hij rookte al tien jaar marihuana omdat hij anders tot niets kwam: *"I don't care to blow my horn and I don't care to be around anybody."* Zoals al zijn collega's in de Basie-band gebruikte hij peppillen omdat ze meestal *one-nighters* moesten afwerken. "Dan bleef ik 's nachts op, speelde de volgende dansavond en vertrok weer, en dat was de enige manier waarop ik het kon volhouden." Hij voegde eraan toe dat hij dit allemaal vóór zijn rekrutering aan de autoriteiten had verteld en dat hij met zijn drugsgebruik 'nooit iemand had

Alleen Lester Young **speelt zijn 64 maten** in *Lady Be Good* beide keren from scratch

kwaad gedaan'. De krijgsraad wees nog diezelfde dag vonnis. Lester Young kreeg oneervol ontslag uit het leger, maar die maatregel werd opgeschort tot hij zijn straf van een jaar gevangenschap en *hard labor* zou hebben voltooid. Hij zat uiteindelijk tot december 1945 vast en wilde daarover achteraf niet meer kwijt dan dat het 'pure hel' was geweest, door het onrecht waarmee zwarten werden bejegend en het 'kastensysteem' van het Amerikaanse zuiden. Het eerste stuk dat hij na zijn vrijlating opnam, op 20 december 1945, was zijn eigen compositie *D.B. Blues*. D.B. stond voor *Detention Barracks*. De discussie over de impact van die ervaring op Lester Youngs spel is nog altijd niet beslecht. De standaardvisie is dat hij voor zijn dienstplicht even lichtvoetig als vitaal door de muziek danste, en daarna tot zijn dood in 1959 als een trieste schim van zichzelf door de jazz strompelde. Maar er zijn revisionisten die beargumenteren dat dit beeld te simpel is. Lester Youngs platen van voor 1944 halen lang niet allemaal het glorieuze niveau van zijn beste werk met Count Basie en Billie Holiday. En na 1945 heeft hij nog weergaloos mooie opnamen gemaakt, zoals *These Foolish Things* (van dezelfde sessie als *D.B. Blues*) en de vertolkingen met de pianisten Nat 'King' Cole en Joe Albany uit 1946.

Fabuleuze meesterwerken

Toch staat het als een paal boven water dat Lester Youngs grote tijd loopt van 1936 tot december 1941, toen hij Basie verliet omdat hij genoeg had van het werk in een bigband. "Je krijgt geen kans om te spelen", zei hij later. "Je loopt naar de microfoon voor je acht of zestien maten, en dan ga je weer zitten. *You're just sitting there and reading music. There are no kicks for me that way*." Maar als leider van zijn eigen combo benaderde hij slechts zelden het niveau van zijn fabuleuze meesterwerken met de Basie-band. Het had voor de hand gelegen dat de platenconcerns die de rechten op die muziek bezitten met monumentale cd-boxen waren gekomen. Zoals RCA Victor dat in 1999 deed met *Duke Ellington: The Centennial Edition* (24 cd's). De gevestigde platenindustrie durft dit soort dure projecten echter niet meer aan en laat het liever over aan verzamelaarslabels zoals Mosaic Records, die *limited editions* van hooguit vijfduizend exemplaren wereldwijd produceren. In 2008 kwam Mosaic al met de inmiddels uitverkochte 4-cd-box *Classic Columbia, Okeh and Vocalion Lester Young with Count Basie (1936-1940),* waarop bijvoorbeeld *Lester Leaps In*, *Tickle Toe*, *Taxi War Dance*, *The World Is Mad* en *Dickie's Dream* te horen zijn. Daar wordt nu een even waardevolle 8-cd-box aan toegevoegd: *Classic 1936-1947 Count Basie And Lester Young Studio Sessions*. Naast de vier plus vier vertolkingen van Jones-Smith Incorporated wordt de hoofdmoot gevormd door de Decca-opnamen van 1937-'39, ook weer aangevuld door talrijke alternatieve takes. Het is haast onbegonnen werk om alle hoogtepunten op te sommen: *One O'Clock Jump*, *Every Tub*, *Doggin' Around*, *Swinging The Blues* en ga zo maar door. De box wordt gecompleteerd door opnamen voor kleine labels zoals Commodore, Keynote en Philo, waaronder *D.B. Blues*, *These Foolish Things* en de sessies met Nat 'King' Cole en Joe Albany.

Het boek bij de box biedt een uitvoerige, zeer informatieve toelichting door Loren Schoenberg van The National Jazz Museum in Harlem. Hij verzuimt niet om onderweg nog eens op een weinig bekend feit te wijzen: Herschel Evans, de andere tenorist van de Basie-band, speelt in *Texas Shuffle* acht maten solo die vier jaar later letterlijk werden gekopieerd door Illinois Jacquet in diens onsterfelijke *Flying Home*-solo met de band van Lionel Hampton. Zo blijkt opnieuw: niet elke jazzmuzikant had de ongeremde verbeeldingskracht van Lester Young in zijn glorietijd. J

Lester Young met de Basie-band in de Famous Door, New York, 1938

Leve als Neve

De Belgische pianist Jef Neve reist de hele wereld rond met zijn muziek. In iedere editie van Jazzism beschrijft hij een fragment uit zijn leven.

Ik **bepaalde niet meer** wat er gespeeld moest worden

Overgeleverd

Ik herinner me hoe Dré Pallemaerts, de leraar drums aan het Lemmensinstituut te Leuven, gefascineerd vertelde over nieuwe ritmes die hij had leren kennen op zijn reizen naar Centraal-Afrika. Hoe twee- en drieledigheid geen loze begrippen waren die droogjes op een partituur belandden, maar juist intens verbonden waren met het leven en geloof van de Afrikaanse stammen, die tijdens het spelen van hun muziek de goden van de levenden en de doden eerden.

Een kleine week geleden speelde ik mijn eerste concert in Kigali, Rwanda. Ik had voor de gelegenheid Munyakazi Deo, een jonge god op inanga (traditionele Rwandese harp, red.), uitgenodigd. Hij leerde me hoe op deze eeuwenoude harp geïmproviseerd werd door middel van pentatoniek en hoe er in zijn muziek moeiteloos afgewisseld werd tussen ritmes die verwijzen naar het hier en nu, en dan weer naar zijn voorvaderen die van bovenaf meekijken vanuit het hiernamaals.

Al gauw kwam ik erachter dat ik me helemaal in zijn groove moest nestelen, iets wat in onze klassieke notatie van partituren niet uit te drukken is. Tijdens het concert groeiden we helemaal naar elkaar toe, ritmes zweepten de energie op. Ik betrapte me erop dat ik tegen het einde van het concert achter mijn instrument aan het dansen was, het pianokrukje hadden ze evengoed kunnen wegnemen. Dàt moment van absolute extase, dat muzikale orgasme, had ik sinds lang niet meer gevoeld. Ik voelde me helemaal bevrijd, ik bepaalde niet meer wat er gespeeld moest worden, de muziek zelf nam het over.

Datzelfde gevoel overviel me enkele dagen later toen ik met een beperkt groepje mensen de gorilla's in de Rwandese bergen mocht gaan bezoeken. Op het moment dat de silverback, de grote baas van de apenfamilie, uit de bossen komt gestormd om zijn kroost te beschermen, voelde ik dat ik helemaal overgeleverd was aan de kracht van de natuur. Niks om me te beschermen, kwetsbaar, maar tegelijk vol energie en adrenaline.

Op de terugvlucht naar huis kon ik de slaap niet vatten. Hersenspinsels bleven door mijn gedachten dwalen. De angst dat wij hier in Europa niet meer *in sync* zijn met de natuur, onze eigen materie. Ach, ook dat gevoel ebt wel weer weg. Maar voor ik ooit mijn ogen voorgoed sluit, weet ik zeker dat die silverback nog één keer in mijn visioenen zal passeren.

MAENE

STEINWAY
PIANO GALLERY
BELGIUM

NEW : Steinway - Maene Leasing System !

Spirio - Launch in November 2016 - Exclusive Event @ Flagey Brussels

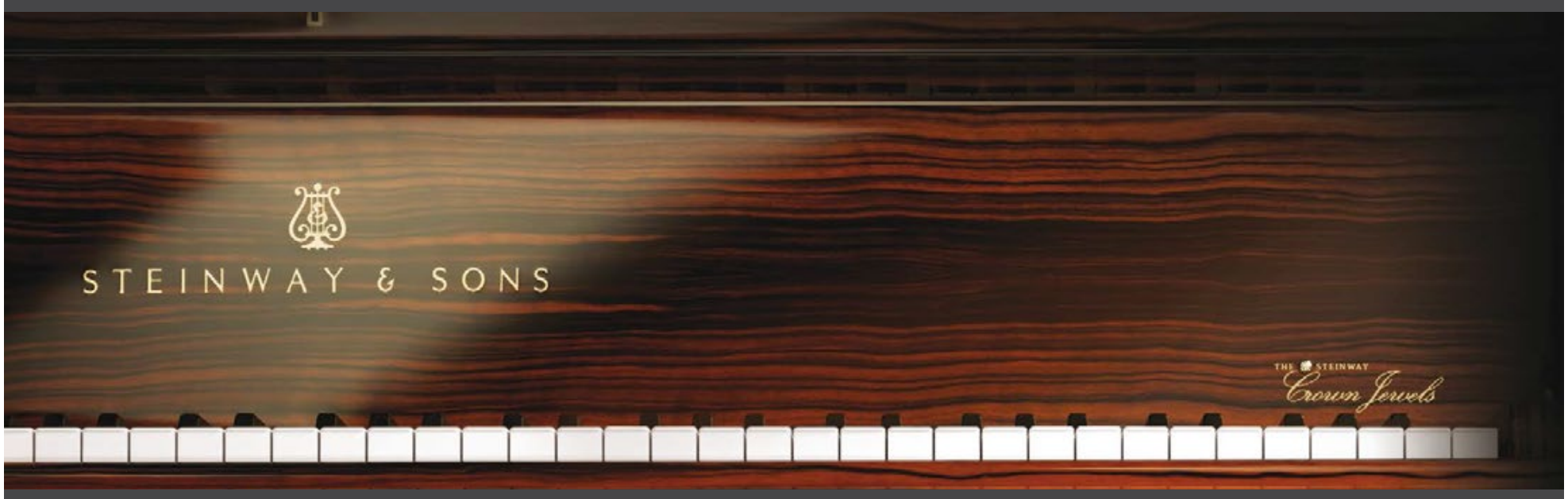

Lalique - Steinway Limited Edition - Available now at the Steinway Piano Gallery Belgium

Steinway Piano Gallery Belgium, Pieter Van Reysschootlaan 2, 9150 Gent - St.-Denijs-Westrem

www.steinway.be Tel. +32 9 222 18 36 www.facebook.com/pianosmaene

Jazz loves Disney

1
Jamie Cullum
Everybody Wants To Be A Cat
The Aristocats

2
Melody Gardot
He's A Tramp
Lady And The Tramp

3
Stacey Kent
Bibbidi Bobbodo Boo
French Version Cinderella

4
Gregory Porter
When You Wish Upon A Star
Pinocchio

5
China Moses
Why Don't You Do Right
Who Framed Roger Rabbit

6
Raphaël Gualazzi
I Wanna Be Like You
The Jungle Book

7
The Rob Mounsey Orchestra
A Dream Is A Wish Your Heart Makes
Cinderella

8
Hugh Coltman
You've Got A Friend In Me
Toy Story

9
Anne Sila
Let It Go
Frozen

10
Melody Gardot & Raphael Gualazzi
The Bare Necessities
The Jungle Book

11
Laika
Once Upon A Dream
Sleeping

12
Nikki Yanofsky
Un Jour Mon Prince Viendra
Blanche

CD ℊ LP ℊ DOWNLOAD ℊ STREAM